

6-6-4

ยุทธศาสตร์ชาติกับแผนฯ 12

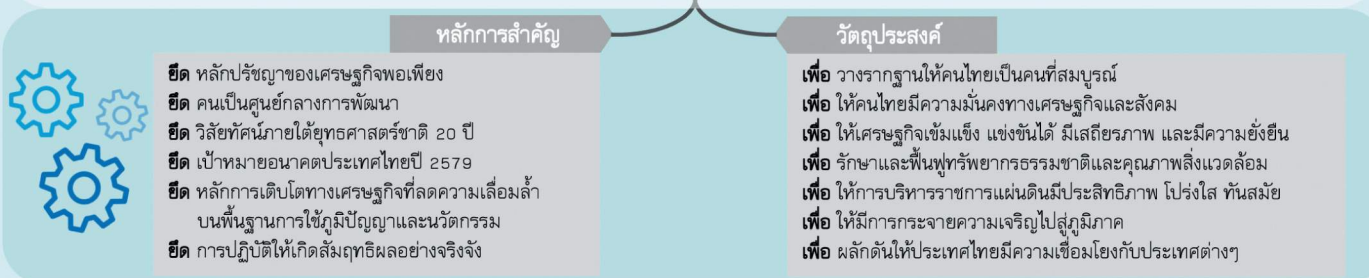
วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม

ปีที่ 54 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2560

ISSN 0125-0892 NESDB

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทบรรณาธิการ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รับผิดชอบ จัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) เพื่อเป็นยุทธศาสตร์ พัฒนาประเทศในระยะยาว และเป็นกรอบการพัฒนาสำหรับทุกภาคส่วน รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการลงทุนและพัฒนา ในด้านต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้ถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติรวม 6 ยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในช่วงเวลา 5 ปีของแผนฯ และจะถ่ายทอดต่อเนื่อง ไปจนสิ้นสุดแผนฯ 15 เพื่อเป็นกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้มีความ ต่อเนื่อง โดยในแผนฯ 12 นี้ จะมีอีก 4 ยุทธศาสตร์เป็นตัวสนับสนุนและเสริมให้ เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นที่มาของคำว่า “แผน 6-6-4” โดยผู้อ่านสามารถติดตามเรื่องราว “6-6-4: ยุทธศาสตร์ชาติกับแผนฯ 12” ได้ในบทสัมภาษณ์ ดร.ปรเมธี วิมลศิริ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะสาระสำคัญเกี่ยวกับความเชื่อมโยงและ แนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติกับแผนฯ 12 และทิศทางการพัฒนา ประเทศเพื่อบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี

นอกจากนี้ บทความต่างๆ ในวารสารฉบับนี้ได้ตั้งประเด็นสำคัญๆ ในแต่ละยุทธศาสตร์ของแผนฯ 12 เป็นตัวอย่างในการขับเคลื่อนการพัฒนาให้ ประเทศบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ฉายภาพแผนฯ 12 ที่เป็น จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนประเทศไทยสู่การบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ ชาติ ในการเป็นประเทศที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยใช้เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมเป็นตัวสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนฯ เห็นกลไกการปฏิบัติและปัจจัยเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในระยะ 5 ปี

คณะผู้จัดทำวารสารฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า สาระต่างๆ ของวารสาร ฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ เป้าหมายแห่งการเป็นประเทศที่มีความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายในปี 2579

ที่ปรึกษาและกองบรรณาธิการ

เลขาธิการฯ
ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

รองเลขาธิการฯ
นางสาวดาดาวลัย คำภา
นางชุดินาฏ วงศ์สุบรรณ
ดร.ปัทมา เอียร์วิเศษกุล
นายมนตรี บุญพาณิชย์
นายประพันธ์ มุสิกพันธ์
นายอนุชา พิทยานนท์

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นางสาวจินางค์กูร โรจนนันต์
นายทีปรัตน์ วัชรางกูร
ดร.วิญญูยุทธ บุญชิต
ดร.สุทิน สัมพันธ์ชาติ

รักษาการที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

นายวิโรจน์ นราภิรักษ์
ดร.ปิยนุช วุฒิสอน
นางนิตยา พัทธธรรม
นายเอนก มิ่งมงคล
นางพัชรินทร์ ศรีพนนิคม

บรรณาธิการ
นายมนตรี บุญพาณิชย์

รองบรรณาธิการ
นางสาวกัญญารักษ์ ศรีทองรุ่ง

กองบรรณาธิการ
นางจันทร์ทิพย์ ปาละนันท์
นางสาวช่อผกา แก้วใหญ่
นางสาวพุดธิดา เขียวชาญพานิชย์
นางสาววิวรรธน์ เลียดทอง
นายคมสัน วรวิวัฒน์
นางสาววันทนี สุขรัตน์
นางสาวปราณี ขวัญเกิด
นางสาวเมธุดิชา วงษ์ภักดี
นายอมรเทพ ศรีประเสริฐ

ฝ่ายจัดการ
นางสาวพชณี นิยมจันทร์

ออกแบบและพิมพ์ที่
บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
จำกัด (มหาชน)

สารบัญ

บทสัมภาษณ์พิเศษ

2

ยุทธศาสตร์ชาติและแผนฯ 12
สู่เป้าหมายประเทศที่มีรายได้สูง

ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

เลขาธิการคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ

บทความประจำฉบับ

10

การสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
และการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

17

การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ
และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

25

การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

35

การเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศ

41

ยกเครื่องระบบบริหารจัดการภาครัฐ...
พลังขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

45

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์

50

การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี
วิจัย และนวัตกรรม

55

การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

60

ความร่วมมือระหว่างประเทศ
เพื่อการพัฒนา

บทสัมภาษณ์พิเศษ

ยุทธศาสตร์ชาติและแผนฯ 12 สู่เป้าหมายประเทศที่มีรายได้สูง

บทสัมภาษณ์ ดร.ปรเมธี วิมลศิริ
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“

แผนฯ 12 จะมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นออกจากกับดัก
รายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) ไปสู่ประเทศที่มี**รายได้สูง** มีอัตรา
การขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน ส่วนปัจจัยที่จะ
ส่งเสริมการขยายตัวดังกล่าว จะต้องเป็น**กลไกใหม่**ที่ต่างจากเดิม

”

ข้อความข้างต้นนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ **ดร.ปรเมธี วิมลศิริ** เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะ
แกนหลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) กล่าวกับ
ทีมงานจัดทำวารสารเศรษฐกิจและสังคมด้วยความมั่นใจว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ซึ่งเป็นก้าวแรกของยุทธศาสตร์ชาติ จะสามารถนำพา
ประเทศไทยให้เจริญก้าวหน้า สร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่คนไทย สู่เป้าหมายที่วางไว้ในปี 2579 คือ ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ประเด็นที่น่าสนใจยังมีอีกมากมาย ขอเชิญท่านผู้อ่านติดตามจากบทสัมภาษณ์ต่อไปนี้

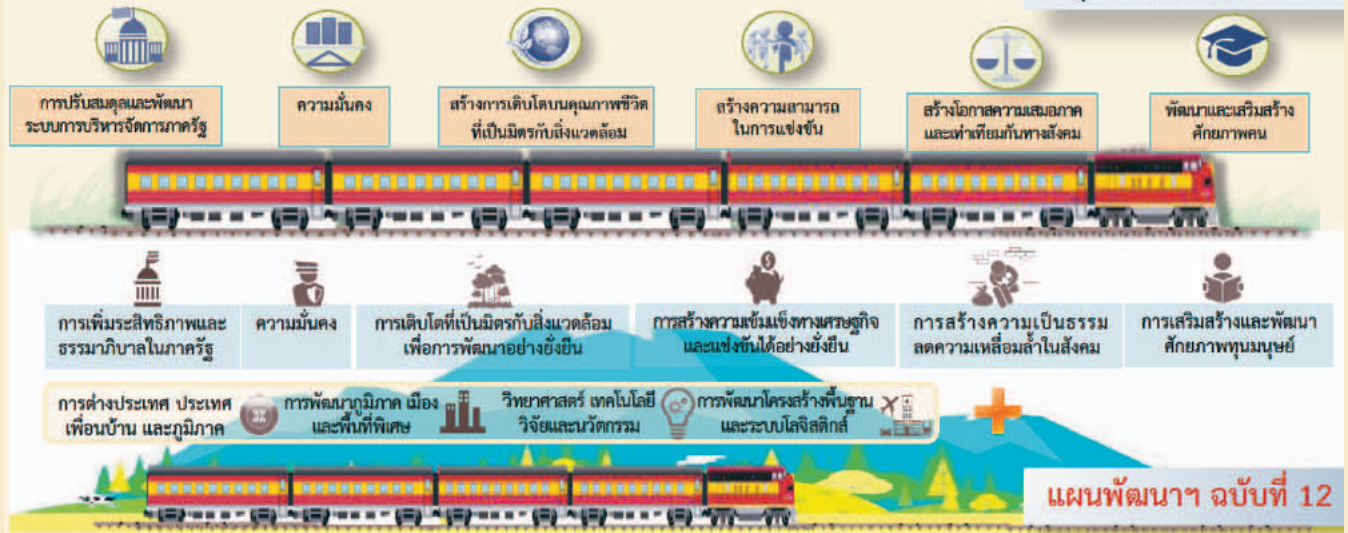
เปิดเวทีร่างยุทธศาสตร์ชาติ กำหนดกรอบพัฒนาประเทศไทย 20 ปี

ย้อนกลับไปเมื่อปี 2557 ที่พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ามาบริหารประเทศในฐานะนายกรัฐมนตรี ได้ให้ สศช. เข้าไป
นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งใช้เป็นกรอบในการบริหารประเทศระยะ 5 ปี รวมทั้งดำริ
ให้ประเทศไทยมีเป้าหมายในการพัฒนาประเทศระยะยาวกว่าแผนพัฒนาฯ โดยการจัดทำ **“ยุทธศาสตร์ชาติ”** ระยะ 20 ปี เพื่อให้
ประชาชนได้ทราบทิศทางการพัฒนาประเทศ สามารถเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต และเป็นกรอบการพัฒนาสำหรับภาครัฐ
เอกชน ประชาชน และประชาสังคม ใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาระยะปานกลางและแผนปฏิบัติการในระยะสั้น ทั้งที่

#ประเทศไทยปี 2564

6-6-4 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่ยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

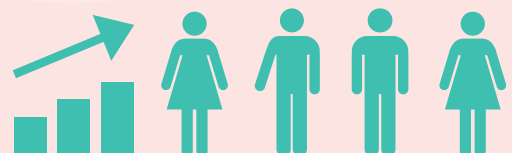
เป็นแผนพัฒนาในภาพรวมและแผนพัฒนารายสาขา รวมถึงใช้เป็นแนวทางในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการลงทุนและพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เป็นไปในทิศทางที่สอดคล้องกัน

ต่อมาเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2558 คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องเชื่อมโยงกับกรอบการปฏิรูปประเทศทั้ง 11 ด้าน ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 และนโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติและกรอบแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย และให้แต่งตั้ง **คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ โดยมี สศช. ทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการ**

จากนั้นนายกรัฐมนตรีได้แต่งตั้ง **คณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติ** ภายใต้คณะกรรมการเพื่อพิจารณากลั่นกรองเรื่องเสนอคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความปรองดอง (ป.ย.ป.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และได้มีการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2560 เพื่อพิจารณาความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการปฏิรูป แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สู่แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์กระทรวง กลุ่มจังหวัด จังหวัด ท้องถิ่น/ชุมชน แผนที่นำทางเตรียมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนกรอบแนวคิดและแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี จากนั้นได้รายงาน

ผลการดำเนินการต่อที่ประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณา กลั่นกรองเรื่องเสนอคณะกรรมการ ป.ย.ป. ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 21 เมษายน 2560 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน

ต่อมาเมื่อวันที่ 12 เมษายน 2560 นายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง **คณะอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติ** จำนวน 2 คณะ ได้แก่ **คณะอนุกรรมการบูรณาการยุทธศาสตร์ชาติ** มีพลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และ **คณะอนุกรรมการที่ปรึกษาและรับฟังความคิดเห็น** มีพลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร เป็นประธาน คณะอนุกรรมการบูรณาการยุทธศาสตร์ชาติได้มีการประชุมแล้ว 2 ครั้ง ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม 2560 เพื่อพิจารณา ยุทธศาสตร์ของกระทรวงต่างๆ ที่สอดคล้องกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2560 เพื่อพิจารณายุทธศาสตร์ของกลุ่มจังหวัดที่สอดคล้องกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ส่วนคณะอนุกรรมการที่ปรึกษาและรับฟังความคิดเห็น ได้มีการประชุมไปแล้ว 2 ครั้งเช่นกัน และอยู่ระหว่างเตรียมการเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากกลุ่มภาคีการพัฒนาในภูมิภาคเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตระยะ 20 ปี

ทั้งนี้ คณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติจะส่งมอบภารกิจต่อคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติและคณะกรรมการปฏิรูปประเทศ เพื่อดำเนินการต่อไปเมื่อพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศมีผลบังคับใช้ ซึ่งคาดว่าจะประมาณเดือนสิงหาคม 2560

ป.ย.ป. เตรียมความพร้อมทุกภาคส่วน... ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ เราต้องเตรียมการเพื่อจัดทำกรอบยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ โดยเผยแพร่ให้ทุกภาคส่วนรับรู้ เข้าใจ และมีส่วนร่วม และต้องมีการวิเคราะห์ วิจัย และกำหนดนโยบายเป็นเรื่องๆ เช่น เรื่องการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน หรือสังคมผู้สูงอายุ แต่ในภาพรวมการพัฒนาของประเทศต้องมีวิธีคิดใหม่ๆ ที่อาจจะมากกว่าที่ สศช. หรือหน่วยงานต่างๆ เคยมีความรู้และประสบการณ์ จึงต้องเตรียมการให้คนได้เริ่มคิด เริ่มสะสมความรู้ หรือเริ่มวิเคราะห์ในระยะยาวมากขึ้น ซึ่งรัฐบาลได้จัดให้มีการจัดหลักสูตร “การบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง” เพื่ออบรมข้าราชการและสร้างเครือข่ายการพัฒนาของคนกลุ่มนี้ไว้

ปฏิรูปประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ

ส่วนการปฏิรูปประเทศเพื่อให้โครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเหมาะสมกับภูมิทัศน์ใหม่ของประเทศและของโลก ยึดหยุ่นปรับตัวได้เร็ว สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและภัยคุกคามแบบใหม่ได้ และใช้โอกาสจากการเปลี่ยนแปลงมาสร้างประโยชน์สุขแก่คนในชาติ **สถาปนาปฏิรูปแห่งชาติ** ได้ระดมความเห็นและข้อเสนอแนะต่างๆ แก่รัฐบาล ซึ่งได้เริ่มบริหารจัดการแล้วหลายเรื่องในหลายมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม กฎหมาย การปกครอง สิ่งแวดล้อม และความมั่นคง

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ระบุว่ารัฐบาลที่เข้ามาบริหารต่อจากรัฐบาลนี้จะต้องดำเนินการปฏิรูปประเทศภายใต้กรอบทิศทางของยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุตามเป้าหมายการปฏิรูปประเทศ ซึ่งรัฐบาลได้เตรียมกลไกใหม่ตามรัฐธรรมนูญให้มีผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศภายใต้ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ... และร่างพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. ... พร้อมจัดเตรียมรายละเอียดเรื่องยุทธศาสตร์ชาติและการปฏิรูปประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลส่งให้รัฐบาลต่อไป

วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติจะมีกฎหมายและกลไกมารองรับ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยกำหนด 6 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง มุ่งสร้างความมั่นคงแบบบูรณาการในทุกด้าน รวมทั้งเตรียมรับความท้าทายในการรับมือกับภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ๆ เช่น ความมั่นคงด้านเทคโนโลยี หรือ Cyber Security

2. ยุทธศาสตร์การสร้างความสามารถในการแข่งขัน ตั้งเป้าหมายทางเศรษฐกิจให้มีอัตราการขยายตัวต่อเนื่องสู่ประเทศที่มีรายได้ระดับสูงได้ รายได้ต่อหัวที่ 13,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี ฉะนั้นต้องอาศัยการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอัตราร้อยละ 4-5 ต่อปี ซึ่งคาดว่าจะภายใน 10 ปี เราจะเข้าสู่ประเทศที่มีรายได้สูงได้

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน โดยพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีคุณภาพ คนทุกช่วงวัยมีสุขภาวะที่ดี และอยู่ในสภาวะแวดล้อมที่สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

4. ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม โดยลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ และมีเป้าหมายให้มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยให้ค่าสัมประสิทธิ์จีนิ (Gini Coefficient) ลดลงเหลือ 0.36

5. ยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เน้นการจัดระบบอนุรักษ์ฟื้นฟู และป้องกันการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ การวางระบบบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

6. ยุทธศาสตร์การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีธรรมาภิบาล ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ให้บริการภาคประชาชนในรูปแบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับมีความชัดเจน ทันสมัย และเป็นธรรม

ถ่ายทอด “ยุทธศาสตร์ชาติ” สู่แผนพัฒนาฯ สร้างกลไกสู่การปฏิบัติจริง

แผนฯ 12 เป็นแผนพัฒนาที่ถ่ายทอดจากเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาหลักที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตลงสู่ระดับที่เป็นรายละเอียด และเป็นการเชื่อมโยงต่อถึงระดับการปฏิบัติในช่วง 5 ปีแรก ซึ่งจะดำเนินการต่อในแผนพัฒนาฉบับที่ 13 ในปี 2565-2569 ฉบับที่ 14 ในปี 2570-2574 และฉบับที่ 15 ในช่วงปี 2575-2579 อันเป็นช่วงสุดท้ายของยุทธศาสตร์ชาติฉบับนี้

ดังนั้น แผนฯ 12 จึงเป็นกลไกสำคัญลำดับแรกที่จะเชื่อมโยงให้ยุทธศาสตร์ชาติได้รับการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในระยะเวลา 5 ปี ซึ่งได้กำหนดเป้าหมาย แนวทาง และแผนงานสำคัญที่ต้องดำเนินการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสานต่อการพัฒนาที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการกำกับทิศทางการพัฒนาประเทศให้เติบโตอย่างมีสมดุล

6-6-4 จากยุทธศาสตร์ชาติถ่ายถอดสู่ แผนฯ 12

ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาที่กำหนดในแผนฯ 12 จึงถ่ายทอด 6 ยุทธศาสตร์ชาติมาจำแนกย่อยลงไปในรายละเอียด เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่จะเชื่อมต่อและแปลงสู่การปฏิบัติ โดยกำหนดประเด็นพัฒนาหลักที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและแผนรองรับในแต่ละยุทธศาสตร์การพัฒนา ใช้กลไกแผนเฉพาะด้าน ยุทธศาสตร์กระทรวง แผนการพัฒนาภาค แผนพัฒนาจังหวัด และแผนปฏิบัติการประจำปีของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งได้กำหนดอีก 4 ยุทธศาสตร์สำคัญมาเป็นกลไกสนับสนุนการขับเคลื่อน ได้แก่

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ โดยการพัฒนาการคมนาคมขนส่งทางบก ทางอากาศ และทางน้ำ รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน และโทรคมนาคม

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม มุ่งเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชนในการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา โดยกำหนดประเด็นวิจัยของชาติที่ตอบโจทย์การยกระดับศักยภาพการผลิตของภาคเกษตร อุตสาหกรรม และบริการ

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ โดยพัฒนาภาคเหนือเป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือหลุดพ้นจากความยากจนสู่เป้าหมายการพึ่งตนเอง ภาคกลางเป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำภาคใต้เป็นฐานการสร้างรายได้ที่หลากหลาย รวมทั้งพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดและเมืองสำคัญให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

4. ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ดำเนินนโยบายการค้าและการลงทุนที่เปิดกว้างและเป็นธรรม เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศในการประกอบธุรกิจและดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ๆ

แผนฯ 12 ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ สู่เป้าหมายประเทศรายได้สูง

ยุทธศาสตร์ชาติกำหนดเป้าหมายว่าภายในระยะเวลา 20 ปี ประเทศไทยต้องเป็นประเทศพัฒนาแล้ว โดยจากเดิมเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ยกกระดับขึ้นเป็นประเทศที่มีรายได้สูง คือ ณ ปัจจุบันมีรายได้เฉลี่ยที่ 5,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี เป็น 13,000 ดอลลาร์ต่อคนต่อปี พร้อมกำหนดตัวชี้วัดในการลดความเหลื่อมล้ำด้วย ซึ่งแผนฯ 12 จะมีส่วนช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นออกจากกับดักรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน

ส่วนปัจจัยที่จะส่งเสริมการขยายตัวดังกล่าวจะต้องเป็นกลไกใหม่ที่ต่างจากเดิม โดยการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ใช้นวัตกรรมเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการต่างๆ ในประเทศ ส่งเสริมเรื่องคนและแรงงาน ไม่ใช่แรงงานราคาถูกและทักษะน้อยเหมือนในอดีต แต่มุ่งทำงานกับเทคโนโลยีและการคิดวิเคราะห์ ต้องเร่งปฏิรูปการศึกษา เน้นฝึกแรงงานที่ตอบโจทย์เทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือความต้องการในปัจจุบัน

สร้างฐานเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง... สู่ความผันผวนของเศรษฐกิจโลก

ปัจจุบันสถานการณ์เศรษฐกิจโลกเต็มไปด้วยความไม่แน่นอนและผันผวนสูง โดยเฉพาะแนวโน้มนโยบายของประเทศมหาอำนาจจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลก ทำให้ประเทศต่างๆ มุ่งปกป้องผลประโยชน์ของตนเองมากกว่าจะคิดเชื่อมโยงหรือมุ่งส่งเสริมการค้าเสรีร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการเสริมกำลังสนับสนุนเศรษฐกิจที่สามารถพึ่งฐานในประเทศได้มากขึ้น รวมทั้งจะต้องเพิ่มศักยภาพและกำลังการผลิตภายในประเทศให้มากขึ้น

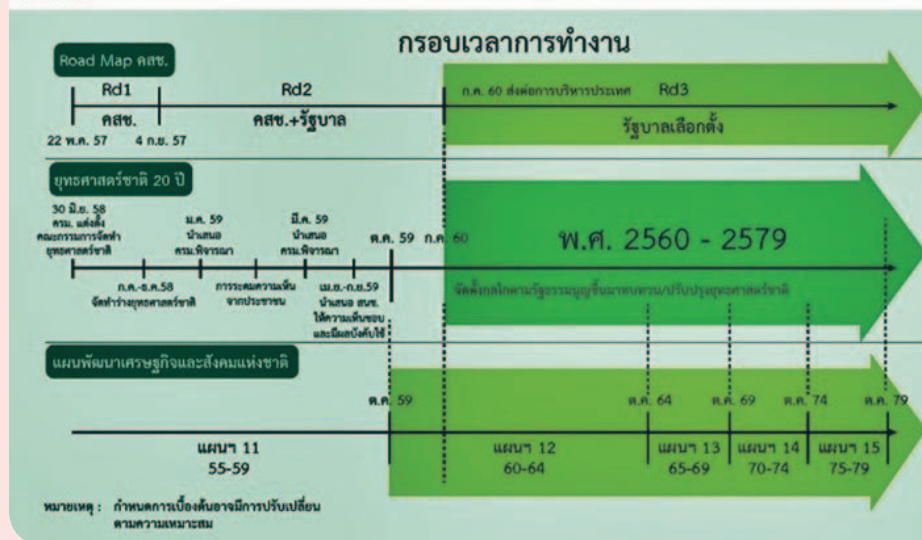
นอกจากนี้ การลดความเหลื่อมล้ำจะถ่ายทอดมาสู่การที่เรารีดโอกาสและศักยภาพของคน ช่วยให้เรามีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้คนระดับรายได้ปานกลางมีเพิ่มขึ้น ช่วยสร้างศักยภาพของประเทศในการผลิตสินค้าและบริการมากขึ้น จึงควรเร่งเพิ่มศักยภาพของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการรายใหม่ และผู้ที่มีรายได้ร้อยละ 40 ที่อยู่ส่วนล่างของฐานรายได้ของประเทศ โดยเร่งกระจายความเจริญ

จากส่วนกลางโดยเฉพาะกรุงเทพฯ ไปสู่ภูมิภาคและเมืองสำคัญในจังหวัดต่างๆ มากขึ้น เพื่อช่วยสร้างฐานในประเทศมาเสริมในส่วนที่ได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวน รวมทั้งสร้างรายได้จากการเข้าไปลงทุนในประเทศเพื่อนบ้าน และภูมิภาคเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้ประเทศอีกมิติหนึ่ง

เป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

อัตราการขยายตัว ของ จีดีพี	รายได้ต่อหัว ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12				รายได้ต่อหัว ณ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13				ปีที่เข้าสู่ประเทศ รายได้สูง
	ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ (จีดีพี)		รายได้ ประชาชาติ		ผลิตภัณฑ์มวลรวม ในประเทศ (จีดีพี)		รายได้ ประชาชาติ		
	บาท	ดอลลาร์	บาท	ดอลลาร์	บาท	ดอลลาร์	บาท	ดอลลาร์	
3.3	278,636	7,961	264,704	7,563	366,210	10,463	347,899	9,940	2574
3.8	289,892	8,283	275,398	7,869	393,789	11,251	374,099	10,689	2572
4.3	298,163	8,519	283,255	8,093	414,629	11,847	393,898	11,254	2571
5.0	317,051	9,325	301,199	8,859	464,052	13,649	440,849	12,966	2569

ที่มา: สศช.

เทคโนโลยีและนวัตกรรม ปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ

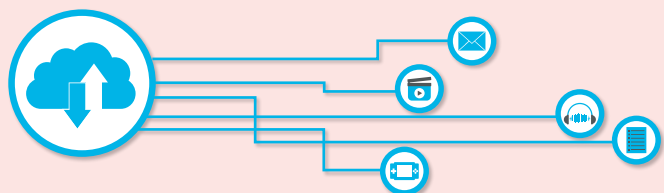
ปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอีกอย่างหนึ่งคือ “นวัตกรรมและเทคโนโลยี” ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีผลกระทบสูง โดยเฉพาะเทคโนโลยีด้านการสื่อสารโทรคมนาคมช่วยให้คนเชื่อมโยงกันได้สะดวกขึ้นเป็นเครือข่ายการซื้อขายให้บริการต่างๆ ขึ้นมาในจุดเล็กๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกันได้โดยตรง นอกจากนี้ เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น การทำงานโดยเครื่องจักรอัตโนมัติและการพัฒนาหุ่นยนต์เพื่อทดแทนแรงงาน จะส่งผลกระทบกับแรงงานบางสาขาอย่างรวดเร็ว

ทั้งนี้ การพัฒนาตามแนวทางในยุทธศาสตร์ของแผนฯ 12 ได้เตรียมการให้คนไทยปรับตัวเพื่อทำงานในยุคใหม่เพิ่มขึ้น สามารถใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และข้อมูลข่าวสารในกระบวนการผลิต เป็น Smart Farmer, Smart Industry และ Smart Service เพื่อสามารถรับมือปรับตัวไปสู่งานใหม่ได้สำหรับอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ได้มีโครงการต่างๆ รองรับ เช่น การเตรียมพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออกให้ดึงดูดอุตสาหกรรมอากาศยาน อุตสาหกรรมที่มีการวิจัยและพัฒนาเรื่องของยานยนต์สมัยใหม่ หุ่นยนต์ หรือเครื่องจักรอัตโนมัติ ที่นำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการทำงาน พร้อมก้าวสู่ไทยแลนด์ 4.0 หรือโลกของ Internet of Things

นอกจากนี้ จะเห็นความเชื่อมโยงในเรื่องการเปลี่ยนแปลงตามแผนเศรษฐกิจดิจิทัลที่มีการสื่อสารยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีการส่งข้อมูลความเร็วสูง ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตด้วยเทคโนโลยีบรอดแบนด์ (Broadband) ช่วยให้ภาครัฐและภาคเอกชนสามารถให้บริการแก่ประชาชนอย่างสะดวกรวดเร็ว โดยเฉพาะการตรวจสอบข้อมูลสถานะอากาศและการจราจรแบบ Real Time รวมทั้งการติดต่อราชการและการนำเข้า - ส่งออกสินค้าที่ไม่ต้องใช้เอกสาร เป็นต้น

สร้างความมั่นใจ... ปรับตัวสู่โลกแห่งอนาคต

ในแผนบูรณาการพัฒนากฎหมายและระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงกับแผนฯ 12 กำหนดมาตรฐานด้านโลจิสติกส์โดยพัฒนาระบบ NSW (National Single Window) ให้เป็นไปตามหลักสากลที่จะทำให้คุณภาพการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานของไทยสูงขึ้นอย่างน้อย 6 ลำดับในปี 2564 ช่วยให้ระบบส่งสินค้าออกทั้งระบบไม่ต้องใช้เอกสาร ขณะที่เป้าหมายอื่นๆ ก็จะสอดคล้องกับยุทธศาสตร์อื่นๆ เช่น การปรับปรุงการปฏิรูปการศึกษาเพื่อเตรียมคนสำหรับอนาคต ซึ่งจะช่วยสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนว่า ประเทศเริ่มเคลื่อนไปสู่เป้าหมาย 20 ปี โดยมีความก้าวหน้าตามที่กำหนดไว้ ทั้งหมดนี้เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทุกระดับ ช่วยให้คนมีความสุขมากขึ้น

ในช่วงการเปลี่ยนผ่านของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี บางคนยังไม่มั่นใจนัก ยังไม่กล้าใช้ คงต้องค่อยเป็นค่อยไป เช่น ระบบ e-payment ซึ่งอาจเทียบได้กับเมื่อก่อนที่ใช้ตู้ ATM หรือบัตร ATM คนยังไม่คุ้นเคย แต่ปัจจุบันใช้กันเป็นเรื่องปกติแล้ว การเปลี่ยนผ่านและเปลี่ยนแปลงต่างๆ ส่งผลกระทบหลายส่วนมากกว่าในอดีต ใครปรับตัวได้เร็ว

จะได้ประโยชน์เร็วและได้เปรียบด้านการแข่งขัน สำหรับความพร้อมที่จะทำให้คนมั่นใจ ส่วนหนึ่งจะเกี่ยวข้องกับภาครัฐ หรือภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน ที่จะทำให้เกิดการยอมรับและมั่นใจ

E-COMMERCE

ทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนฯ 12 ก้าวแรกยุทธศาสตร์ชาติ สู่ประเทศ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

แผนฯ 12 นับเป็นก้าวแรกของยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นก้าวสำคัญที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สดข. ต้องปรับปรุงบทบาทใหม่ พร้อมผลักดันและขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่เป้าหมาย แต่ปัจจัยที่สำคัญอย่างมากคือการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งก็จะรวมถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ อาทิ การรับรู้ เข้าใจ ความรู้สึกเป็นเจ้าของ และความตระหนักถึงภารกิจและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมต่อการพัฒนาประเทศภายใต้ทิศทางที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น ซึ่งจะต้องมีระบบและกลไกการบริหารจัดการจากแผนสู่การปฏิบัติที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับต่างๆ การพัฒนาประเทศสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” จะสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับคนไทยจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันสนับสนุนและก้าวเดินไปด้วยกันตามแผนที่วางไว้

การสร้างและพัฒนาดัชนีภาพ ทุนมนุษย์และการลดความเหลื่อมล้ำในสังคม

“There should be development, ‘not of things, but of man’.”

Cocoyoc Declaration 1974

“Development is development of the people [...] It should not be conceived in terms of the production of goods and services, their distribution, the creation of institutions, structural transformation, [...] ; but development as such is that of man, of the members of society.”

Professor Johan Galtung

ภัทรพร เล้าวงศ์ และบุญนลิน ทองพิมพ์

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม
และสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม

คน... จุดเริ่มต้นสู่เป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนา

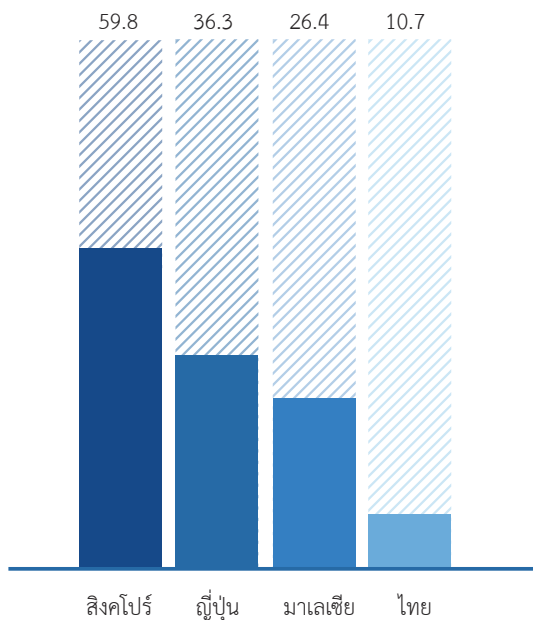
ตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 1960 กรอบแนวคิดเรื่องการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงในสองเรื่องสำคัญ เรื่องแรกคือ การที่นานาประเทศปรับตัวสู่ประสพการณ์และแนวทางการพัฒนาจากที่มุ่งเน้นเพียงผลทางเศรษฐกิจเป็นการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเรื่องที่สองคือ การมองคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ โดยที่เริ่มตระหนักว่าการพัฒนาประเทศหาใช่การพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้เกิดขึ้น หากแต่แก่นแท้แล้วเป็นการพัฒนามนุษย์ ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวยังคงเป็นจริงในปัจจุบัน

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการให้คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนายมาจริงตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ต่อเนื่องมาจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ยังคงยึด **“คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”** โดยตระหนักว่าคนไทยที่มีคุณภาพจะนำพาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตามร่างกรอบยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มีเป้าหมายการยกระดับและสร้างฐานเศรษฐกิจในด้านต่างๆ ของประเทศไปสู่การผลิตที่มีมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น และมีเป้าหมายในการเป็นศูนย์กลางในระดับอนุภูมิภาค/ภูมิภาคเอเชีย บนการพัฒนาที่คำนึงถึงความยั่งยืนและมุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมอย่างทั่วถึง

คุณภาพคนไทยในปัจจุบัน... ความท้าทายสำคัญของการพัฒนาในระยะต่อไป

แม้ว่าประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายระยะยาวไปสู่การเพิ่มมูลค่าและความสามารถในการแข่งขันในทุกมิติ แต่ประชากรทุกกลุ่มวัยยังคงมีปัญหาในเชิงคุณภาพหลายด้าน ทั้งเรื่องการศึกษา ผลิตภาพแรงงาน คุณธรรม จริยธรรม และปัญหาสุขภาพ อาทิ พบปัญหาพัฒนาการล่าช้าในกลุ่มเด็กแรกเกิดและปฐมวัย ซึ่งในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา สัดส่วนประชากรสมวัยยังอยู่ระดับคงที่ คือ ร้อยละ 73.4 ในปี 2553 และร้อยละ 72.7 ในปี 2557 เด็กวัยเรียน/วัยรุ่น (อายุ 5-21 ปี) มีระดับเชาวน์ปัญญา (IQ) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ต่ำกว่าค่ามาตรฐาน โดยมี IQ เฉลี่ย 93.1 ขณะที่ค่ามาตรฐานอยู่ที่ 100 และมีระดับ EQ ในปี 2554 ที่ระดับ 45.12 (ค่าปกติเท่ากับ 50-100)

ผลิตภาพแรงงานไทยเปรียบเทียบกับประเทศต่างๆ ปี 2558

สำหรับวัยแรงงานมีปัญหาเรื่องความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและยังมีผลิตภาพแรงงานต่ำ โดยในปี 2558 แรงงานไทยมีผลิตภาพแรงงานที่ยังห่างไกลจากสิงคโปร์ ญี่ปุ่น เกาหลี และมาเลเซีย อีกทั้งยังมีรายได้จากการทำงานไม่เพียงพอที่จะชดเชยค่าใช้จ่ายตลอดช่วงชีวิต รวมถึงมีแนวโน้มเป็นโรคติดต่อไม่เรื้อรังมากขึ้น ในขณะที่ผู้สูงอายุมีปัญหาด้านสุขภาพและมีแนวโน้มอยู่คนเดียวมากขึ้น

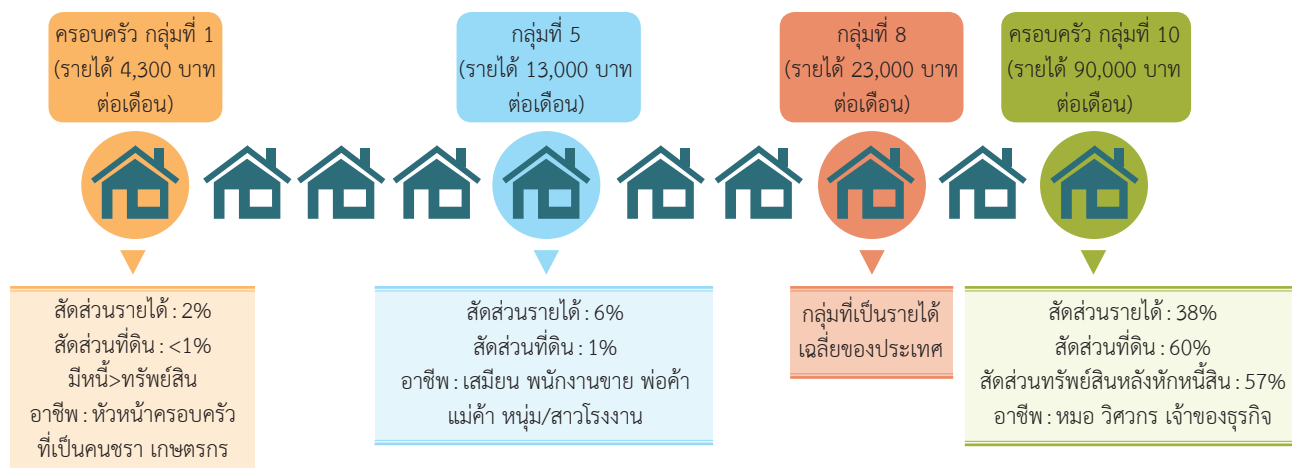

นอกจากนี้ ในภาพรวมยังมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยคนส่วนใหญ่ในสังคมคิดว่าประเทศไทยยังคงมีทั้งปัญหาความซื่อสัตย์ สุจริต การทุจริตคอร์รัปชัน (ร้อยละ 20.73) รองลงมาคือ ปัญหาขาดความสามัคคี เกิดความขัดแย้งในสังคม (ร้อยละ 19.30) และร้อยละ 14.69 คือปัญหาจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความรับผิดชอบต่อสังคม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าส่วนรวม²

ความเหลื่อมล้ำ... อีกหนึ่งประเด็นท้าทายสำคัญที่จะเป็นข้อจำกัดสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

สังคมไทยในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาเชิงโครงสร้างในเรื่องความเหลื่อมล้ำอย่างต่อเนื่อง โดยที่ผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาที่ผ่านมากระจุกตัวอยู่กับคนเพียงกลุ่มหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ หากแบ่งคนไทยโดยใช้รายได้และการประกอบอาชีพเป็น 10 กลุ่มและจัดลำดับตามระดับรายได้จากน้อยไปมาก พบว่า คนไทยกลุ่มที่ 1 มีรายได้อยู่ที่ประมาณเพียงครอบครัวละ 4,300 บาทต่อเดือน ขณะที่กลุ่มที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจนมีถึงร้อยละ 70 ส่วนคนกลุ่มที่ 10 ซึ่งมีรายได้มากที่สุดจะมีรายได้อยู่ที่ครอบครัวละประมาณ 90,000 บาทต่อเดือน โดยที่รายได้เฉลี่ยของทั้งประเทศอยู่ที่ประมาณครอบครัวละ 23,000 บาทต่อเดือน ซึ่งเป็นรายได้เฉลี่ยของครอบครัวในกลุ่มที่ 8 ทั้งนี้ หากประเทศมีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้น้อย ค่าเฉลี่ยดังกล่าวจะเป็นรายได้เฉลี่ยของคนกลุ่มที่ 5 นอกจากนี้ เมื่อนำรายได้ทั้งหมดของครอบครัวในกลุ่มที่ 1 รวมกัน พบว่ามีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 2 ของรายได้รวมทั้งประเทศ ขณะที่ครอบครัวกลุ่มที่รวยที่สุดมีรายได้ประมาณร้อยละ 38 และยังเป็นเจ้าของที่ดินถึงประมาณร้อยละ 60 ของที่ดินทั้งประเทศ ขณะที่กลุ่มที่ 1 มีที่ดินไม่ถึงร้อยละ 1

² ผลสำรวจคุณธรรมของศูนย์คุณธรรมและนิด้าโพล ปี 2559

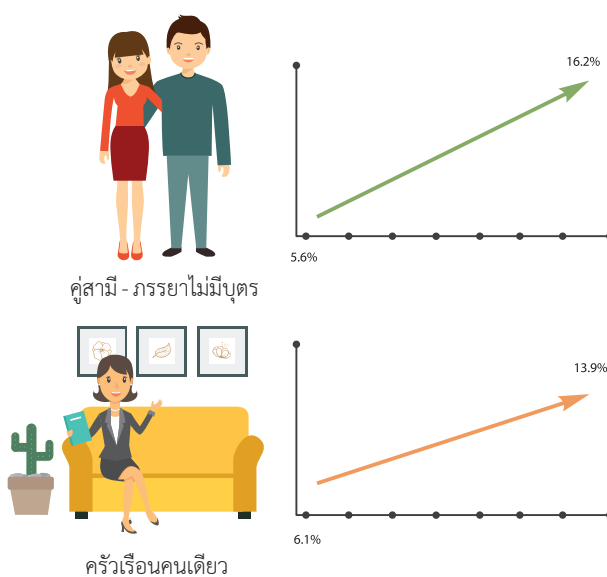
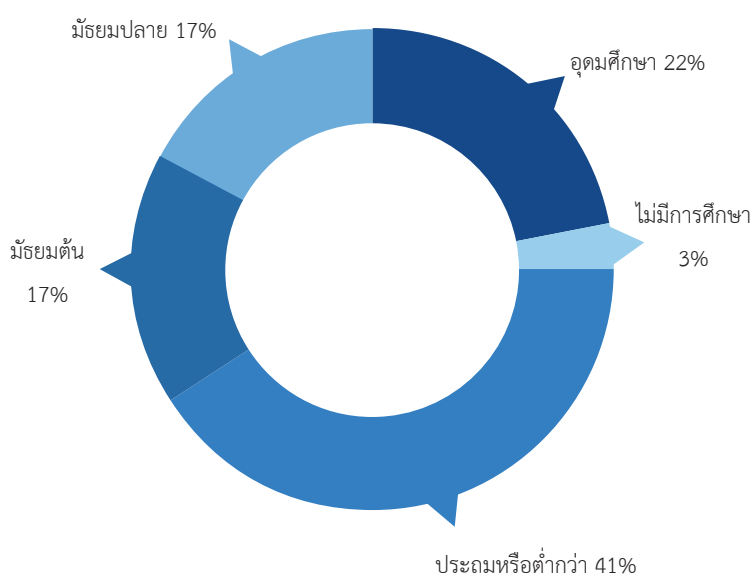

ขณะที่เมื่อพิจารณาจากการประกอบอาชีพของคนไทยพบว่า **คนไทยส่วนใหญ่ยังอยู่ในกลุ่มใช้ทักษะไม่สูงมาก และมีสัดส่วนแรงงานที่มีการศึกษาในระดับต่ำสูง** โดยที่ประเทศไทยประกอบด้วยกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเฉพาะที่ใช้ทักษะสูงไม่ถึงร้อยละ 10 ซึ่งเป็นคนกลุ่มรายได้สูง ขณะที่คนไทยส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่ต้องการทักษะในระดับปานกลางถึงทักษะต่ำ และเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลภาวะการมีงานทำของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เดือนมกราคม 2560 พบว่า ผู้มีงานทำส่วนใหญ่มีการศึกษต่ำกว่าประถมศึกษา และมีเพียงร้อยละ 22 ที่จบในระดับอุดมศึกษา

นอกจากนี้ คนกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุดส่วนใหญ่กลับไม่ใช่กลุ่มเกษตรกร แต่เป็นกลุ่มที่มีคนชราเป็นหัวหน้าครอบครัว (กว่าร้อยละ 40)³ โดยครัวเรือนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวจะมีความยากจนมากกว่าครัวเรือนลักษณะอื่น⁴ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งโจทย์ท้าทายในอนาคต เนื่องจากสัดส่วนของครัวเรือนอยู่คนเดียวและคู่สามีภรรยาไม่มีบุตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงอาจจะส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงจากการขาดหายของระบบเกื้อกูลทั้งด้านเศรษฐกิจและการดูแล

สถานการณ์ดังกล่าวทำให้ประชากรในแต่ละกลุ่มมีความแตกต่างด้านเศรษฐกิจสังคมค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นข้อจำกัด

สัดส่วนการศึกษาไทย ปี 2560

ที่มา: ภาวะการมีงานทำ, สำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา: รายงานสถานการณ์ประชากรไทย พ.ศ. 2558

โฉมหน้าครอบครัวไทย ยุคเกิดน้อย อายุยืน

³ ดร.เศรษฐวุฒิ สุทธิวาทนฤพณ และ ดร.ศิริกัญญา ตันสกุล (2557). 8 ข้อเท็จจริง ความเหลื่อมล้ำไทย. มูลนิธิสถาบันอนาคตศึกษา

⁴ รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ในการพัฒนาไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทั้งในปัจจุบันและเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อฐานะของคนรุ่นต่อไป โดยที่คนไทยร้อยละ 42 ที่เป็นคนจนนั้นจนเพราะเกิดมาจน และร้อยละ 57 ที่เป็นคนรายนั้นรวยเพราะเกิดมารวย⁵ โดยที่ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคด้านรายได้ (Gini Coefficient) ลดลงเล็กน้อยจาก 0.487 ในปี 2531 เหลือ 0.445 ในปี 2558 นอกจากนี้ คนที่มีฐานะเศรษฐกิจต่ำกว่าจะเข้าถึงระบบสวัสดิการและโอกาสต่างๆ ได้น้อยกว่า อาทิ กลุ่มที่ 10 มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาระดับมัธยมปลาย (รวม ปวช.) สูงถึงร้อยละ 70 แต่กลุ่มที่ 1 มีโอกาสเข้าถึงเพียงร้อยละ 39⁶

บริบทใหม่ที่ต่างไปจากอดีต...

และการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร ล้วนเป็นความท้าทายที่ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากปัญหาเชิงโครงสร้างทั้งเรื่องคุณภาพคนและความเหลื่อมล้ำที่ประเทศไทยประสบอยู่ข้างต้นแล้ว การพัฒนาระยะถัดไปจะยังมีความท้าทายมากยิ่งขึ้นจากการปฏิวัติด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยปัจจุบันโลกกำลังก้าวเข้าสู่ยุค Disruptive Technology ไม่ว่าจะเป็น Mobile Technology, Internet of Things, Cloud, ระบบอัตโนมัติ, หุ่นยนต์, ปัญญาประดิษฐ์ ฯลฯ ที่ได้สร้างผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมบนเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงต่อตลาดของผลิตภัณฑ์เดิมและยังเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิต และรูปแบบการทำงาน โดยธุรกิจด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกลายเป็นสาขาที่มีการเติบโตและมีมูลค่าการตลาดแซงหน้าธุรกิจประเภทเดิมอย่างเช่น ธุรกิจน้ำมัน ธุรกิจธนาคาร ขณะเดียวกันธุรกิจ Startup จะเติบโตขึ้นอย่างมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนอายุน้อยที่มีความสามารถ

โดยในปัจจุบันพบว่าอายุเฉลี่ยตอนจัดตั้งของกิจการที่มีมูลค่าเกินหนึ่งพันล้านเหรียญสหรัฐอยู่ที่เพียง 31 ปีเท่านั้น อีกทั้งจะเกิดอาชีพใหม่ๆ ที่ยังไม่มีเคยมีในอดีต เช่น Data Scientist, Artificial Intelligence Specialist รวมถึงการเพิ่มจำนวนงานที่มีลักษณะไม่ประจำมากขึ้น ขณะที่หลายอาชีพอาจหายไปจากตลาดงานในปัจจุบัน ซึ่งคงปฏิเสธไม่ได้ว่าการปฏิวัติเทคโนโลยีจะมีผลกระทบต่อแรงงานและความเหลื่อมล้ำเนื่องจากโอกาสการเข้าถึงเทคโนโลยีดังกล่าวจะไม่เท่ากันระหว่างประชากรกลุ่มต่างๆ ทำให้แรงงานที่มีทักษะสูงและมีความสามารถเฉพาะทางจะมีรายได้สูงขึ้น ในขณะที่แรงงานทักษะต่ำจะว่างงาน ส่งผลให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนเพิ่มขึ้น

ความท้าทายสำคัญอีกประการคือการเปลี่ยนแปลง

โครงสร้างประชากรไปสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ จากข้อมูลการคาดประมาณประชากรของ สศช. พบว่า จำนวนประชากรโดยรวมในช่วง 20 ปีต่อจากนี้จะไม่แตกต่างกันมากนัก โดยจะอยู่ระหว่าง 65.11 - 66.38 ล้านคน อย่างไรก็ตาม ในแง่ของสัดส่วนประชากรนั้น ประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ตั้งแต่หลังปี 2564 โดยมีสัดส่วนประชากรสูงวัยถึงร้อยละ 19.8 ในปี 2564 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นร้อยละ 30.2 ในปี 2579 ขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานจะมีสัดส่วนลดลงต่อเนื่อง โดยวัยแรงงานจะมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 7.48 ขณะที่วัยเด็กมีอัตราการลดลงเฉลี่ยร้อยละ 12.30 ต่อปี

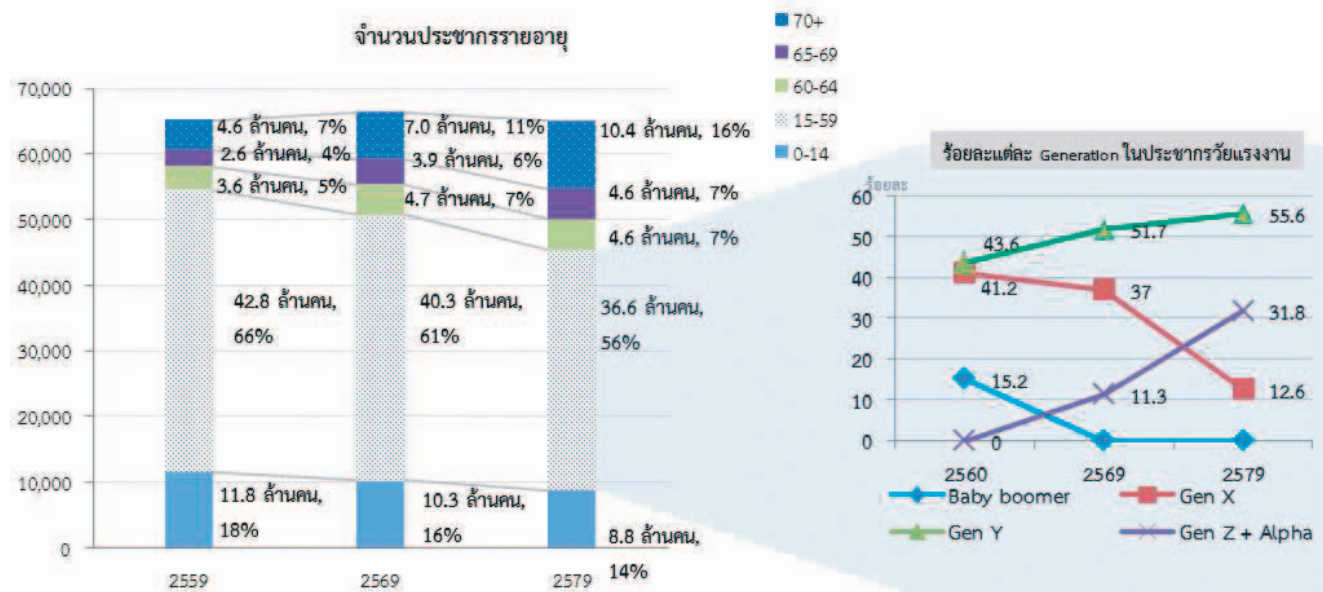
นอกจากนี้ ยังมีความท้าทายของประชากรในเชิง Generation ที่เปลี่ยนไป กล่าวคือวัยแรงงานที่ปัจจุบันประกอบด้วยกลุ่ม Baby Boomers Gen X และ Gen Y บางส่วนจะถูกทดแทนด้วยแรงงานกลุ่ม Gen Z + Alpha ในอีก 20 ปีข้างหน้า ทำให้ในปี 2579 ประชากรวัยแรงงานจะเป็นกลุ่มคน Gen Y มากที่สุดเท่ากับร้อยละ 55 และมี Gen Z + Alpha ร้อยละ 31.8 ขณะที่ Gen X เหลืออยู่ร้อยละ 12.6 ส่วนกลุ่มผู้สูงอายุในอนาคตกว่าร้อยละ 87 จะเป็นกลุ่มคนก่อน Baby

⁵ วรธรรม ขาญด้วยวิทย์ (2557). วรธรรม ขาญด้วยวิทย์: ความเหลื่อมล้ำ ภาค 2. จาก <http://prachatai.com/journal/2014/07/54613>.

⁶ รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2558. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

Boomers และ Baby Boomers ซึ่งมีการศึกษาค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ อุปนิสัยและการถูกหล่อหลอมที่ต่างกันในแต่ละเจนเนอเรชันจะส่งผลต่อการปรับตัวของประชากรกลุ่มต่างๆ ในอนาคต โดยที่ Gen Z จะมีความได้เปรียบเนื่องจากเกิดและเติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล เปรียบเทียบกับเจนเนอเรชันก่อนหน้าตั้งแต่ Gen X ขึ้นไป ที่อาจมีความเสี่ยงต่อการปรับตัวเข้ากับโลกการทำงานที่จะมีรูปแบบแตกต่างจากอดีตเป็นอย่างมาก

ที่มา: ประมวลโดยสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม, สศช. จากข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทยในระยะ 30 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2553 - 2583)

การพัฒนาทุนมนุษย์และลดความเหลื่อมล้ำ ในระยะ 5 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2560 - 2564)

การพัฒนาคนเป็นสิ่งที่เห็นผลในระยะยาวและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การบรรลุเป้าหมายในระยะยาวในเรื่องความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องยกระดับคุณภาพคนไทยเพื่อให้เป็นกำลังสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงต้นทุนที่แต่ละคนมี โดยสร้างกลไกที่เอื้อกลุ่มคนที่มีน้อยกว่าและมีข้อจำกัดในชีวิตที่มากกว่าให้มีโอกาสพัฒนาอย่างเสมอภาค ทั่วถึง และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีศักดิ์ศรี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงวางกรอบการพัฒนาคนในทุกมิติอย่างรอบด้าน ทั้งเรื่อง **การสร้างคนคุณภาพ** ที่เน้นสร้างทั้งคนดี คนเก่ง และมีสุขภาพที่ดี โดยคำนึงถึงการพัฒนาที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เด็กวัยเรียน/วัยรุ่น วัยแรงงาน และวัยผู้สูงอายุ ผ่านการมีส่วนร่วมจากคนทุกภาคส่วนในสังคม อาทิ ครอบครัว ชุมชน ศาสนา สื่อ รวมถึงการยกระดับการศึกษา ระบบ

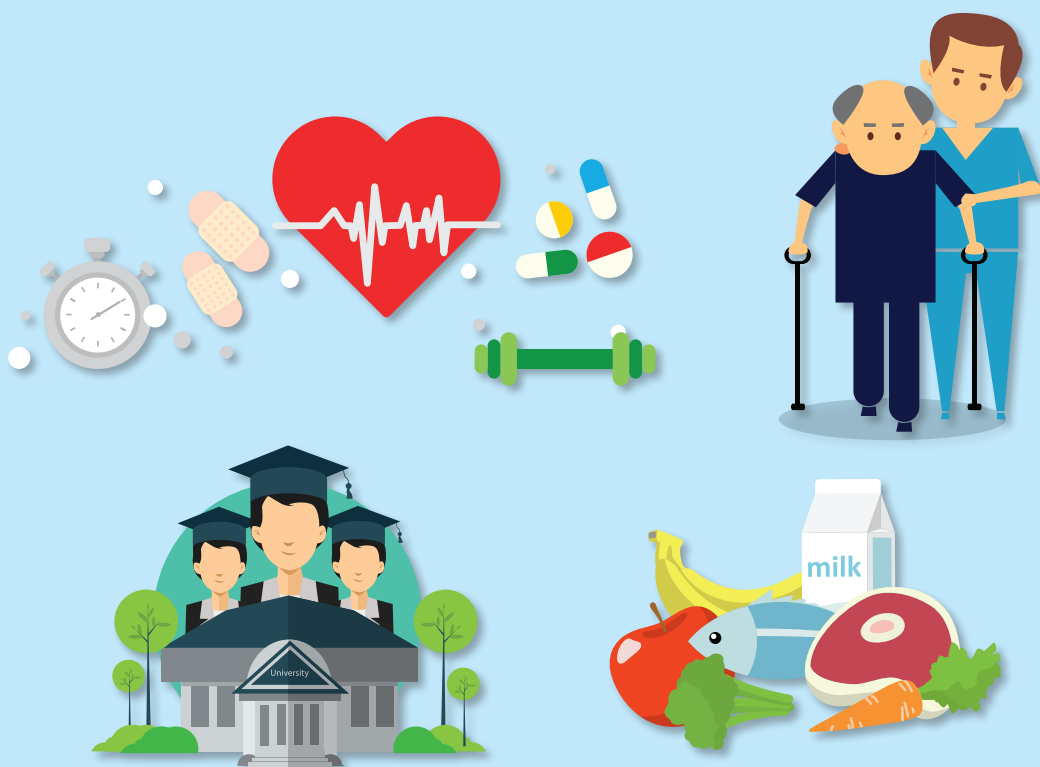

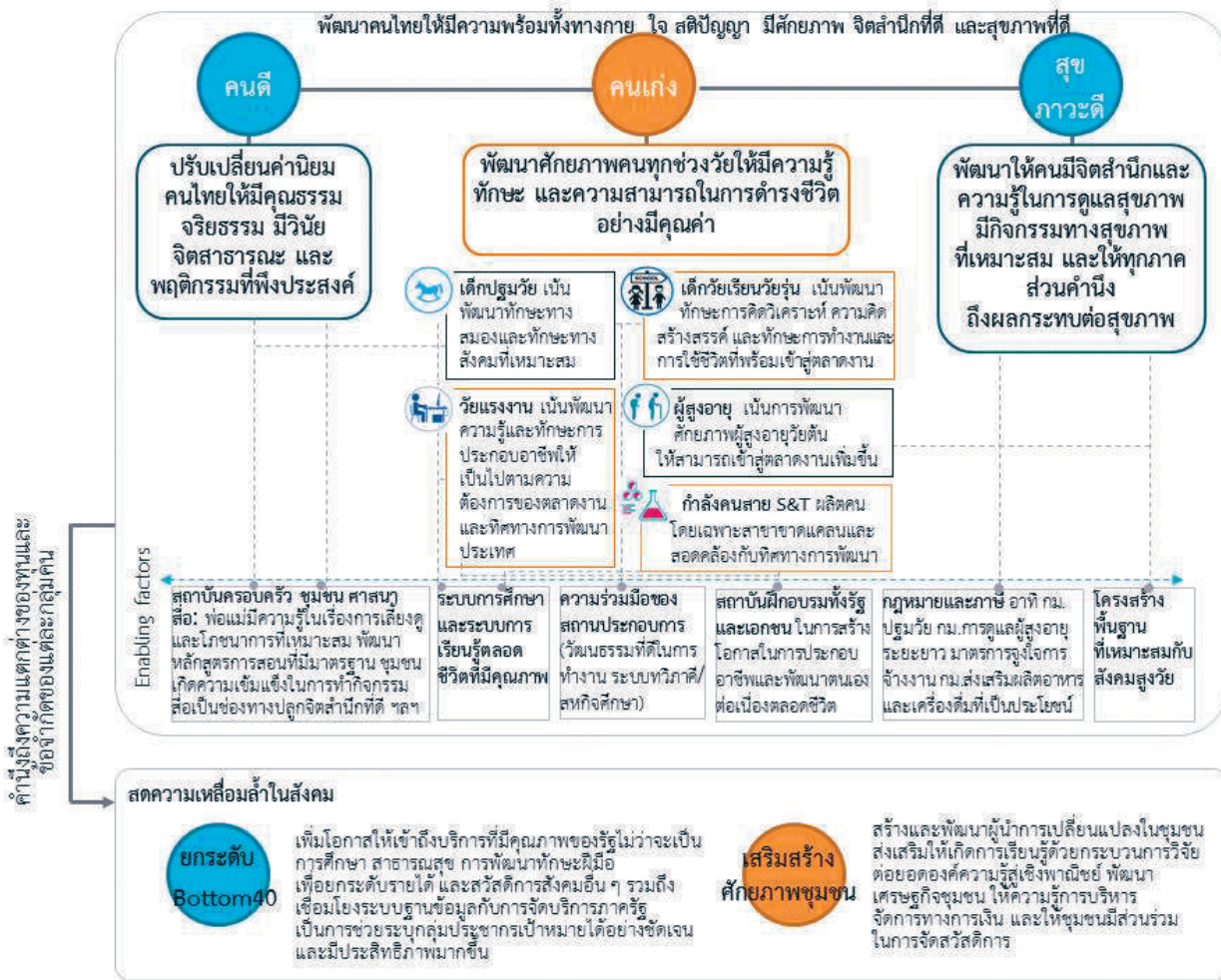
การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการผลิตกำลังคนสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้รองรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการใช้กลไกด้านกฎหมายที่เอื้อต่อการบรรลุเป้าหมายยิ่งขึ้น อาทิ กฎหมายดูแลผู้สูงอายุระยะยาว กฎหมายส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีนวัตกรรมการผลิตอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นประโยชน์ กฎหมายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

สำหรับเรื่อง**การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม** มุ่งเน้นการสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่เท่าเทียม ทั้งด้านการกระจายรายได้ การถือครองทรัพย์สิน รวมไปถึงบริการและสวัสดิการภาครัฐ เพื่อให้คนไทยมีความมั่นคงในชีวิตทางเศรษฐกิจ มีหลักประกันทางสังคม มีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืนในอนาคต โดยเฉพาะการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรกลุ่มร้อยละ 40 รายได้ต่ำสุด (Bottom 40) โดยเพิ่มโอกาสให้กับประชากรกลุ่มนี้ให้เข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา สาธารณสุข และพัฒนาทักษะฝีมือเพื่อยกระดับรายได้ รวมถึงมีการส่งเสริมสวัสดิการสังคมให้ครอบคลุมและทั่วถึง เช่น เพิ่มเบี้ยคนพิการและเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ สนับสนุนการจัดหาที่อยู่อาศัยและระบบสาธารณสุข

และที่สำคัญที่สุดคือ มีการเชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลกับการจัดบริการภาครัฐที่จะช่วยระบุกลุ่มประชากรเป้าหมายได้อย่างชัดเจน เพื่อรัฐบาลจะได้ให้ความช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้น้อยอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และประเด็นสุดท้ายคือการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ซึ่งมีหลักฐานเชิงประจักษ์แล้วว่าหลายท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการตนเองได้ดีกว่าส่วนกลาง เพื่อให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม สามารถพึ่งตนเองและเป็นฐานการพัฒนาที่สำคัญของประเทศต่อไป

ที่มา: ประมวลโดยผู้เขียนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ในยุทธศาสตร์ที่ 1, 2 และ 8

สรุป

คนไทยที่มีคุณภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะนำพาประเทศสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพในระยะถัดไป ทั้งการรักษา การเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบปัญหาคุณภาพของคนไทย ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพการศึกษา ปัญหาสมรรถนะแรงงาน ปัญหาด้านสุขภาพ ปัญหาในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของคน ในสังคม และปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม อีกทั้งในอนาคตจะมีระดับความท้าทายของตัวแปรต่างๆ ที่เข้มข้นและเกิดขึ้นในอัตรา เร่งที่เร็วขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนโครงสร้างประชากร จึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้อง แก้ปัญหาที่มีอยู่และมีแนวทางรับมือกับความท้าทายใหม่ๆ ที่ทันทั่วทั้งในการสร้างคนคุณภาพและสมรรถนะสูงทั้งในมิติของความดี ความเก่ง และการมีสุขภาวะที่ดี เพื่อเป็นฐานสำคัญต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาในระยะยาวที่ตั้งไว้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือ และบูรณาการการทำงานระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยที่การพัฒนาและสร้างศักยภาพคน ต้องคำนึงถึงคนทุกช่วงวัยและทุกกลุ่ม ความจำเป็น และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน รวมถึงภาวะเศรษฐกิจสังคมที่แต่ละคนประสบอยู่ เพื่อให้ทุกคนได้รับผลจากการพัฒนาอย่างทั่วถึงและไม่ทิ้งใครไว้เบื้องหลัง และให้การพัฒนาประเทศสามารถบรรลุเป้าหมายใน ทุกมิติทั้งด้านความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จะมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับทุกสาขาเศรษฐกิจ เพื่อปรับพื้นฐานและสร้างให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนและยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี 2570

โดยในการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจไทยบนพื้นฐานนวัตกรรม (Innovation-driven Economy) นั้น จะต้องมุ่งเป้าไปที่การเพิ่มผลิตภาพของสาขาเศรษฐกิจหลัก ทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม และบริการที่เป็นฐานรายได้เดิมและขยายสาขาการผลิตและบริการใหม่ๆ สำหรับอนาคต ดำเนินนโยบายพื้นฐานระดับมหภาค ทั้งนโยบายเศรษฐกิจ นโยบายการค้าการลงทุน นโยบายการต่างประเทศ และนโยบายการพัฒนาพื้นที่เฉพาะต่างๆ ให้เอื้อต่อการเกิดและเติบโตของธุรกิจ ในขณะที่ก็ต้องพัฒนาปัจจัยเฉพาะสนับสนุนในระดับจุลภาค ซึ่งได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ กฎหมาย กฎระเบียบ และความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ให้สนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับภาคธุรกิจตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยคำนึงถึงการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สามารถสร้างให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีและยั่งยืนกับคนในชุมชนและท้องถิ่นโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ทั้งนี้ จากการรวบรวมและศึกษานโยบายการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ในช่วงเริ่มต้นของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สามารถสังเคราะห์ประเด็นที่ช่วยสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจไทยได้ 8 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้

1

การสร้างความเข้มแข็งให้ห่วงโซ่คุณค่าของภาคเกษตร

ภาคเกษตรของไทยเก่งด้านการผลิตขั้นต้น แต่การผลิตขั้นต้นนั้นมีมูลค่าเพียงแค่ 1 ใน 4 ของทั้งห่วงโซ่คุณค่า หากจะสร้างความเข้มแข็งให้ห่วงโซ่คุณค่าของภาคเกษตร ต้องนึกถึงตั้งแต่เกษตรกร คิดถึงการเพิ่มส่วนแบ่งให้กับเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรพึ่งพาตนเองได้ เป็นการสร้างความเข้มแข็งตั้งแต่ฐานราก ที่ผ่านมามีภาครัฐได้ส่งเสริมให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตในรูปแบบธุรกิจการค้าได้ เช่น โครงการพัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่ หรือ Young Smart Farmer ที่ให้ความรู้ด้านบริหารจัดการ การตลาด ช่วยให้เกษตรกรขายเป็น ทำตลาดเป็น แต่การเริ่มต้นทำคนเดียวอาจจะยาก จึงให้มีการรวมกลุ่มกันทำธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์การค้า วิสาหกิจชุมชน หรือสหกรณ์การเกษตรประชารัฐ ก็เป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับช่องทางการขายผลผลิต เมื่อมีการรวมกลุ่มกัน ต้นทุนที่ลดลง กำไรที่ได้ จะสามารถนำไปพัฒนาสมาชิกได้เพิ่มขึ้น

อีกด้านหนึ่งในการสร้างความเข้มแข็ง คือ การเพิ่มความต้องการในตลาดที่มีมูลค่าสูง โดยกระตุ้นให้ผู้บริโภคตื่นตัวเรื่องการบริโภคอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ ซึ่งจะทำให้ตลาดอาหารปลอดภัยโตเร็วขึ้น ดึงให้เกิดผลผลิตที่มีคุณภาพ นอกจากนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการตรวจรับรองคุณภาพที่เข้มงวด เพื่อให้ผู้บริโภคเชื่อมั่นว่าผลผลิตนี้ดีจริง ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะส่งผลให้เกษตรกรต้องปรับตัว ทำการผลิตที่ได้มาตรฐานและคุณภาพ ซึ่งถ้าพัฒนาจนเป็นเรื่องปกติแล้ว การส่งผลผลิตไปขายต่างประเทศก็จะเป็นเรื่องง่าย เกษตรกรทุกคนสามารถทำได้

นอกจากนี้ ภาครัฐยังได้ช่วยเรื่องจัดระบบการใช้ทรัพยากรเพื่อรักษาสถานการผลิตให้ยั่งยืน ไม่ว่าจะเป็นดินหรือน้ำหรือความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนวิทยากรความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ให้เข้าถึงเกษตรกรได้มากขึ้น ได้ใช้เร็วขึ้น มีโปรแกรมสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม (ITAP) เพื่อสนับสนุนการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มมูลค่าจากงานวิจัย ซึ่งหากมีการปฏิบัติตามโครงการเหล่านี้จะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตภาพตลอดห่วงโซ่อุปทาน ส่งผลระยะยาวในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน นำไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มและตอบสนองความต้องการของตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

ภาคเกษตร

สร้างความเข้มแข็งให้ห่วงโซ่คุณค่าของภาคเกษตร

“ เกษตรกรเป็น Smart Farmer คือ มีช่องทางจำหน่ายของตนเองที่เข้มแข็ง ผู้บริโภคได้กินอาหารปลอดภัย...”

2

การส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคบริการ

ประเทศไทยมีรายได้หลักจากภาคบริการ ทั้งการค้าปลีกค้าส่ง การขนส่ง การท่องเที่ยว ช่วงที่ผ่านมา พบว่าการท่องเที่ยวเติบโตขึ้นมาก ซึ่งแนวโน้มด้านท่องเที่ยวยังคงสามารถทำรายได้และสร้างมูลค่าเพิ่มได้อีกมากในธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งที่พัก โรงแรม รีสอร์ท สถานบริการบันเทิงหรือกิจกรรมต่างๆ เนื่องจากไทยมีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สมบูรณ์และหลากหลายบวกกับผู้ประกอบการมีศักยภาพ ที่ผ่านมามีมาตรการสนับสนุนในส่วนนี้ ไม่ว่าจะเป็นการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยว การแก้ไขปัญหาทัวร์ศูนย์เหรียญ การปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการทางการบิน และ ความได้เปรียบของการท่องเที่ยวไทยนี้ยังสามารถเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาภาคบริการในสาขาอื่นหรือธุรกิจอื่นได้ด้วย เช่น การรักษาพยาบาล การขนส่งและโทรคมนาคม ซึ่งจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคบริการให้มากขึ้น นอกจากนี้ไทยยังมีศักยภาพสูงในภาคบริการอื่นที่สามารถเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการรายย่อยเติบโต

บนพื้นฐานของความเป็นไทยได้ด้วย ไม่ว่าจะเป็นร้านอาหาร การบริการสุขภาพ การพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัลคอนเทนต์ การดึงดูดภาพยนตร์ต่างประเทศให้เข้ามาถ่ายทำในประเทศ หรือการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาเป็นช่องทางให้บริการทางการเงิน เป็นต้น

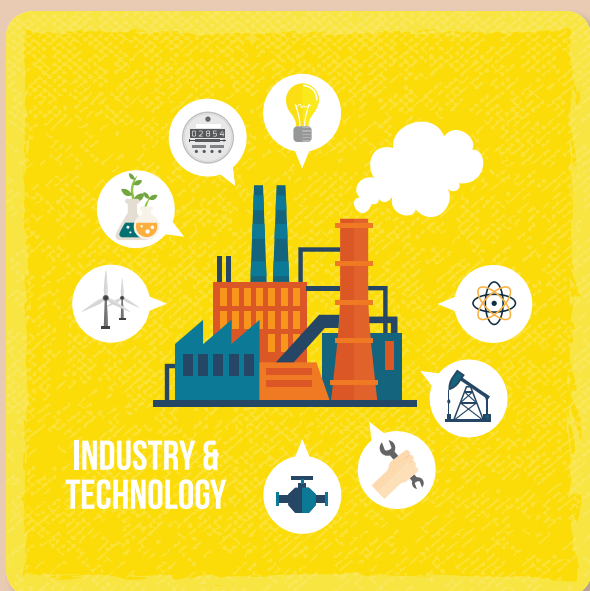

3

การพัฒนากลไกสนับสนุนการสร้างอุตสาหกรรม

ภาคอุตสาหกรรมเป็นเครื่องยนต์ที่ช่วยเร่งการพัฒนาของประเทศในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งมีปัญหาลดพิษจากอุตสาหกรรมเป็นอุปสรรคต่อการขยายตัว หัวใจสำคัญของการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมในช่วงต่อไปจึงอยู่ที่การทำให้อุตสาหกรรมหลักสามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับชุมชนได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่มาของการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และจากที่ประเทศไทยเคยเป็นประเทศเกษตรกรรมมาก่อน จึงมีความได้เปรียบทางการเกษตร โดยเฉพาะด้านอาหารและด้านสมุนไพร ดังนั้น จึงมีโครงการพัฒนาต่อยอดในด้านนี้ด้วย เช่น การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย การจัดตั้ง Food Valley และ Food Innopolis

นอกจากนี้ จากการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในช่วงต่อไป ก็เป็นโอกาสที่ไทยจะสามารถสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศได้ หากมีการกำหนดนโยบายให้มีกลไกและกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีเงื่อนไขการตอบแทนด้วยการสนับสนุนการพัฒนาประเทศ (Thailand Offset Policy) เพื่อถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับผู้ประกอบการไทย ต่อยอดให้คนไทยและผู้ประกอบการไทยมีความสามารถทางด้านนวัตกรรม เป็นการวางรากฐานการพัฒนาคน เพื่อให้ทุกครั้งที่มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ อุตสาหกรรมไทยจะได้มีโอกาสพัฒนาขีดความสามารถด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งแนวทางนี้ไม่ว่าจีน มาเลเซีย และไต้หวัน ได้มีการใช้เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมระบบรางภายในประเทศมานานแล้ว

ภาคอุตสาหกรรม

พัฒนากลไกสนับสนุนการสร้างอุตสาหกรรม

“พัฒนาของเดิม ด้วย Eco Industrial Towns
ด้วย offset บวก ด้วยกลไก Offset Policy และ:
ผลักดัน Automation Innovation II&: R&D
เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ”

4

การสร้างสภาพแวดล้อม
ที่เหมาะสมต่อการเติบโตของธุรกิจ

ธุรกิจเกิดใหม่ก็ไม่ต่างกับเด็กแรกเกิดที่ต้องการสภาพแวดล้อมที่ดี ต้องการการบ่มเพาะ การให้คำแนะนำเอาใจใส่ และประคบประหงม เพื่อให้ได้เด็กที่มีสุขภาพและจิตใจแข็งแรงสมบูรณ์ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไปได้ ภาครัฐก็ได้ดำเนินการอย่างจริงจังในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดตั้งและดำเนินธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงเงื่อนไขกระบวนการทางระเบียบกฎหมายต่างๆ อย่างจริงจังทั้ง พ.ร.บ. การแข่งขันทางการค้า พ.ร.บ. ส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ร.บ. การจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ร.บ. ล้มละลาย เพื่อเปิดโอกาสให้ธุรกิจเล็กๆ หน้าใหม่เกิดและเติบโตได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ยังสนับสนุนปัจจัยอื่นๆ ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและการสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ เช่น การพัฒนาการให้บริการภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาด้านการคลัง การพัฒนาภาคการเงิน การใช้เครื่องมือทางภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เกิดการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการพัฒนานวัตกรรมทางการเงินรูปแบบใหม่เพื่อให้เข้าถึงผู้ประกอบการได้อย่างสะดวกและปลอดภัย แต่ในขณะเดียวกันนอกจากการสนับสนุนจาก

ภาครัฐแล้ว กลุ่มภาคีภาคเอกชน เช่น สมาคมหอการค้า
สภาการค้าต่างๆ ของภาคเอกชนเองจะต้องเข้ามา
มีบทบาทมากขึ้นในการพัฒนาธุรกิจและผู้ประกอบการ
รายย่อย เนื่องจากคงไม่มีใครเข้าใจการทำธุรกิจได้ดีกว่า
เอกชนด้วยกันเอง

5

การพัฒนาโครงสร้าง การใช้วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/ นวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม

ประเทศไทยมีนักวิจัยที่เก่งๆ และมีงานวิจัยที่ตีพิมพ์มากมาย แต่ที่แปลกคือ งานวิจัยที่ตั้งใจทำกลับไม่ค่อยมีคนนำไปใช้ หรือเรียกว่าถูกทิ้ง “ขึ้นหิ้ง” มูลค่าเพิ่มก็ไม่เกิด เรื่องนี้ต้องรีบปรับ โดยให้ผู้ใช้ปลายทางเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทั้งในฐานะผู้ทำวิจัยเอง และผู้ใช้งาน เช่น การปรับกฎระเบียบให้สามารถสนับสนุนทุนวิจัยในภาคเอกชน และส่งเสริมให้เอกชนทำวิจัยของรัฐได้ ส่งเสริมการผลิตสินค้าที่มีมาตรฐานเพื่อเข้าสู่บัญชีสิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมไทย ส่งเสริมการนำนวัตกรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ **ในเชิงพาณิชย์** ซึ่งในขณะนี้ภาครัฐได้ผลักดันให้เกิด พ.ร.บ. ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยและนวัตกรรม และการพัฒนา กระบวนการที่ทำให้เกิดการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ในการพัฒนาจังหวัด/กลุ่มจังหวัด เพื่อให้ ตรงกับความต้องการของท้องถิ่น นอกจากนั้นในภาพรวม ได้กำหนดเป้าหมายค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของ ประเทศเพิ่มขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ไม่น้อย กว่าร้อยละ 1 ของรายได้ประชาชาติ ซึ่งในระยะต่อไป จะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน การพัฒนาทุกด้าน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ของประเทศไทยให้มีความยั่งยืน เพราะวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนา ผลิตภาพ มูลค่าเพิ่ม การจ้างงานและรายได้ของประชาชน และประเทศที่พัฒนาแล้วก็ล้วนใช้การวิจัยพัฒนาและ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนเศรษฐกิจ

ภาคธุรกิจ

สร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเติบโตของธุรกิจ

“SMEs และ Startups เกิดและเติบโตง่ายขึ้น
จากการอำนวยความสะดวกทุกด้านของภาครัฐ”

ด้านวิทยาศาสตร์

พัฒนาโครงสร้างเสริมการใช้วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี

“เอกชน เริ่มเป็นผู้ทำในการวิจัยและสร้างนวัตกรรม
รัฐ มุ่งเน้น R&D เพื่อผู้ประกอบการมากขึ้น”

6

การส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงานตลอดชีวิต

ไทยกำลังจะมีปัญหาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพในด้านแรงงาน ซึ่งในเชิงปริมาณอาจจะแก้ไม่ได้ทันที แต่ก็มีหลายวิธีที่จะช่วยแก้ไขได้ ไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนมาเป็นระบบอัตโนมัติมากขึ้น การวางแผนการเพิ่มประชากร การนำเข้าแรงงานจากต่างชาติ แต่อย่างไรก็ตามยังคงต้องเร่งเพิ่มแรงงานที่มีทักษะระดับมืออาชีพให้มากขึ้น โดยให้แรงงานกลุ่มนี้ได้รับความสำคัญเทียบเท่ากับกลุ่มปริญญา พร้อมทั้งพัฒนากลไกที่ทำให้แรงงานมีการพัฒนามาตรฐานฝีมือได้ตลอดชีวิต เพราะคุณภาพของแรงงานนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งที่ผ่านมาการพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงาน ผ่านโครงการพัฒนาศูนย์ฝึกอบรมสมรรถนะแรงงานให้ได้มาตรฐานตามระบบคุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ การเพิ่มประสิทธิภาพระบบการทดสอบมาตรฐานฝีมือแห่งชาติ การพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ และที่สำคัญใน 5 ปีต่อจากนี้ต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติของคนไทย และทำให้เห็นว่าฝีมือจริงสำคัญกว่าใบปริญญา

ด้านแรงงาน

ส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงานตลอดชีวิต

“แรงงานมีมาตรฐานตามความต้องการของตลาด มีการพัฒนาฝีมือตลอดชีวิต ให้ได้ทำงานจริงก่อนเรียนจบ ฝีมือและความสามารถสำคัญกว่าปริญญา”

7

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการประกอบธุรกิจในยุคดิจิทัล
บนฐานความรู้และนวัตกรรม

โครงสร้างพื้นฐาน

พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการทำธุรกิจในยุคไทยแลนด์ 4.0

“การขนส่งเชื่อมโยงต่อเนื่อง เข้าถึงง่าย ระบบบริการโลจิสติกส์มีประสิทธิภาพสูง รองรับการค้าขายด้วยธุรกิจ พลังงานพอเพียง และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โครงข่าย Internet ความเร็วสูง ครอบคลุมทุกพื้นที่”

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเป็นการลงทุนที่มีมูลค่ามากที่สุด ภาครัฐได้พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ทั้งด้านการขนส่ง ทางถนน ราง และอากาศ การบริหารจัดการน้ำ การบริหารจัดการพลังงานให้เพียงพอและมีประสิทธิภาพ การลงทุนโครงการขนาดใหญ่ถือเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ การจ้างงาน และวางรากฐานการพัฒนาประเทศไปสู่ขั้นที่สูงขึ้น ซึ่งคาดการณ์ไว้ว่าเมื่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ ที่อยู่ระหว่างดำเนินการในขณะนี้แล้วเสร็จ จะเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดในการช่วยสนับสนุนการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจไทยในยุคใหม่ตลอด 20 ปีข้างหน้า ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายการคมนาคมขนส่งที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ โลจิสติกส์ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่สามารถให้บริการฟรีและมีอยู่ทั่วถึง ครอบคลุมทุกมุมของสังคมไทย และการพัฒนาบริการพื้นฐานด้านพลังงานที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ

8

การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรและสร้างพลังผู้ประกอบการ

การที่ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ สิ่งที่น่ากังวลอย่างหนึ่งคือ ความคิดสร้างสรรค์ของประเทศจะถดถอยลง เนื่องจากคนเราเมื่ออายุมากขึ้นจนก้าวพ้นช่วงวัยทำงาน ความกล้าคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยง สร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ก็ไม่เหมือนตอนเป็นหนุ่มสาว ซึ่งจากการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ภาครัฐจึงมีนโยบายสนับสนุนการมีชีวิตครอบครัวและธรรมาภิบาลให้ช่วยกันสร้างประชากรเกิดใหม่ที่มีคุณภาพ เพื่อทดแทนจำนวนประชากรในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงวัย ภาครัฐเองได้เตรียมปัจจัยพื้นฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาระบบบริการด้านสาธารณสุขให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสนับสนุนให้ประชาชนมีพฤติกรรมส่งเสริมการมีสุขภาวะที่ดี

นอกจากจะพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตแล้ว สิ่งที่น่าสนใจอีกประเด็นคือ การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันระดับเมือง เนื่องจากในปัจจุบัน การแข่งขันระหว่างประเทศหรือระหว่างธุรกิจที่เกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะประเทศไทยแข่งกับประเทศมาเลเซียได้หัววัน เวียดนามอีกต่อไป แต่เป็นกรุงเทพฯ แข่งกับกัวลาลัมเปอร์ ไทเป โฮจิมินห์ซิตี้ด้วย ยิ่งถ้าเร่งสร้างเมืองให้น่าอยู่ น่าลงทุนได้มากเท่าไร เท่ากับว่ามีคนมาช่วยแข่งเพิ่มขึ้นเท่านั้น ดังนั้น ภาครัฐจึงมีการวางแผนพัฒนาเมืองหลักและเมืองศูนย์กลางให้มีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเป็นแหล่งสร้างอาชีพของผู้ประกอบการ Startups และ SMEs ทั้งการจัดระเบียบการใช้ที่ดิน การเตรียมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ บริการทางสังคมและที่อยู่อาศัยให้สอดคล้องกับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ทั้งการท่องเที่ยว อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้า การคมนาคมขนส่ง การเพิ่มขึ้นของประชากร รวมถึงวางแผนแก้ไขปัญหาจราจร ขยะ น้ำเสีย มลภาวะทางอากาศ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

ด้านประชากร

พัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรและสร้างพลังผู้ประกอบการ

“ เร่งเพิ่มประชากรเกิดใหม่ที่มีคุณภาพ เพื่อสร้างพลังผู้ประกอบการในอนาคต เมืองหลัก เมืองต้นแบบ เป็นแหล่งสร้างอาชีพผู้ประกอบการ Startups & SMEs...”

Photo by PATRA KONGSIRIMONGKOLCHAI

สรุป

การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจจะต้องพัฒนาในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ห่วงโซ่คุณค่าของภาคเกษตร การส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคบริการ การพัฒนากลไกสนับสนุนการสร้างอุตสาหกรรม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเติบโตของธุรกิจ การพัฒนา กลไกส่งเสริมการใช้วิทยาศาสตร์/เทคโนโลยี/นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม การส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะฝีมือแรงงานตลอดชีวิต การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับการประกอบธุรกิจในยุคดิจิทัลบนฐานความรู้และนวัตกรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรและสร้างพลังผู้ประกอบการ และที่สำคัญการร่วมมือกันในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยให้มีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน จนสามารถก้าวพ้นกับดักรายได้ปานกลางอย่างมั่นคงต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2560. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564. กรุงเทพฯ
- สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ. 2560. (ร่าง) รายงานความก้าวหน้าการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ฉบับที่ 1/2560. กรุงเทพฯ
- สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ. 2560. รากฐาน 8 ด้านสู่การเป็น Developed Country. Available from: <https://www.facebook.com/ThailandCDO>.
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. 2560. เมืองนิยม. กรุงเทพฯ

การพัฒนาเมืองในจังหวัดคุมาโมโตะ ประเทศญี่ปุ่น มีโครงการให้คนในจังหวัดร่วมกันค้นหาและเสนอสิ่งแปลกใหม่ในท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ผลของโครงการนี้ คือ ตัวมาสคอตหมีสีดำชื่อ **คุมะมง (Kumamon)** ที่ได้รับคะแนนโหวตจากชาวเมืองอย่างท่วมท้น คุมะมงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของเมืองคุมาโมโตะในการประชาสัมพันธ์เมืองให้เป็นที่รู้จักมาตั้งแต่ปี 2553 เพื่อให้รับต่อการเปิดเส้นทางเดินรถไฟชิงกันเซินสายคิวชูในปี 2554 เนื่องจากจังหวัดคุมาโมโตะเป็นจังหวัดที่ไม่ค่อยมีคนรู้จักเมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ โครงการนี้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก คุมะมงสามารถสร้างรายได้ให้จังหวัดคุมาโมโตะอย่างน้อย 1 แสนล้านเยนในปี 2558

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นเรื่องของเมืองที่ได้พัฒนาสร้างสัญลักษณ์เพื่อดึงดูดการท่องเที่ยว จากการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ การพัฒนาเมืองส่งผลถึงเศรษฐกิจของประเทศให้มีการเติบโตตามไปด้วย ดังนั้น หากประเทศไทยสามารถพัฒนาเมืองเช่นนี้ให้เกิดได้มากขึ้น จะส่งผลให้ประเทศมีความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและมีความยั่งยืนเกิดขึ้นด้วย ดังตัวอย่างการเริ่มพัฒนาเมืองและสร้างจุดเด่นในบางจังหวัดของไทย เช่น การสร้างสนามฟุตบอล i-Mobile Stadium ที่มีมาตรฐานระดับสากลแห่งแรกในประเทศไทยที่จังหวัดบุรีรัมย์ การพัฒนาระบบขนส่งในจังหวัดขอนแก่นโดยความร่วมมือของภาคเอกชน เป็นต้น

เมื่อเอกชนกล้าเริ่ม ท้องถิ่นและคนในพื้นที่สนับสนุน เราคงจะเห็นการพัฒนาเมืองในรูปแบบต่างๆ เกิดขึ้นอีกเรื่อยๆ...

การเติบโต ที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม

สำนักวางแผนการเกษตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

หรือการเติบโตสีเขียว (Green Growth) หมายถึง แนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่คำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและระบบนิเวศ ด้วยแนวทางการพัฒนาที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีหลักการดำเนินงานที่สำคัญบนพื้นฐานของการตระหนักถึงคุณค่าของทุนธรรมชาติ ใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ มุ่งให้ประชาชนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ร่วมกับการคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จึงเป็นหนึ่งในเป้าหมายที่สำคัญของยุทธศาสตร์ประเทศระยะ 20 ปี ที่มุ่งสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับวาระการพัฒนาของโลก เรื่อง การพัฒนาที่ยั่งยืน (2030 Sustainable Development Goals)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2560 - 2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไว้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักของประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 4 ด้าน คือ 1) รักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ 2) จัดการน้ำ ให้พอเพียงต่อการใช้ประโยชน์ของประชาชน ให้มีการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การจัดการสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษ 4) การลดก๊าซเรือนกระจกและการปรับตัวเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติ โดยมีเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการดำเนินงานโดยสังเขป ดังนี้

1

เป้าหมายและตัวชี้วัด

เป้าหมาย

ตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ 1

รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

- 1) เพิ่มพื้นที่ป่าไม้เป็นร้อยละ 40 ของพื้นที่ประเทศ แบ่งเป็น ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 และป่าเศรษฐกิจร้อยละ 15 เพิ่มพื้นที่ป่าชายเลนจาก 1.53 ล้านไร่ เป็น 1.58 ล้านไร่
- 2) พืชและสัตว์ที่ใกล้สูญพันธุ์มีสถานภาพดีขึ้น
- 3) มีแผนที่แนวเขตที่ดินของรัฐ (โครงการ One Map) ที่นำไปใช้ร่วมกัน และจำนวนพื้นที่จัดที่ดินทำกินให้ชุมชน

เป้าหมาย

ตัวชี้วัด

เป้าหมายที่ 2

สร้างความมั่นคง และบริหารจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพ

- 1) มีระบบประปาหมู่บ้านครบทุกหมู่บ้าน
- 2) มีแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างสมดุล ระหว่างความต้องการใช้น้ำกับปริมาณน้ำต้นทุน และมีการแปลงไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมใน 25 กลุ่มน้ำสำคัญของประเทศ
- 3) ประสิทธิภาพการใช้น้ำในพื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้น
- 4) ประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิตและการบริโภคเพิ่มขึ้น
- 5) พื้นที่และมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้งมีแนวโน้มลดลง
- 6) พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นปีละ 350,000 ไร่

เป้าหมายที่ 3

สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี ลดมลพิษ และลดผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน และระบบนิเวศ

- 1) สัดส่วนของขยะมูลฝอยจากชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องและนำกลับมาใช้ประโยชน์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 สัดส่วนของเสียอันตรายจากชุมชนได้รับการจัดการอย่างถูกต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 และกากอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมถูกนำเข้าสู่ระบบจัดการที่ถูกต้อง
- 2) คุณภาพน้ำของแม่น้ำสายหลักอยู่ในเกณฑ์ดี
- 3) คุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤตหมอกควันได้รับการแก้ไขปัญหาให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

เป้าหมายที่ 4

เพิ่มประสิทธิภาพ การลดก๊าซเรือนกระจก และขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- 1) ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและขนส่งลดลงไม่น้อยกว่าร้อยละ 7 ของการปล่อยในกรณีปกติ ภายในปี 2563
- 2) ต้นทุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อหน่วยมีแนวโน้มลดลง
- 3) มีแผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรายสาขาที่จำเป็น เช่น การจัดการน้ำ เกษตร สาธารณสุข และป่าไม้
- 4) จัดตั้งกลไกของประเทศ เพื่อสนับสนุนด้านการเงิน เทคโนโลยี และการเสริมสร้างศักยภาพ

เป้าหมายที่ 5

เพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติ ความสูญเสียในชีวิต และทรัพย์สินที่เกิดจากภัยพิบัติลดลง

- 1) ระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคเกษตรและการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัย
- 2) สัดส่วนของพื้นที่เสี่ยงภัยที่ได้รับการจัดตั้งเครือข่ายเฝ้าระวังภัยธรรมชาติ
- 3) จำนวนผู้เสียชีวิตและมูลค่าความเสียหายจากภัยธรรมชาติ ค่าใช้จ่ายในการชดเชยผู้ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติในพื้นที่เสี่ยงภัยซ้ำซากลดลง

2

แนวทางการพัฒนาที่มีความสำคัญสูงและสามารถผลักดันสู่การปฏิบัติ

2.1 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ทรัพยากรอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม ใช้ประโยชน์จากทุนธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว ผลักดันแนวทางการประเมินมูลค่าของระบบนิเวศ และการสร้างรายได้จากการอนุรักษ์เพื่อใช้ในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น แนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่

2.1.1 ปกป้อง รักษา และฟื้นฟูป่าไม้ มุ่งสร้าง

ผืนแผ่นดินให้อุดมสมบูรณ์ ปั่นคั้นผืนป่า สร้างพื้นที่สีเขียวให้ปกคลุมพื้นที่ประเทศให้ได้ถึงร้อยละ 40 โดยติดตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่าไม้โดยใช้ภาพถ่ายดาวเทียม บังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง แก้ไขปัญหาการทับซ้อนแนวเขตที่ดินของรัฐ ฟื้นฟูป่าไม้ตามแนวพระราชดำริ “ปลูกป่า ปลูกคน” ฟื้นฟูป่าต้นน้ำ ปลูกป่าเพื่อเชื่อมต่อผืนป่าขนาดเล็ก เพิ่มป่าชุมชน และป่าครัวเรือน ให้ชุมชนมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษาป่า ร่วมกับการสร้างแรงจูงใจภาคเอกชน ภาคประชาชน และเกษตรกรรายย่อย ให้หันมาปลูกไม้มีค่า โดยรัฐแก้ไขกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค จัดตั้งตลาดกลางค้าไม้ให้บริการขนส่งไม้ และสนับสนุนเงินทุนระยะยาวเพื่อการปลูกป่า รวมทั้งสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาด้านวนเกษตร

2.1.2 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลาย

ทางชีวภาพ ด้วยการอนุรักษ์พืชพันธุ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการเก็บรักษาพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ รวมทั้งจุลินทรีย์ เพื่อการใช้ประโยชน์ในอนาคต สนับสนุนการวิจัยและการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาสินค้าที่ใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรชีวภาพในท้องถิ่น โดยเฉพาะการพัฒนาสมุนไพรที่เป็นยาและเครื่องสำอางซึ่งเป็นที่ต้องการของตลาด

2.1.3 บริหารจัดการที่ดินและแก้ไขการบุกรุกที่ดินของรัฐ

โดยจัดทำระบบฐานข้อมูลที่ดินและการถือครองที่ดินของรัฐทุกประเภทให้ครบถ้วนชัดเจน จัดที่ดินทำกินให้ประชาชนที่ยากไร้โดยให้สิทธิในลักษณะแปลงรวมและการรวมกลุ่ม สนับสนุนระบบภาษีที่ดินในอัตราก้าวหน้า ป้องกันการถือครองที่ดินของคนต่างชาติ รวมทั้งฟื้นฟูคุณภาพดินให้อุดมสมบูรณ์

2.1.4 ปกป้องทรัพยากรทางทะเลและป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

ด้วยการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์และเขตอนุรักษ์ สนับสนุนการจัดการร่วมของทุกภาคส่วน บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล จัดเก็บรายได้เพื่อนำมาฟื้นฟูละแ่งท่องเที่ยวให้คงความสมบูรณ์ ปกป้องผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล ควบคุมการจับสัตว์น้ำ คุ้มครองประมงพื้นบ้าน รวมทั้งป้องกันการก่อสร้างบนพื้นที่ชายหาดที่อาจก่อให้เกิดปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งเพิ่มขึ้นในพื้นที่ข้างเคียง

2.1.5 จัดการทรัพยากรแร่เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน

ด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการแร่ที่มีมูลค่าสูง โดยเปิดเผยต่อสาธารณชน จำกัดการส่งออกแร่ในรูปวัตถุดิบ หวงห้ามการทำเหมืองแร่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1 และเขตโบราณสถาน ควบคุมมลพิษจากการทำเหมืองแร่ที่ส่งผลต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน แก้ไขความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับผู้ประกอบการเหมืองแร่ โดยคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม

2.2 การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดความมั่นคง สมดุล และยั่งยืน ทั้งในมิติเชิงปริมาณและคุณภาพ

ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะประชาชนผู้มีส่วนได้เสียในพื้นที่ลุ่มน้ำ เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

2.2.1 เร่งรัดการประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.

เพื่อเป็นกฎหมายหลักด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของประเทศ โดยมี คณะกรรมการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ เป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย แผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและบริหารจัดการทรัพยากรน้ำแห่งชาติ การบริหารจัดการ ภาวะวิกฤตน้ำแห่งชาติ ทั้งน้ำแล้ง น้ำท่วม และน้ำเสีย

2.2.2 จัดทำแผนบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับลุ่มน้ำอย่าง บูรณาการทั้ง 25 ลุ่มน้ำ เพื่อเป็นกรอบการบริหารจัดการ การพัฒนา การใช้ประโยชน์ ทรัพยากรน้ำของลุ่มน้ำและการจัดทำแผนงาน/โครงการ ด้วยการประสานงาน และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างภาคประชาชนในพื้นที่ องค์กร พัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคราชการ

2.2.3 นำกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้เป็นเครื่องมือนำเสนอทางเลือกในการตัดสินใจ ระดับนโยบาย แผน และแผนงาน ที่เหมาะสมกับศักยภาพของลุ่มน้ำ เพื่อให้กิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ระดับ ลุ่มน้ำคำนึงถึงความยั่งยืนและความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ รวมถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ อย่างมีส่วนร่วมจากภาคีการพัฒนาในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2.2.4 เพิ่มประสิทธิภาพการเก็บกักน้ำของแหล่งน้ำต้นทุนและระบบกระจายน้ำให้ดีขึ้น ด้วยการพัฒนาแหล่งน้ำ ขนาดกลางและขนาดเล็กในลักษณะรวมกลุ่มพื้นที่ โดยให้ความสำคัญกับพื้นที่ชนบท ซึ่งประชาชนยังขาดแคลนน้ำสะอาดเพื่อการ อุปโภคบริโภค ตลอดจนศึกษาทางเลือกที่เหมาะสมและมีความคุ้มค่าในการพัฒนาน้ำบาดาลขึ้นมาใช้ประโยชน์เพื่อการบรรเทา การขาดแคลนน้ำ

2.2.5 เพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำและการจัดสรรน้ำต่อหน่วย ในภาคการผลิตทั้งในและนอกเขตพื้นที่ชลประทาน ให้สามารถ สร้างมูลค่าเพิ่มได้สูงขึ้น โดยปรับเปลี่ยนชนิด วิธีการ หรือรูปแบบการ ปลูกพืชให้เหมาะสมกับปริมาณน้ำเก็บกักและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้ง ส่งเสริมการทำเกษตรทฤษฎีใหม่อย่างจริงจัง ร่วมกับการบำบัดและการนำน้ำกลับมา ใช้ซ้ำในภาคอุตสาหกรรมและพื้นที่ เขตเศรษฐกิจ และสร้างหลักประกันว่า จะมีการใช้น้ำและจัดหาน้ำที่ยั่งยืน เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ และลดจำนวนประชาชนที่ประสบ ความทุกข์จากการขาดแคลนน้ำ ได้อย่างยั่งยืน

2.3 แก้ไขปัญหาวิกฤตสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

2.3.1 เร่งจัดการขยะตกค้างสะสมในพื้นที่วิกฤต สนับสนุนการแปรรูปขยะเป็นพลังงานและการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับพื้นที่ ผลักดันการทำแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยในระดับจังหวัดและท้องถิ่น ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้รวมกลุ่มจัดการขยะมูลฝอยและร่วมลงทุนกับภาคเอกชน รมรทคให้มีการจัดการขยะอย่างครบวงจรตั้งแต่ต้นทางจนถึงปลายทาง พัฒนาระบบควบคุมการขนส่งของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน

2.3.2 เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคุณภาพน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตและลุ่มน้ำสำคัญ พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชน บริหารจัดการน้ำเสียอย่างครบวงจร ส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนและสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการระบบบำบัดน้ำเสียรวมของชุมชนและเมือง ผลักดันการจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการบำบัดน้ำเสีย ติดตามและประเมินประสิทธิภาพระบบบำบัดน้ำเสีย เฝ้าระวังคุณภาพน้ำบาดาลในพื้นที่กำจัดขยะมูลฝอย ปรับปรุงกฎหมายควบคุมอาคารที่เกี่ยวข้องกับแหล่งกำเนิดน้ำเสีย กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานการระบายมลพิษลงสู่แหล่งน้ำที่คำนึงถึงปริมาณมลพิษสะสมรวม

2.3.3 แก้ไขวิกฤตหมอกควันไฟป่าในเขตภาคเหนือและภาคใต้ โดยส่งเสริมทุกภาคส่วนให้ร่วมมือป้องกันอย่างต่อเนื่อง ประสานกับประเทศเพื่อนบ้านตามข้อตกลงอาเซียนเรื่องมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน บังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดและเป็นธรรม และสร้างแรงจูงใจให้เกษตรกรเปลี่ยนพฤติกรรมการเผาหลังเก็บเกี่ยว เปลี่ยนไปปลูกไม้ยืนต้น หรือเปลี่ยนอาชีพใหม่

2.3.4 ปรับปรุงกฎหมายและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเมืองเพื่อรองรับการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จัดทำผังเมืองที่คำนึงถึงการเติบโตทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน ปรับปรุงเทศบัญญัติท้องถิ่นและกฎหมายควบคุมอาคารให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดตามมาตรฐาน และใช้วัสดุทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนมาตรการกำหนดฉลากแสดงประสิทธิภาพการใช้พลังงานกับอุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ สนับสนุนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความต้านทานภัยพิบัติ ขยายผลการพัฒนาเมืองสีเขียวในมิติต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่แล้ว ในลักษณะนำร่อง

2.4 ส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ชี้นำการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้แนวคิดตลอดวัฏจักรชีวิต ดังนี้

2.4.1 ส่งเสริมการผลิตและการลงทุนในอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สนับสนุนกระบวนการผลิตให้ได้มาตรฐานการลดมลพิษ และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีที่สะอาด ออกแบบระบบการผลิตและสร้างนวัตกรรมของสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ พลาสติกชีวภาพ สนับสนุนแนวทางการจัดการเชิงรุก เพื่อลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมตลอดห่วงโซ่อุปทาน และลดก๊าซเรือนกระจกตลอดกระบวนการผลิต รวมทั้งส่งเสริมการจัดทำบัญชีผลกระทบสิ่งแวดล้อมรายสินค้า สนับสนุนการออกฉลากคาร์บอนฟุตพริ้นต์ ส่งเสริมสินค้าฉลากเขียว และฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ พัฒนาฐานข้อมูลการประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ของภาคการผลิตและภาคการขนส่ง เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรฐานฟุตพริ้นต์สิ่งแวดล้อม

2.4.2 สนับสนุนการผลิตภาคการเกษตรไปสู่เกษตรกรรมที่ยั่งยืน โดยขยายผลแนวคิดการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สนับสนุนการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และการใช้วัสดุอินทรีย์และผลิตภัณฑ์ชีวภาพทดแทนสารเคมีการเกษตร จัดให้มีแหล่งทุนและกลไกการตลาด เพื่อสร้างแรงจูงใจในการปรับปรุงแบบวิธีการเพาะปลูกให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมหรือเกษตรกรรมยั่งยืน อาทิ เกษตรธรรมชาติ เกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรทฤษฎีใหม่ สนับสนุนกระบวนการเรียนรู้การทำเกษตรกรรมยั่งยืนอย่างต่อเนื่อง พัฒนาระบบรับรองมาตรฐานและการตรวจสอบคุณภาพสินค้าเกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนามาตรฐานความปลอดภัยของสินค้าเกษตร ตลอดจนศึกษาความพร้อมในการยกระดับให้เป็นมาตรการเชิงบังคับ

2.4.3 ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับของระบบนิเวศ ปรับใช้มาตรการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีระบบนิเวศเปราะบาง พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติของไทยสู่สากล โดยควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่อย่างเหมาะสม วางระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะระบบกำจัดขยะมูลฝอยและระบบบำบัดน้ำเสีย สร้างรายได้จากผลิตภัณฑ์ชีวภาพและการอนุรักษ์ โดยเชื่อมโยงการท่องเที่ยวชุมชนและธรรมชาติกับการอนุรักษ์ทรัพยากร การสืบทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนพัฒนาระบบจัดเก็บรายได้จากการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์

การทอวงเกี่ยวอย่างยั่งยืน

2.4.4 สร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคปรับเปลี่ยนไปสู่การบริโภคที่ยั่งยืน สร้างความตระหนักรู้โดยให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ เสริมสร้างทัศนคติในการดำรงชีวิตตามวิถีชีวิตที่พอเพียงและยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ สนับสนุนการผลิตสื่อสร้างสรรค์ด้านสิ่งแวดล้อม เลือกใช้มาตรการจูงใจที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายเพื่อส่งเสริมแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ ทดแทนพลาสติก ขยายผลการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของภาครัฐให้ครอบคลุมถึงระดับภูมิภาคและท้องถิ่น รวมทั้งเพิ่มเติมนประเภทของสินค้าให้มากขึ้น และครอบคลุมสินค้าทางการเกษตรอินทรีย์

2.5 สนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.5.1 จัดทำและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้สามารถรองรับพันธกรณีระหว่างประเทศด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างบูรณาการและครอบคลุม เพื่อสนับสนุนระบบรายงานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการจัดการภายใต้มาตรการการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ อีกทั้งเอื้ออำนวยต่อการจัดตั้งกลไกใหม่ๆ ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.2 พัฒนามาตรการและกลไกเพื่อสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน โดยเฉพาะสาขาการผลิตไฟฟ้า การใช้พลังงานในภาคขนส่ง ภาคอุตสาหกรรม ภาคครัวเรือนและอาคาร โดยมุ่งลดการผลิตและใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิล ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน การอนุรักษ์พลังงาน การผลิตพลังงานทดแทนจากของเสีย พัฒนาบุคลากรให้เชี่ยวชาญด้านพลังงานทดแทนประเภทต่างๆ สนับสนุนระบบคมนาคมขนส่งที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพเครื่องยนต์และเครื่องจักรอุปกรณ์ รวมทั้งส่งเสริมการจัดตั้งกลไกทางการเงินที่สนับสนุนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สร้างประโยชน์ร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน อาทิ กลไกตลาดคาร์บอนเครดิต ภาษีคาร์บอน รวมทั้งสนับสนุนให้ภาคเอกชนลงทุนเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพิ่มมากขึ้น

2.5.3 ส่งเสริมภาคเอกชน รัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้จัดเก็บและรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยเริ่มต้นจากข้อมูลการใช้พลังงาน ทั้งนี้ ภาครัฐให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ อาทิ ด้านการเก็บรวบรวมและจัดทำข้อมูลพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศที่เป็นปัจจุบัน การขึ้นทะเบียนกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการประเมินแนวโน้มการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคต

2.5.4 เพิ่มขีดความสามารถในการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ร่วมกับการศึกษาและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการปรับตัวในการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับภาคเกษตร สนับสนุนช่วยเหลือประชาชนในกลุ่มเปราะบาง มีความเสี่ยงสูง และมีความสามารถในการปรับตัวต่ำ วางแผนป้องกันเมืองที่อาจได้รับผลกระทบจากระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น และเผชิญกับฤดูกาลที่รุนแรงและแปรปรวน โดยวางแผนป้องกันบนพื้นฐานการประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศ รายสาขา และระดับพื้นที่

2.5.5 สร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบและความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรและหน่วยงานในระดับต่างๆ ทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น รวมทั้งชุมชน ให้มีความรู้ ความสามารถในการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ปล่อยคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พัฒนาและบรรจุหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงและสิ่งแวดล้อมไว้ในระบบการศึกษาภาคบังคับตั้งแต่ระดับปฐมวัย

2.6 พัฒนาระบบการบริหารจัดการและกลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

2.6.1 ปรับปรุงกลไกและกระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพทุกขั้นตอน ตั้งแต่ขั้นตอนจัดทำ พิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) และติดตามตรวจสอบ โดยผลักดันให้หน่วยงานซึ่งมีหน้าที่ในการอนุญาตต้องรับผิดชอบติดตามตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมอย่างเคร่งครัด หากผู้ประกอบการไม่ปฏิบัติตามจะต้องมีบทลงโทษที่เหมาะสม กำหนดให้ใช้ผลการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามมาตรการต่างๆ ในรายงาน EIA เป็นเงื่อนไขในการต่อใบอนุญาตดำเนินการ การขอเปลี่ยนแปลงหรือก่อสร้างเพิ่มเติมโครงการ ทบทวนรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของ EIA

2.6.2 ผลักดันให้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายและนำไปสู่การปฏิบัติ สำหรับเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจเชิงนโยบายของภาครัฐได้อย่างแท้จริง รวมทั้งมีกระบวนการพิจารณาที่คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน โดยดำเนินการนำร่องในพื้นที่ระดับลุ่มน้ำ และเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ทั้งเขตการพัฒนาเศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่สำคัญ

2.6.3 สร้างจิตสำนึกความตระหนักและปรับปรุงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการจัดทำโครงการลงทุนขนาดใหญ่ของภาครัฐ เพื่อสร้างการยอมรับและความมั่นใจจากประชาชนในพื้นที่ สนับสนุนการตั้งกองทุนพัฒนาการมีส่วนร่วมจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งภาคส่วนต่างๆ ร่วมสนับสนุนงบประมาณ พัฒนากลไกการติดตามโครงการของรัฐ ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและประชาชน สนับสนุนการจัดตั้งกลไกเพื่อเสริมสร้างธรรมาภิบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในกระบวนการยุติธรรม

2.6.4 ทบทวนแก้ไขกฎหมาย โดยเฉพาะร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน ที่ควรมีสาระคุ้มครองสิทธิชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ต้นน้ำ หรือพื้นที่อนุรักษ์ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน กำหนดมาตรการชัดเจนให้ผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินนโยบายของรัฐ เช่น พื้นที่น้ำท่วม พื้นที่เวนคืนที่ดิน เพื่อดำเนินโครงการพัฒนาต่างๆ

2.6.5 ส่งเสริมบทบาทภาคเอกชนและชุมชนเพื่อสร้างพลังร่วมในการดำเนินงานร่วมกับภาครัฐ โดยส่งเสริมให้ภาคเอกชนที่มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานมีโอกาสร่วมดำเนินงานกับภาครัฐและชุมชน สนับสนุนการจัดตั้งกลไกและกองทุนเพื่อการฟื้นฟู เยียวยา และชดเชยแก่ผู้ที่ได้รับผลกระทบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ร่วมกับการศึกษาและกำหนดใช้มาตรการทางการคลังที่เหมาะสม เป็นธรรม และเป็นไปตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย รวมทั้งปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้สามารถเรียกเก็บค่าเสียหายจากผู้ประกอบการเพื่อรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นในระยะยาวได้ พัฒนากลไกการยุติธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ครอบคลุมตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การคุ้มครองสิทธิมนุษยชน การพิสูจน์ความเสียหาย รวมทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนและเป็นธรรม

2.7 พัฒนความร่วมมือต่อต้านสิ่งแวดลอมระหว่างประเทศ

โดยผลักดันการจัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของอาเซียน แสวงหาแนวทางร่วมมือกับอาเซียนและอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขงในประเด็นการขนส่งข้ามพรมแดน การบริหารจัดการพลังงานและทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาหมอกควันข้ามแดน สร้างความรู้ความเข้าใจและแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเกี่ยวกับกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ รวมทั้งทบทวนกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสมและความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเพื่อป้องกันปัญหาทางการค้าหรือการตัดสินใจทางการค้า อาทิ ปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (Illegal, Unreported and Unregulated Fishing: IUU)

3

แผนงานและโครงการสำคัญ

เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนเชิงยุทธศาสตร์ให้เกิดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมและสนับสนุนเป้าหมายหลายด้านพร้อมกัน จึงได้กำหนดโครงการที่มีความสำคัญภายใต้ยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

3.1 โครงการส่งเสริมการปลูกป่าไม้เศรษฐกิจมีค่าระยะยาว ด้วยการส่งเสริมให้ภาคประชาชน ภาคชุมชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกไม้มีค่า พัฒนาการปลูกสร้างสวนป่าและระบบการจัดการสวนป่าอย่างยั่งยืน และพัฒนาอุตสาหกรรมไม้มีค่าตลอดทั้งห่วงโซ่การผลิต โดยรัฐมีบทบาทในการสนับสนุนและกำหนดมาตรการจูงใจ กำหนดเขตพื้นที่ที่เหมาะสม พัฒนาตลาดกลางค้าไม้ และพัฒนาระบบโลจิสติกส์ การขนส่งไม้สนับสนุนกลไกทางการเงิน ทั้งนี้โครงการมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ โดยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 25 การปลูกสร้างสวนป่าเศรษฐกิจ

3.2 แผนงานการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ใน 5 พื้นที่ลุ่มน้ำนําร่อง โดยนำกระบวนการเชิงระบบด้านการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (Strategic Environmental Assessment: SEA) ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญ

ในการดำเนินการด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ทั้งในรายสาขาและในเชิงพื้นที่ระดับลุ่มน้ำมาใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินนโยบาย แผน และแผนงานในรายสาขา (Sectoral Based) หรือในเชิงพื้นที่ลุ่มน้ำ (Area Based) ที่การพัฒนามีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อความสมดุลของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.3 แผนงานและโครงการตาม Roadmap การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย และแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ พ.ศ. 2559 - 2564 การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจึงได้บูรณาการแผนบริหารจัดการขยะมูลฝอยของจังหวัดทั้ง 77 จังหวัด (รวมกรุงเทพมหานคร) และจัดทำเป็น **แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 - 2564)** โดยจะใช้เป็นแนวทางการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยที่เป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน อีกทั้งมีกรอบทิศทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน และสามารถจัดการปัญหาขยะมูลฝอยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ โดยแผนแม่บทฯ ได้ลำดับความสำคัญของพื้นที่ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อเร่งดำเนินการ ดังนี้ (1) จัดตั้งศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวม ซึ่งมีรูปแบบเป็นกลุ่มพื้นที่ขนาดใหญ่ กลุ่มพื้นที่ขนาดกลาง กลุ่มพื้นที่ขนาดเล็ก (2) สร้างสถานีขนถ่ายขยะมูลฝอย และ (3) สนับสนุนให้มีการจัดการขยะมูลฝอยของตนเองภายในพื้นที่ รวมทั้งสิ้น 349 กลุ่มพื้นที่ โดยในระยะแรก (ปี 2559) ดำเนินการใน 67 กลุ่มพื้นที่ และดำเนินการต่อเนื่องอีก 282 พื้นที่ ในปี 2560 - 2564

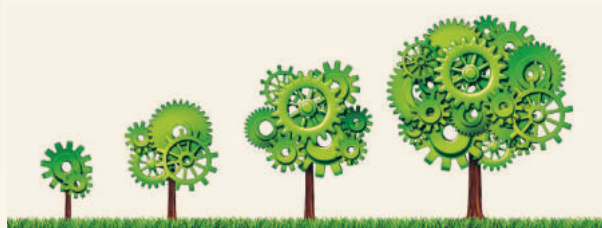

3.4 โครงการส่งเสริมการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนควบคุมปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ลดลง โดยในส่วนการผลิตจะเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมสีเขียว ตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งผู้ประกอบการรายเล็กและใหญ่ให้สามารถปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนภาครัฐสนับสนุนสินค้าเกษตรปลอดภัย เสริมมาตรการจูงใจ และรับรองฉลากเขียว เพื่อเพิ่มจำนวนสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในตลาด สำหรับส่วนการบริโภค เน้นเร่งสร้างความตระหนักรู้ และความเข้าใจให้กับภาคประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกซื้อสินค้า และบริการจากผู้ผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

3.5 โครงการเมืองสีเขียว (Green City) สนับสนุนให้ผู้บริหารท้องถิ่นกำหนดนโยบายการเติบโตสีเขียวของเมืองไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่น และขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งด้านการจัดการของเสีย การเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมือง การวางผังเมือง เพื่อกำหนดการใช้ประโยชน์ที่ดินที่สนับสนุนการพัฒนาเมืองสีเขียว การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานของเมือง ทั้งในภาคการคมนาคมขนส่ง อาคาร และบ้านเรือน ส่งเสริมให้ท้องถิ่นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากตัวอย่างที่ดีของเมืองที่มีการเติบโตสีเขียว

เพื่อขยายผลและพัฒนาต่อยอด สนับสนุนให้ท้องถิ่นจัดตั้งกลไกเพื่อทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเทศบาลกับชุมชน และปลูกจิตสำนึกของคนในชุมชนผ่านช่องทางต่างๆ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการขับเคลื่อนพัฒนาเมืองสู่การเติบโตสีเขียว

การเสริมสร้างความมั่นคง เพื่อการพัฒนาประเทศ

กลุ่มงานประสานนโยบายด้านความมั่นคง

1. นิยามของความมั่นคงและภัยคุกคาม

ความมั่นคงแห่งชาติ (National Security)¹ หมายถึง การดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราชของชาติ บูรณภาพแห่งดินแดน สวัสดิภาพของประชาชน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และการยอมรับนับถือจากนานาประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ความมั่นคงแห่งชาติ หมายถึง ความมั่นคงของสถาบันหลักทั้งสาม ได้แก่ **สถาบันชาติ** ซึ่งเกิดจากประชาชน เป็นพื้นฐาน ที่จะต้องเสริมสร้างให้มีความมั่นคง ไม่แตกแยกและมีจิตสำนึกที่ดี **สถาบันศาสนา** เป็นศูนย์รวมของศรัทธาประชาชน ที่ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และ**สถาบันกษัตริย์** เป็นศูนย์รวมของศรัทธาประชาชน ทำให้เกิดความเป็นปึกแผ่น ประชาชนคนไทยทุกคนต้องเทิดทูน อย่างไรก็ตาม **ความมั่นคงแห่งชาติ**ตามแนวคิดของนักวิชาการสมัยใหม่² หมายถึง ความมั่นคงที่เป็นองค์รวม มีความหมายกว้างขึ้น ครอบคลุมถึงปัจจัยทุกๆ ด้าน ไม่เฉพาะความปลอดภัยของรัฐ หรือความเข้มแข็งของชาติ แต่ครอบคลุมถึงชุมชนและประชาสังคม และรวมถึงความมั่นคงภายนอกประเทศ ได้แก่ ความมั่นคงของประเทศเพื่อนบ้าน ตามแนวคิด **ความมั่นคงในลักษณะองค์รวม เรียกว่าความมั่นคงสมบูรณ์แบบหรือความมั่นคงเบ็ดเสร็จสมบูรณ์ (Comprehensive National Security)** เนื่องจากประเทศไม่สามารถมั่นคงได้โดยลำพังหากประเทศเพื่อนบ้านยังไม่มั่นคง ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ มีความเข้มแข็งหรือเปราะบางจะนำไปสู่แนวทางการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ

ผลประโยชน์แห่งชาติ (National Interest)³ หมายถึง ความต้องการหรือความปรารถนาอันสำคัญยิ่งของประชาชน ส่วนรวม ความต้องการนั้นจึงมีลักษณะกว้างและค่อนข้างถาวร และเมื่อได้พิจารณากำหนดขึ้นแล้ว ก็จะต้องมุ่งกระทำโดยต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุผล โดย**สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.)** ได้กำหนดความหมายของผลประโยชน์แห่งชาติไว้ในนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 รวม 8 ประการ ได้แก่

¹ เอกสารทางวิชาการ เรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยให้ยั่งยืน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2553

² คู่มือเรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร, วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 2553 - 2554

³ การพัฒนายุทธศาสตร์ชาติของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

- 1 การมีเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ
- 2 การดำรงอยู่อย่างมั่นคง ยั่งยืนของสถาบันหลักของชาติ
- 3 การดำรงอยู่อย่างมั่นคงของชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ
- 4 การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุขเป็นปึกแผ่น มั่นคงทางสังคมท่ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์
- 5 ความเจริญเติบโตของชาติ ความเป็นธรรม และความอยู่ดีมีสุขของประชาชน
- 6 ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงาน อาหาร
- 7 ความสามารถในการรักษาผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ
- 8 การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลกอย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

ในอดีตภัยความมั่นคงของรัฐจะมุ่งเน้นไปที่การถูกคุกคามทางทหาร การใช้กำลังและอาวุธ จากความขัดแย้งระหว่างประเทศในด้านปัญหาเขตแดนและการเกิดสงคราม ซึ่งเรียกว่า **ภัยคุกคามแบบดั้งเดิม (Traditional Threat)** แต่หลังจากสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 รูปแบบของภัยคุกคามเริ่มเปลี่ยนแปลงไป โดยแนวโน้มภัยคุกคามในปัจจุบันและอนาคตจะมีความซับซ้อนมากขึ้น เรียกว่า **ภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-traditional Threat)** ซึ่งมีพื้นที่เฝ้าระวังทั้งพื้นที่บนบกและทางทะเล เนื่องจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีความเกี่ยวข้องกับหลายประเทศ เช่น แรงงานต่างด้าว โรคติดต่อจากการเดินทางข้ามแดน การขนยาเสพติดข้ามแดน การขนสินค้าหนีภาษี การค้ามนุษย์ การลักลอบเข้าเมืองเพื่อก่อความไม่สงบ ภัยคุกคามทางไซเบอร์และการก่อการร้ายสากล

เพื่อเสริมความมั่นคงในพื้นที่ที่มีปัญหา หรือมีเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ปัญหาความมั่นคงในพื้นที่

2. ประเทศไทยไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากภัยคุกคาม

สำหรับประเทศไทยก็ประสบปัญหาเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ในโลก ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากภัยคุกคามที่กระทบผลประโยชน์และความมั่นคงของชาติในรูปแบบต่างๆ ซึ่งในแต่ละยุคสมัย การมุ่งแก้ไขปัญหความมั่นคงในบริบทต่างๆ จะมีความแตกต่างกันไป การรับมือภัยคุกคามแบบดั้งเดิมจากการใช้กำลังทางทหารและอาวุธและการดำเนินการทางการเมือง การเปลี่ยนไปสู่การใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูตเชื่อมโยงกับด้านความมั่นคงอย่างใกล้ชิด เช่น การใช้กระบวนการพัฒนา

ภายหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 การเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 1 เมื่อปี 2504 เพื่อเป็นกรอบชี้แนะการพัฒนาประเทศในระยะต่างๆ ทำให้ประเทศมีการพัฒนาอย่างเหมาะสมไปตามลำดับ ตั้งแต่การมุ่งเน้นการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมการลงทุนในสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐาน การพัฒนาอุตสาหกรรมและสนับสนุนให้เอกชนประกอบธุรกิจอย่างเต็มที่ การพัฒนาสังคม การพัฒนาคน การลงทุน การพัฒนาอุตสาหกรรมและสนับสนุนบทบาททางเศรษฐกิจของเอกชนและคนไทยตามระบบเศรษฐกิจสนับสนุนการกระจายรายได้ให้ทั่วถึง ส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอาชีพ และสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ต้องใช้คนงานจำนวนมากเพื่อป้องกันปัญหาการว่างงาน เมื่อถึงระยะเวลาประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ซึ่งเป็นระยะเวลาที่ภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์

กำลังมีความรุนแรง และแผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาคอินโดจีน การดำเนินการปราบปรามคอมมิวนิสต์ด้วยกระบวนการทางทหารที่มีความรุนแรงกลับทำให้เกิดแนวร่วมพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) มากยิ่งขึ้นและไม่สามารถเอาชนะคอมมิวนิสต์ได้อย่างเด็ดขาด รัฐบาลจึงจำเป็นต้องปรับแผนรับมือภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ เพื่อลดความสูญเสียที่เกิดขึ้นกับทั้งฝ่ายรัฐและฝ่ายแนวร่วม พคท. อย่างต่อเนื่อง โดยเห็นว่ากระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นกระบวนการสำคัญในการแย่งชิงมวลชนที่ต้องการโอกาสทางการประกอบอาชีพและรายได้ที่เหมาะสมและเป็นธรรม จึงมีการกำหนดให้ความมั่นคงแห่งชาติเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวนโยบาย “การเมืองนำการทหาร” ของพลเอก เปรม ติณสูลานนท์ จึงเกิดแนวคิดการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงขึ้น ในการจัดทำแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 จึงมีการบรรจุประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงเข้าไปเพื่อลดช่องว่างทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่ประชาชนให้ลดน้อยลง เช่น โครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการป้องกันประเทศ และแก้ไขปัญหาในบางพื้นที่เพื่อความมั่นคงของชาติ ให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น เร่งบูรณะและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลัก ตลอดจนสิ่งแวดล้อมของชาติให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจสูงสุด และป้องกันมิให้เกิดความเสื่อมโทรมจนเป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาประเทศในอนาคต พร้อมทั้งดำเนินการต่อเนื่องเป็นการประสานแผนเศรษฐกิจและความมั่นคงของชาติในแผนพัฒนา ฉบับที่ 5 จนถึงแผนพัฒนา ฉบับที่ 7 ซึ่งภัยคุกคามจากความขัดแย้งทางความคิดและอุดมการณ์ลดลงไม่มีภัยคุกคามที่ชัดเจน จึงปรับแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงไปสู่แผนการพัฒนาเชิงรุกเพื่อลดเงื่อนไขที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านความมั่นคง

3. สถานการณ์ปัญหาความมั่นคง

สถานการณ์ปัญหาความมั่นคงในปัจจุบัน มีการเกิดขึ้นอย่างกว้างขวางหลายมิติ ทั้งการขยายอิทธิพลและการเพิ่มบทบาทในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศมหาอำนาจ การใช้อำนาจทางทหารและทางเศรษฐกิจเข้าแทรกแซงกิจการภายในของประเทศต่างๆ ความขัดแย้งด้านอาณาเขตแบบรัฐต่อรัฐทั้งด้านอาณาเขตทางบก การอ้างสิทธิทับซ้อนทางทะเล และภูมิรัฐศาสตร์ เพื่อผลประโยชน์และการแย่งชิงทรัพยากร ซึ่งทำให้มีแนวโน้มการเพิ่มกำลังอำนาจของกองทัพที่ประเทศไทยอาจได้รับผลกระทบทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ เศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคง ซึ่งเป็นเงื่อนไขต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ภัยคุกคามรูปแบบใหม่มีแนวโน้มขยายตัวและควบคุมได้ยาก โดยมีรูปแบบและวิธีการที่ซับซ้อนมากขึ้น ประเทศไทยจึงยังมีความเสี่ยงต่อการก่อการร้ายของกลุ่มต่างชาตินี้ ซึ่งมีเป้าหมายในการก่ออาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ โดยอาชญากรรมข้ามชาติที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การค้ายาเสพติด ปัญหาแรงงานต่างด้าวจากการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามชาติ การค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็กและค่าประเวณี และการก่อการร้ายที่ทวีความรุนแรงและมีความถี่มากขึ้นในระยะหลายปีที่ผ่านมา และมีแนวโน้มแผ่ขยายไปยัง

พื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกันประเทศไทยยังประสบกับปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ สถาบันหลักของชาติได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งที่มีรากฐานของปัญหามาจากความเห็นต่างทางความคิดและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ขณะที่สถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังมีการสร้างสถานการณ์โดยมีเป้าหมายให้เกิดความสูญเสียต่อเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้ ยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงจากปัญหาอาชญากรรมทางไซเบอร์ที่ปรับเปลี่ยนรูปแบบไปสู่การโจมตีระบบขององค์กรขนาดใหญ่ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างและมีมูลค่าความเสียหายสูง

4. แนวทางการเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ 5 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

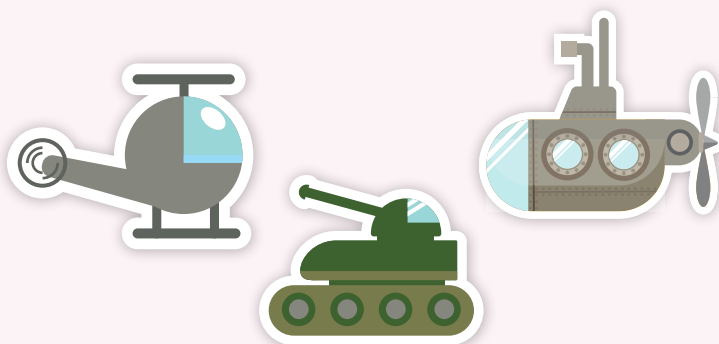
มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงของชาติในทุกมิติ ทั้งภัยคุกคามภายในและจากภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยให้ความสำคัญกับแนวทางการพัฒนาใน 5 ด้าน ประกอบด้วย (1) การรักษาความมั่นคงภายใน เพื่อให้เกิดความสงบในสังคมและธำรงไว้ซึ่งสถาบันหลักของชาติ (2) การพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพการป้องกันประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือภัยคุกคามทั้งการทหารและภัยคุกคามอื่นๆ (3) การส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศด้านความมั่นคง เพื่อบูรณาการความร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการป้องกันภัยคุกคามข้ามชาติ (4) การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเลเพื่อคงไว้ซึ่งอำนาจอธิปไตยและสิทธิอธิปไตยในเขตทะเล และ (5) การบริหารจัดการความมั่นคงเพื่อการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกันระหว่างแผนงานที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีแผนงานโครงการสำคัญที่กำหนดไว้ ได้แก่ การเสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติ การป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการก่อการร้ายและภัยคุกคามข้ามชาติ

การป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินทางสาธารณสุขอื่นๆ การป้องกันภัยและแก้ไขปัญหายุคความทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์ การพัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติทางทะเล และการพัฒนาระบบการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทั้งทางบกและทางทะเลของประเทศ

5. แนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเพื่อประเทศ

5.1 การใช้กระบวนการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคง เป็นการลดเงื่อนไขของปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ด้วยการใช้กระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมและการป้องกันประเทศเข้ามาดำเนินงานร่วมกัน โดยในห้วงเวลาที่ประเทศประสบภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ ได้กำหนดพื้นที่ที่มีเงื่อนไขด้านความมั่นคง 2 ลักษณะ คือ 1) **พื้นที่ยุทธพัฒนา** เป็นพื้นที่ที่มีการเคลื่อนไหวของผู้ก่อการร้ายอย่างรุนแรง การปฏิบัติงานของภาครัฐไม่

สามารถกระทำได้ กับ 2) **พื้นที่ป้องกัน** เป็นพื้นที่ที่ผู้ก่อการร้ายฯ มีแผนเข้ายึดครองหรือปฏิบัติการเพื่อขยายขอบเขตอำนาจ โดยการใช้กระบวนการพัฒนาเข้าแก้ไขปัญหามีเงื่อนไขด้านความมั่นคงกำหนดเป็น 3 กลุ่มย่อย คือ 1) การลดอิทธิพล โดยการใช้กำลังทหารเข้าควบคุมและคุ้มครองพื้นที่ แล้วทำลายเงื่อนไขที่ส่งผลกระทบต่อให้ราษฎรต่อต้านการปฏิบัติการของภาครัฐโดยใช้กระบวนการพัฒนาและดำเนินจิตวิทยาการเมือง 2) การเร่งพัฒนาระดับการครองชีพชุมชน เมื่อสถานการณ์เริ่มคลี่คลาย โดยการสร้างโอกาสต่างๆ เพื่อพัฒนาให้เกิดการยกระดับความเป็นอยู่ของชุมชนและการพึ่งพาตนเอง โดยส่วนหนึ่งได้รับพระราชทานแนวทางการพัฒนาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9

ที่มีพระราชดำริในการริเริ่มโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาความมั่นคง เช่น การจัดสร้างแหล่งเก็บกักน้ำเพื่อการเกษตร และการปลูกพืชทดแทนเพื่อแก้ปัญหาเสถียรภาพ และ 3) การพัฒนาตามระบบปกติเมื่อสถานการณ์เข้าสู่ภาวะปกติ โดยหน่วยงานรับผิดชอบตามภารกิจจะเข้าทำหน้าที่แทนฝ่ายความมั่นคงต่อไป⁴

5.2 ปัจจุบันเงื่อนไขด้านความมั่นคงในพื้นที่จะเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น การเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อการพัฒนาประเทศจึงไม่ใช่เพียงการป้องกันภัยคุกคามทางทหารหรือภัยจากความเห็นต่างทางความคิดและอุดมการณ์ แต่จำเป็นต้องพิจารณาให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมที่กระทบกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศให้มากขึ้น อาทิ ความเหลื่อมล้ำจากการประกอบอาชีพ ภัยเสถียรภาพ พื้นที่พัฒนาที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนการได้รับผลกระทบจากภัยคุกคามรูปแบบใหม่ เช่น Cybercrime เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การปกป้อง

ทางทหารและการป้องกันความเสี่ยงภัยคุกคามในแบบเก่า ยังมีความจำเป็นและต้องพิจารณาควบคู่ไปในการเสริมสร้างความมั่นคงของการพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ กรอบการดำเนินงานในด้านนี้จึงมีขอบข่ายการดำเนินการที่กว้างขวางและหลากหลาย ครอบคลุมทั้งกระบวนการทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้มีการสอดประสานกับการดำเนินการด้านความมั่นคงที่มุ่งเน้นการปกป้องรักษาผลประโยชน์ของชาติสืบไป

6. บริบทด้านความมั่นคงกับการพัฒนาประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัจจัยด้านความมั่นคงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปตามสถานการณ์และสภาวะแวดล้อม มีประเด็นความมั่นคงใหม่ที่มีความเกี่ยวข้องกับมิติต่างๆ อย่างหลากหลายโดยมีความแตกต่างไปตามบริบทการพัฒนาของแต่ละมิติ อาทิ

6.1 ความมั่นคงด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อม⁵

หมายถึง ประเทศมีพลังงานภายในประเทศเพียงพอต่อการใช้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต แบ่งเป็นพลังงานน้ำมัน กระแสไฟฟ้า และวัสดุอื่นๆ ที่มีความจำเป็นต่อความเป็นอยู่ของประชาชนภายในชาติและการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมทุกชนิด รวมทั้งการเตรียมพร้อมและเสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานในช่วงวิกฤตจากภัยธรรมชาติและภัยคุกคามอื่นๆ เช่น อุบัติภัย การก่อวินาศกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของประชาชน

⁴ ยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงของชาติ พ.ศ. 2556 - 2560, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

⁵ เอกสารทางวิชาการ เรื่อง ความมั่นคงแห่งชาติ: การสร้างชาติไทยที่ยั่งยืน ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 2553

6.2 นโยบายว่าด้วยการสร้างความมั่นคงทางอาหารสำหรับประเทศ เช่น แผนยุทธศาสตร์การจัดการด้านอาหารของประเทศไทย (คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ, 2555) ภายใต้คณะกรรมการอาหารแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการอาหารแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ที่ประกอบด้วยความมั่นคงทางอาหาร ป่าชุมชน กับการผลักดันเรื่องความเป็นธรรมเพื่อชุมชนท้องถิ่น โดยยุทธศาสตร์ครอบคลุม 4 ด้าน คือ 1) ความมั่นคงทางอาหาร 2) คุณภาพและความปลอดภัยอาหาร 3) อาหารศึกษา และ 4) การบริหารจัดการ ซึ่งครอบคลุมตลอดห่วงโซ่ (ประภาพร, 2555)

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังได้มีการเข้าร่วมเป็นภาคีในข้อตกลง สนธิสัญญา และกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารอีกหลายประการ เช่น กติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) ควบคู่ไปกับสนธิสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights: ICCPR) อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) อนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (International Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination: ICERD) พิธีสารคาร์ตาเฮนา (Cartegena Potocol) พิธีสารนาโงยา (Nagoya Protocol) เป็นต้น ซึ่งบางข้อตกลงเหล่านี้ได้ผูกพันประเทศไทยว่าด้วยเรื่องความมั่นคงทาง

อาหารและการไม่เลือกปฏิบัติต่อกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ด้วยข้อตกลงเหล่านี้ผูกพันชุมชนในด้านการผลิต การบริโภคที่มีความเกี่ยวพันกับความมั่นคงทางอาหารระดับชุมชนในระดับต่างๆ ตามประเด็น

7. สรุป

ปัจจุบันสถานการณ์ภัยคุกคามรูปแบบใหม่เป็นสัญญาณที่ชี้ให้เห็นว่าความมั่นคงของชาติจะต้องเกิดขึ้นบนพื้นฐานของความมั่นคงทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการทหาร การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ จะขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ รวมทั้งปัจจัยด้านความมั่นคงซึ่งไม่ใช่เพียงการสร้างสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงทางการทหารเท่านั้น ในขณะที่อุปสรรคปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงที่มีผลต่อการพัฒนาก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามเวลา และมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญในหลายมิติ ซึ่งจากอดีตที่ผ่านมา การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยก็มีความสัมพันธ์กับความมั่นคงของประเทศมาโดยตลอด แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงได้กำหนดให้มียุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ที่กำหนดกรอบแนวทางดำเนินงานด้านการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการลดเงื่อนไขด้านความมั่นคงทั้งในและต่างประเทศ เช่น การดำเนินการทางการทูตและใช้กลไกมาตรการทางการค้าในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ดี รวมทั้งการสร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้เกิดความมั่นคงและสงบสุข เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ต่อไป

ยกเครื่องระบบบริหารจัดการภาครัฐ...

พลังขับเคลื่อนแผนฯ 12 สู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

สำนักงานเลขาธิการ

การบริหารจัดการภาครัฐในยุคศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์การปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ นับเป็นยุทธศาสตร์สำคัญของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งให้หน่วยงานภาครัฐมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีสมรรถนะสูง มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถกระจายบทบาทภารกิจไปสู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีธรรมาภิบาล โดยมีกรอบแนวทางที่สำคัญ อาทิ 1) การปรับปรุงโครงสร้าง บทบาท ภารกิจของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม 2) การวางระบบบริหารราชการแบบบูรณาการ 3) การพัฒนาระบบบริหารจัดการกำลังคน และพัฒนาบุคลากรภาครัฐ 4) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ 5) การปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้ทันสมัย เป็นธรรม และเป็นสากล 6) การพัฒนาระบบการให้บริการประชาชนของหน่วยงานภาครัฐ และ 7) การปรับปรุงการบริหารจัดการรายได้ และรายจ่ายของภาครัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้ระบบการบริหารภาครัฐมีประสิทธิภาพ ทันสมัย รับผิดชอบ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และประชาชนมีส่วนร่วม กระจายอำนาจ รวมทั้งมีการกำหนดภารกิจที่เหมาะสมระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น

ผลการประเมินสถานการณ์การบริหารจัดการภาครัฐในระยะที่ผ่านมา

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย เป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการขับเคลื่อนแผนฯ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐ ซึ่งในการประเมินสถานการณ์การบริหารจัดการภาครัฐในระยะที่ผ่านมา มีผลสรุปที่สำคัญ คือ ภาครัฐมีขนาดใหญ่และรายจ่ายประจำเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง งบประมาณในงบประมาณประจำปีมีสัดส่วนสูง รวมทั้งโครงสร้างภาครัฐในปัจจุบันยังขาดระบบการทำงานลักษณะประจักษ์ที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายแบบบูรณาการกับภาครัฐกิจเอกชน ประชาสังคม และประชาชน ระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลยังไม่ได้มาตรฐาน **คนรุ่นใหม่ที่มีความรู้ความสามารถไม่นิยมเข้ารับราชการ ทำให้ขาดกำลังทดแทนข้าราชการที่เกษียณอายุ** เนื่องจากระบบบริหารจัดการราชการไม่สอดคล้องกับวิถีการทำงานของคนรุ่นใหม่ และการบริหารราชการยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ การบริหารจัดการภาครัฐยังมีประสิทธิภาพต่ำ และระบบการให้บริการประชาชนยังไม่ได้มาตรฐานสากล เมื่อเทียบกับต่างประเทศ สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากกระบวนบริหารราชการเป็นแบบแนวตั้ง รวมศูนย์การบริหารงานไว้ที่ส่วนกลาง มีระเบียบและขั้นตอนมาก ขาดความยืดหยุ่น ลำช้า ไม่คล่องตัว ไม่ประหยัด และไม่สามารถบริหารงานอย่างครอบคลุม กระบวนการจัดสรรงบประมาณขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากระยะเวลาในการจัดทำคำของบประมาณไม่ทันต่อการแก้ปัญหาที่หลากหลาย และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การทุจริตและประพฤติมิชอบได้ขยายไปในวงกว้างทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยผลการประเมินขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ พบว่าในปี 2559 ประเทศไทยได้คะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI) เพียงร้อยละ 35 อยู่อันดับที่ 101 จากการจัดอันดับทั้งหมด 168 ประเทศทั่วโลก รองจากประเทศสิงคโปร์ บรูไน มาเลเซีย และอินโดนีเซีย สาเหตุสำคัญเนื่องจากขาดความต่อเนื่องและความล่าช้าในการขับเคลื่อนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนมีพฤติกรรมในการใช้ตำแหน่งหน้าที่ในทางมิชอบ โดยเฉพาะการนำระบบอุปถัมภ์มาใช้ในการปฏิบัติราชการ

ขณะที่รัฐวิสาหกิจมีการกำกับดูแลที่ขาดแผนการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์อย่างมีประสิทธิภาพและมีการบริหารที่ซับซ้อน ส่งผลให้มีการดำเนินงานที่ด้อยประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและการให้บริการประชาชนที่ขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส กฎหมายหลายฉบับยังไม่ได้มาตรฐานสากลเนื่องจากล้าสมัยและกระบวนการตรากฎหมายยังมีจุดอ่อนบางประการ นอกจากนั้นระบบและกระบวนการยุติธรรมบางส่วนยังขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมได้อย่างเสมอภาค เป็นธรรม และไม่สอดคล้องกับความเป็นสากล

วัตถุประสงค์และเป้าหมายการบริหารจัดการภาครัฐ

การบริหารจัดการในภาครัฐภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ให้ภาครัฐมีขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการที่ดี และได้มาตรฐานสากล 2) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ และโปร่งใสตรวจสอบได้ 3) ลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบของประเทศ 4) พัฒนาระบบและกระบวนการทางกฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรมแก่ประชาชน

สำหรับเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สำคัญ คือ เป้าหมายที่ 1 ลดสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและการให้บริการของภาครัฐ และประสิทธิภาพการประกอบธุรกิจของประเทศ ซึ่งมีตัวชี้วัดประกอบด้วย 1) อันดับประสิทธิภาพภาครัฐ จัดทำโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ อยู่ในอันดับสองของอาเซียนเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 2) อันดับความยากง่ายในการประกอบธุรกิจ จัดทำโดยธนาคารโลก อยู่ในอันดับสองของอาเซียนเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และ 3) สัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรของรัฐต้องงบประมาณรายจ่ายประจำปีลดลง

เป้าหมายที่ 2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยตัวชี้วัด คือ 1) สัดส่วนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละประเภทที่ได้รับรางวัลการบริหารจัดการที่ดีต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดเพิ่มขึ้น 2) ข้อร้องเรียนและคดีเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นลดลง

เป้าหมายที่ 3 เพิ่มคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริตให้สูงขึ้น ตัวชี้วัด คือ ระดับคะแนน

ของดัชนีการรับรู้การทุจริตสูงกว่าร้อยละ 50 เมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

เป้าหมายที่ 4 ลดจำนวนการดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิด ซึ่งตัวชี้วัด คือ จำนวนคดีที่รัฐดำเนินคดีกับผู้ได้กระทำความผิดซึ่งต้องชดเชยความเสียหายลดลง

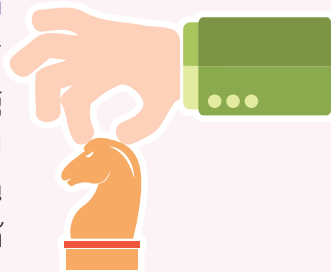
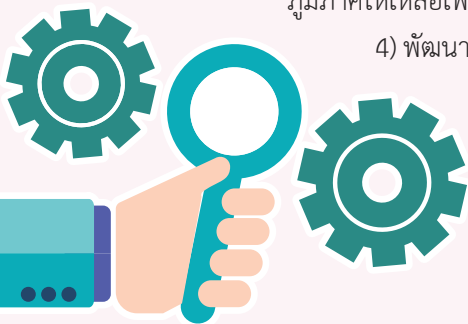
แนวทางขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐ ในแผนฯ 12 สู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนฯ 12 เป็นไปตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้กำหนด**แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการในภาครัฐ** การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทยในประเด็นสำคัญๆ ได้แก่

- (1) การปรับปรุงโครงสร้างหน่วยงาน บทบาท ภารกิจ และคุณภาพบุคลากรภาครัฐ ให้มีความโปร่งใส ทันสมัย คล่องตัว มีขนาดที่เหมาะสม เกิดความคุ้มค่า โดย 1) กำหนดภารกิจ ขอบเขตอำนาจหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่นให้ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อน 2) ปรับปรุงกลไกการปฏิบัติงานของภาครัฐ ให้มีลักษณะบูรณาการ สามารถส่งเสริมกระบวนการการผลิตและการให้บริการของภาคเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) กำหนดหลักการและแนวทางในการยุบเลิกภารกิจหรือปรับลดหน่วยงานบริหารราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคให้เหลือเพียงการปฏิบัติการเฉพาะที่ไม่อาจมอบให้หน่วยงานอื่นดำเนินการแทนได้ 4) พัฒนาบุคลากรและปฏิรูประบบบริหารจัดการกำลังคนภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ 5) จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐวิสาหกิจในระยะยาวให้มีความชัดเจน สามารถปฏิบัติได้

- (2) การปรับปรุงกระบวนการงบประมาณและสร้างกลไกในการติดตามตรวจสอบการเงินการคลังภาครัฐ เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายมีประสิทธิภาพ มีกลไกและช่องทางให้ประชาชนและภาคเอกชนเข้าถึงข้อมูล สามารถตรวจสอบกระบวนการดำเนินงานภาครัฐได้อย่างโปร่งใสยิ่งขึ้น โดย 1) แก้ไขพระราชบัญญัติวิธีการงบประมาณ พ.ศ. 2502 ให้ส่งเสริมการจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการและงบประมาณเชิงพื้นที่ 2) ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาระดับพื้นที่ให้เชื่อมโยงตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับจังหวัด 3) กำหนดโครงสร้างและลำดับความสำคัญของแผนงานในงบประมาณรายจ่ายประจำปีให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 - 2564) และนโยบายรัฐบาล 4) ปรับปรุงระบบติดตามประเมินผลให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาทั้งประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบของการดำเนินงาน

- (3) การเพิ่มประสิทธิภาพและยกระดับการให้บริการสาธารณะให้ได้มาตรฐานสากล ตรงตามความต้องการของประชาชนและภาคธุรกิจ โดย 1) ปรับรูปแบบและวิธีการดำเนินการของภาครัฐให้มีความร่วมมือกันระหว่างรัฐ เอกชน ประชาชน และประชาสังคม ในลักษณะแบบประชารัฐ 2) ส่งเสริมให้มีการแข่งขันในผลงานการให้บริการสาธารณะของรัฐระหว่างหน่วยงานของรัฐด้วยกัน และระหว่างหน่วยงานของรัฐกับหน่วยงานภายนอก ภาคประชาสังคม

และองค์กรชุมชน 3) จัดให้มีกระบวนการและช่องทางสื่อสารกับประชาชนในรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้รับทราบและเข้าใจถึงสิ่งที่รัฐกำลังจะดำเนินการและดำเนินการอยู่ พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกภาคส่วน 4) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยการวางระบบสารสนเทศการจัดการแบบออนไลน์ในการประเมินความก้าวหน้า 5) ปรับรูปแบบการให้บริการของรัฐสู่การให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ 6) สร้างระบบโครงสร้างพื้นฐานกลางของศูนย์ข้อมูลภาครัฐผ่านระบบเครือข่ายสารสนเทศภาครัฐ (Government Information Network: GIN) และ 7) ส่งเสริมการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ที่ภาครัฐจัดเก็บ

(4) การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง โดย 1) ทบทวนการกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจให้แก่ท้องถิ่นให้ชัดเจนตามศักยภาพและความพร้อมของท้องถิ่น 2) สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้พัฒนารูปแบบการให้บริการสาธารณะให้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น 3) กำหนดกระบวนการสรรหาหรือแต่งตั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งในราชการส่วนท้องถิ่นให้เป็นมาตรฐาน 4) เพิ่มความคล่องตัวให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปรับกระบวนการทำงานเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับภาคอื่นๆ อย่างมีธรรมาภิบาล 5) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการรายได้และเงินอุดหนุนของท้องถิ่น โดยปรับโครงสร้างรายได้ระหว่างรัฐและท้องถิ่น พัฒนากฎหมายและแนวทางการเพิ่มรายได้ที่ไม่ใช่ภาษีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควบคู่กับการยกระดับมาตรฐานการให้บริการสาธารณะ

(5) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้ครอบคลุมภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน และภาคประชาชน โดย (1) **ปลูกฝังให้คนไทยไม่โกง** อาทิ ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมุ่งสร้างจิตสำนึกในการรักษาประโยชน์สาธารณะ (2) **ป้องกันการทุจริต** อาทิ ปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารพัสดุและการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีระบบที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ (3) **ปราบปรามการทุจริต** อาทิ ปฏิรูปโครงสร้างองค์กรอิสระและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

(6) การปฏิรูปกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมให้มีความทันสมัย เป็นธรรม และสอดคล้องกับข้อบังคับสากลหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างเสมอภาค โดยการปฏิรูปกฎหมายให้ทันสมัย และปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ

บทสรุป

อุปสรรคสำคัญของการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ของประเทศไทยส่วนใหญ่สืบเนื่องจากการขาดประสิทธิภาพในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการภาครัฐให้บรรลุเป้าประสงค์ที่วางไว้ โดยเฉพาะการขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย ระบบการบริหารและการให้บริการของท้องถิ่นที่ยังขาดประสิทธิภาพและความโปร่งใส ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอ และกระบวนการอำนวยความสะดวกยุติธรรมยังไม่เสมอภาคและเป็นธรรม ดังนั้นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงได้วางกรอบแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้ภาครัฐมีขนาดเล็ก มีการบริหารจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ ได้มาตรฐานสากล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ลดปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งพัฒนาระบบและกระบวนการทางกฎหมายให้สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม

ทั้งนี้ แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพภาครัฐดังกล่าวจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่เชื่อมต่อการพัฒนาของประเทศสู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ก่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้ โดยทุกภาคส่วนจะต้องตระหนักและมุ่งมั่นในการมีส่วนร่วมผลักดันขับเคลื่อนแผนงานและโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย ให้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรม

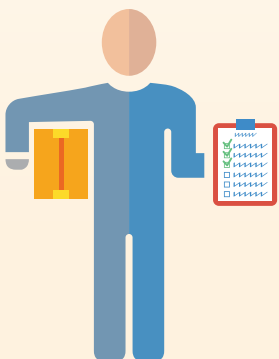
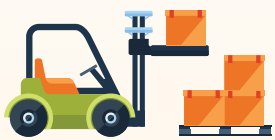
การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์

สำนักวิเคราะห์โครงการลงทุนภาครัฐ

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ถือเป็นปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญต่อการเพิ่มศักยภาพการขยายตัวภาคเศรษฐกิจ เพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศทั้งในด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ที่เชื่อมโยงภูมิภาคและความเป็นเมือง การขนส่งทางน้ำและทางอากาศระหว่างประเทศ การสร้างความมั่นคงและยั่งยืนทางด้านพลังงาน การพัฒนาระบบสื่อสารให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีสมัยใหม่ การกระจายการให้บริการน้ำประปา และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนทุกกลุ่มให้ดีขึ้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการเข้ารับบริการพื้นฐานจากรัฐ รวมทั้งสนับสนุนแนวทางการพัฒนาตามยุทธศาสตร์การพัฒนาต่างๆ ของประเทศในอนาคต ซึ่งจะช่วยยกระดับการพัฒนาของประเทศไทยเพื่อเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูง (High Income Country) ตามจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2573 (SDGs : Sustainable Development Goals) ขององค์การสหประชาชาติ โดยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยมีประเด็นการขับเคลื่อนที่สำคัญ ดังนี้

1. การพัฒนาด้านขนส่ง

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งของประเทศไทยในระยะ 20 ปีข้างหน้า จะกำหนดทิศทางการพัฒนาให้ระบบขนส่งทางรางเป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศ โดยมีระบบขนส่งมวลชนสาธารณะในเขตเมืองและโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับการเดินทางที่มีใช้เครื่องยนต์ รวมทั้งมีการพัฒนาพื้นที่และเมืองโดยรอบสถานี นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ ทั้งทางราง ทางถนน และทางน้ำ สำหรับการพัฒนาโครงข่ายทางถนนจะได้รับการบำรุงรักษาให้มีสภาพอยู่ในระดับมาตรฐานสากลและลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุ

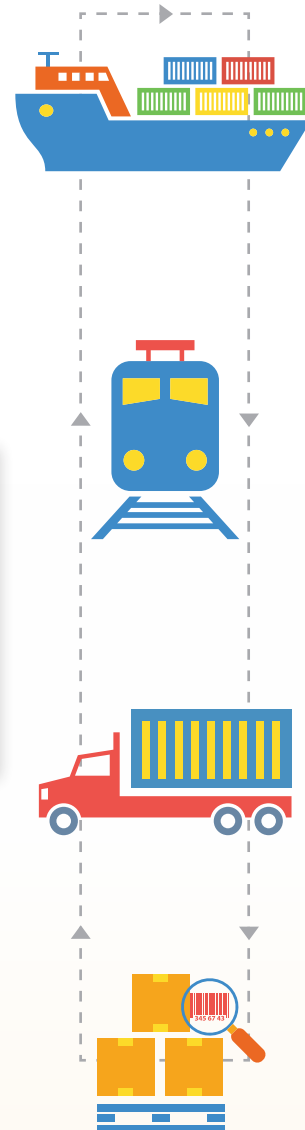
โดยมีระบบทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองทำหน้าที่ในการรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าบริเวณด้านการค้าชายแดน รวมถึงการใช้ประโยชน์โครงสร้างพื้นฐานระบบขนส่งทางน้ำและระบบขนส่งทางอากาศให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัย พร้อมทั้งมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางน้ำและทางอากาศบริเวณที่เป็นประตูการค้าหลักของประเทศ ให้สามารถรองรับปริมาณการขนส่งในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาระบบบริหารจัดการการขนส่งทั้งทางด้านบุคลากร กฎระเบียบ/ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องให้มีความทันสมัย และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ต่างๆ ทำให้ประชาชนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อุตสาหกรรมการบิน อุตสาหกรรมระบบราง ทำให้สามารถลดการพึ่งพาเทคโนโลยีและบุคลากรจากต่างประเทศ

สำหรับแนวทางการพัฒนาด้านระบบคมนาคมที่สำคัญในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ประกอบด้วย การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่งทางบก มุ่งเน้นการพัฒนาโครงข่ายรถไฟฟ้าขนาดทาง 1 เมตร ให้เป็นโครงข่ายหลักในการเดินทางและขนส่งสินค้าของประเทศโดยการก่อสร้างรถไฟฟ้าทางคู่ในรัศมี 500 กิโลเมตรจากกรุงเทพฯ และการพัฒนาทางรถไฟสายใหม่ในแนวระนาบเศรษฐกิจที่สำคัญเชื่อมโยงพื้นที่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ และเชื่อมต่อไปยังประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งการพัฒนารถไฟความเร็วสูงขนาดทางมาตรฐานอย่างน้อย 1 เส้นทาง เพื่อเพิ่มทางเลือกและยกระดับการเดินทางเชื่อมต่อระหว่างเมือง ตลอดจนพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจตามแนวสายทางสำหรับการเดินทางภายในจังหวัดจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะในพื้นที่เขตเมือง โดยระยะแรกจะเริ่มจากการพัฒนาโครงข่ายระบบรถไฟฟ้าจำนวน 10 เส้นทางในกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมถึงพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเมืองหลัก อาทิ เชียงใหม่ นครราชสีมา ขอนแก่น ภูเก็ต พร้อมทั้งปรับปรุง/จัดให้มีทางเท้าและทางจักรยานเพื่อสนับสนุนการเดินทางที่ไม่ใช่เครื่องยนต์ และการพัฒนาพื้นที่โดยรอบสถานีภายใต้แนวคิด TOD เพื่อเพิ่มศักยภาพของพื้นที่ให้สามารถดึงดูดให้มีผู้ใช้บริการมากยิ่งขึ้น อันจะช่วยเพิ่มผลตอบแทนทางการเงินและเศรษฐกิจให้กับประเทศ

ในส่วนของการพัฒนาระบบขนส่งทางถนนจะมุ่งเน้นการบำรุงรักษาและพัฒนาคุณภาพของโครงข่ายถนนที่มีอยู่ในปัจจุบัน ให้สามารถรองรับปริมาณการจราจรและเพิ่มความปลอดภัยในการสัญจรของประชาชน และพัฒนาโครงข่ายทางพิเศษและทางหลวงพิเศษระหว่างเมืองเพื่อรองรับปริมาณการเดินทางและขนส่งสินค้าที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเชื่อมต่อการเดินทางในพื้นที่ด้านการค้าชายแดน เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ และประตูการค้าหลัก เพื่อเชื่อมโยงกับแหล่งผลิตและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งการเป็นระบบขนส่งเชื่อมต่อระบบขนส่งรูปแบบอื่นรองรับการเดินทางและขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีระบบการขนส่งและจราจรอัจฉริยะ เพื่อเป็นเครื่องมือในการวางแผนและบริหารจัดการการจราจร

สำหรับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบขนส่งทางอากาศ มุ่งเน้นการพัฒนาท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและดอนเมืองเพื่อให้เป็นท่าอากาศยานหลักในการรองรับปริมาณการเดินทางและสินค้า รวมทั้งวางแผนการใช้ประโยชน์และบำรุงรักษาท่าอากาศยานในภูมิภาคเพื่อเพิ่มการใช้งานและความคุ้มค่าในการลงทุนของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องปรับปรุงระบบบริหารจัดการท่าอากาศยาน บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานสากล พัฒนาการจัดการห้วงอากาศให้เพียงพอและส่งเสริมความปลอดภัยในการ

เดินทางทางอากาศ สำหรับการพัฒนาระบบขนส่งทางน้ำให้เร่งพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการและแผนการตลาด ตลอดจนการเชื่อมต่อการขนส่งสินค้าและผู้โดยสารกับระบบขนส่งอื่นๆ เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ท่าเทียบเรือของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบันให้มีประสิทธิภาพ และกำกับการดำเนินการตามสัญญาสัมปทานและเตรียมการพัฒนาท่าเทียบเรือน้ำลึกแหลมฉบังในระยะถัดไปบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อเป็นประตูหลักในการนำเข้าและส่งออกสินค้า รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ของชาติต่อไป

2. การพัฒนาระบบโลจิสติกส์

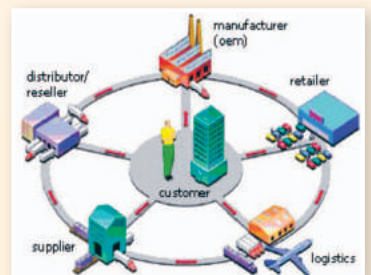

การพัฒนาระบบโลจิสติกส์และโซ่อุปทานของประเทศไทยในระยะ 20 ปีข้างหน้า จะกำหนดทิศทางและเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต การค้า การบริการ และการลงทุนในอนุภูมิภาคและภูมิภาคอาเซียน ภายใต้กรอบแนวทางการเป็นประเทศการค้าและการบริการ (Trading and Service Nation) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และนำประเทศไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน มุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการไทยให้มีความเข้มแข็ง สามารถแข่งขันกับต่างชาติ สร้างประโยชน์จากห่วงโซ่มูลค่าเพิ่มในภูมิภาค อาศัยการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลและ

นวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) มาใช้เพื่อยกระดับมาตรฐาน เพิ่มศักยภาพ ประสิทธิภาพการให้บริการโลจิสติกส์ให้เป็นเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมยุคใหม่ (Modern Farm & Modern Industry) ตลอดจนห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) สนับสนุนฐานอุตสาหกรรมเป็นรายได้ใหม่ของประเทศ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งและเครือข่ายโลจิสติกส์ตามแนวเส้นทางยุทธศาสตร์เชื่อมโยงภูมิภาคให้ระบบขนส่งมีความยั่งยืน (Sustainable Transport) โดยผลักดันโลจิสติกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Logistics)

สำหรับในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยมุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านโลจิสติกส์และการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ระบบ National Single Window (NSW) สามารถเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการนำเข้าส่งออกและโลจิสติกส์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์แบบไร้กระดาษได้อย่างสมบูรณ์ บุคลากรด้านโลจิสติกส์ได้รับการพัฒนาให้มีผลิตภาพสูงขึ้น การขนส่งสินค้าผ่านเข้า-ออก ณ ด่านการค้าชายแดนสำคัญที่เชื่อมต่อกับโครงข่ายทางหลักมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีความต้องการพัฒนาที่สำคัญคือ 1) ยกระดับมาตรฐานระบบการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานให้ได้มาตรฐานสากล โดยการสร้างมูลค่าเพิ่มตลอดห่วงโซ่อุปทาน ทั้งในภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร 2) พัฒนาและยกระดับมาตรฐานการอำนวยความสะดวกทางการค้าให้สอดคล้องกับมาตรฐานการค้าโลก โดยจัดตั้งหน่วยงานบริหารจัดการส่วนกลางของระบบ NSW สนับสนุนการปรับลดขั้นตอนกระบวนการนำเข้าส่งออก ปรับปรุงและผลักดันกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนกิจกรรมโลจิสติกส์ 3) พัฒนาคุณภาพบุคลากรและวางแผนจัดการกำลังคนด้านโลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจ โดยเน้นการเพิ่มผลิตภาพแรงงานโดยภาครัฐร่วมกับภาคเอกชน และ 4) บริหารจัดการระบบติดตามประเมินผลการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศ โดยเน้นการติดตามประเมินผลการดำเนินงานของหน่วยงานตามแผนยุทธศาสตร์ ติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านข้อตกลงและความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อจัดทำฐานข้อมูลและระบบตัวชี้วัดที่มีประสิทธิภาพ

3. การพัฒนาด้านพลังงาน

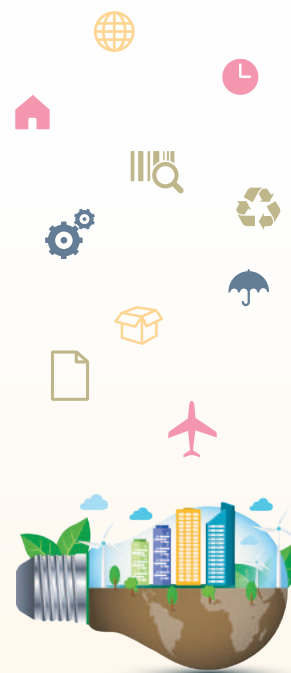

การพัฒนาด้านพลังงานทั้งทางด้านการปิโตรเลียมและด้านระบบไฟฟ้า มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าประเทศไทยมีความมั่นคงทางพลังงานอยู่ในระดับแนวหน้าในภูมิภาค และด้วยประเทศไทยมีที่ตั้งที่เป็นจุดยุทธศาสตร์ในภูมิภาค จึงเป็นจุดแข็งและโอกาสที่ดีในการพัฒนาประเทศให้เป็ศูนย์กลางด้านพลังงานของอาเซียน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านพลังงานที่ผ่านมามีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ทั้งที่เกิดจากปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในประเทศ อาทิ ความผันผวนของราคาพลังงาน การใช้พลังงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องพลังงานของประชาชน ดังนั้น การพัฒนาด้านพลังงานในอนาคต 20 ปีมีทิศทางสำคัญ ได้แก่ พัฒนาและใช้พลังงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในภาคเศรษฐกิจ เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และสร้างความมั่นคงทางพลังงานในระดับที่เหมาะสม ในราคาที่เป็ธรรม และสามารถแข่งขันได้ ควบคู่ไปกับการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านพลังงานให้กับประชาชน สำหรับการพัฒนาด้านพลังงานในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมีเป้าหมายในการสร้างความมั่นคงทางพลังงาน และคำนึงถึงการพัฒนาทางพลังงานที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย โดยมีกรอบแนวทางการพัฒนา 5 ประการ ได้แก่ 1) **ส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน** โดยเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคอุตสาหกรรม ภาคขนส่ง ภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือน ส่งเสริมให้ภาครัฐ

และเอกชนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่ประหยัดพลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน 2) **จัดหาพลังงานให้เพียงพอกับความต้องการใช้ และสร้างความมั่นคงในการผลิตพลังงาน** โดยกระจายประเภทเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตกระแสไฟฟ้า สํารวจและพัฒนาแหล่งปิโตรเลียมใหม่ และผลักดันการใช้ประโยชน์ก๊าซธรรมชาติในอ่าวไทยให้คุ้มค่า 3) **เพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการ การผลิต และการใช้พลังงานทดแทน** โดยพัฒนาระบบข้อมูลการผลิตและการใช้พลังงานทดแทน เพื่อนํามาใช้วางแผนและเตรียมความพร้อมโครงสร้างพื้นฐาน

รองรับพลังงานทดแทนในอนาคต 4) **ปรับปรุงและพัฒนาการกำกับดูแลกิจการพลังงาน**ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบ และ 5) **ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางซื้อขายพลังงาน** โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางพลังงานให้เชื่อมโยงกับประเทศในภูมิภาคอาเซียน ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบต่างๆ ให้รองรับการเป็นศูนย์กลางซื้อขายพลังงานในภูมิภาค

4. การพัฒนาด้านเศรษฐกิจดิจิทัล

เพื่อก้าวสู่ประเทศที่มีความเข้มแข็งในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและก้าวสู่เศรษฐกิจดิจิทัล จำเป็นต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาไปสู่ออนาคตในอีก 20 ปีข้างหน้า ที่ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน นวัตกรรม ข้อมูล และทุนมนุษย์ และการพัฒนาทรัพยากรอื่นๆ เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ทันสมัยและกระจายทั่วถึง รองรับการแข่งขันต่อกับอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ (Internet of Things)

พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญระดับมาตรฐานสากล เพิ่มขีดความสามารถของอุตสาหกรรม ICT และใช้ ICT ในการสร้างนวัตกรรม การบริการภาครัฐแบบบูรณาการ ประยุกต์ ICT เพื่อสร้างความเข้มแข็งของภาคการผลิต การศึกษา และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) ขณะเดียวกันจะต้องมีการรักษาความปลอดภัยของระบบและเครือข่าย (Cyber Security) สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลในช่วงแผนพัฒนา

ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีกรอบแนวทางที่สำคัญโดยมุ่งเน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้ครอบคลุมทั้งประเทศ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจ พัฒนาผู้ประกอบการให้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำธุรกิจให้เป็นระบบดิจิทัล ส่งเสริมนวัตกรรม การวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัล ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล สร้างสังคมคุณภาพด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และปรับเปลี่ยนการบริการภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล รวมทั้งสร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

5. การพัฒนาต้นน้ำประปา

การให้บริการน้ำประปาเป็นบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของประชาชนที่รัฐจำเป็นต้องจัดหาให้แก่ประชาชนอย่างเพียงพอและทั่วถึงทั้งในเมืองและชนบท รวมทั้งเป็นปัจจัยสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่ผ่านมามีการให้บริการยังมีปัญหาการขาดแคลนน้ำและไม่ครอบคลุมหลายพื้นที่ ดังนั้น การพัฒนาระบบน้ำประปาใน 20 ปีข้างหน้า มีทิศทางหลักที่สำคัญ คือ ให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการน้ำประปาอย่างเท่าเทียมกันและทั่วถึงทุกพื้นที่ การพัฒนาคุณภาพน้ำตามมาตรฐานสากล และส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรน้ำและสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานจากรัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนปี 2573 (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ สำหรับการพัฒนาต้นน้ำประปาในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) มีกรอบแนวทางที่สำคัญ คือ 1) **พัฒนาระบบประปา**

ให้ครอบคลุมและทั่วถึง เพื่อตอบสนองความต้องการใช้น้ำของภาคส่วนต่างๆ ในเขตนครหลวงและเขตภูมิภาค รวมทั้งพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ โดยเพิ่มกำลังการผลิตน้ำประปาและขยายเขตการให้บริการน้ำประปา การจัดหาแหล่งน้ำสะอาดและก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านให้ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน 2) **เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทั้งในด้านการลดน้ำสูญเสียและการควบคุมคุณภาพน้ำตามมาตรฐานสากล** เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบจำหน่ายน้ำและยกระดับคุณภาพการให้บริการที่ดีแก่ประชาชน 3) **การบริหารจัดการการใช้น้ำของกลุ่มผู้ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ**

เพื่อให้การใช้ทรัพยากรน้ำเกิดประโยชน์สูงสุด และ 4) **การจัดตั้งองค์กรกำกับดูแลกิจการประปา (Regulator) ในภาพรวมของประเทศ** เพื่อนำไปสู่การให้บริการน้ำประปาที่มีประสิทธิภาพทั้งในด้านการกระจายการให้บริการ คุณภาพน้ำที่เชื่อถือได้ การลดต้นทุนการดำเนินงาน และการกำหนดราคาค่าน้ำที่เป็นธรรมระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

จิตรลดา พิศาลสุพงศ์ และสุพัตรา ศรีภูมิเพชร
สำนักพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ

การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม

เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรมไปสู่ “Innovation Driven Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยการใช้ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการวิจัยและพัฒนา อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมทั้งยกระดับรายได้ของประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง

ทั้งนี้ นโยบายรัฐบาลภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเพิ่มค่าใช้จ่ายในการวิจัยและพัฒนาของประเทศ และจัดระบบการบริหารงานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ โดยให้มีความเชื่อมโยงกับเอกชน 2) การเร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรมโดยส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (STEM)¹ การผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน การเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้และการทำงาน การให้บุคลากรด้านการวิจัยของภาครัฐสามารถไปทำงานในภาคเอกชน และการให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีช่องทางได้เทคโนโลยีโดยความร่วมมือจากหน่วยงานและสถานศึกษาภาครัฐ 3) การปฏิรูประบบการให้สิ่งจูงใจ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์ ส่งเสริมการจัดทำแผนการพัฒนการวิจัยและพัฒนาในระดับภาคหรือกลุ่มจังหวัด รวมทั้งผลักดันงานวิจัยและพัฒนาไปสู่การใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ 4) การส่งเสริมให้โครงการลงทุนขนาดใหญ่ของประเทศใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมของไทย และส่งเสริมการใช้เครื่องมือ วัสดุ และสินค้าอื่นๆ ที่เป็นผลจากการวิจัยและพัฒนาภายในประเทศในวงกว้าง และ 5) การปรับปรุงและจัดเตรียมให้มีโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด้านการวิจัยและพัฒนา และด้านนวัตกรรม

¹ วิทยาศาสตร์ (Science: S), เทคโนโลยี (Technology: T), วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering: E) และคณิตศาสตร์ (Mathematics: M)

ดังนั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) จึงได้นำแนวนโยบายของรัฐบาลสู่การกำหนด ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในภาพรวมของประเทศเพื่อให้มีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้จริง รวมถึงการบูรณาการความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการเงิน มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัย เพื่อให้เป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมประเทศให้มีความก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

สถานการณ์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศไทย

การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาอาศัยการเพิ่มประสิทธิภาพจากปัจจัยความได้เปรียบด้านแรงงาน ทรัพยากรธรรมชาติ และการนำเข้าเทคโนโลยีสำเร็จรูปจากต่างประเทศมากกว่าการสะสมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีของตนเอง ทำให้ส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางด้านเทคโนโลยีซึ่งมีมูลค่าเพิ่มสูงตกอยู่กับประเทศผู้เป็นเจ้าของเทคโนโลยี อีกทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนาอย่างไม่เพียงพอที่จะขับเคลื่อนประเทศสู่สังคมนวัตกรรมได้ ความสามารถในการพัฒนา

วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในลำดับต่ำจากการจัดอันดับของสถาบันนานาชาติในต่างประเทศ และการบริหารจัดการงานวิจัยขาดการบูรณาการให้มีเอกภาพตั้งแต่ระดับนโยบาย การสนับสนุนทุนวิจัย และหน่วยวิจัยหลัก ส่งผลให้ทิศทางการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศไทยไม่ชัดเจน มีความซ้ำซ้อน และยังมีข้อจำกัดในการตอบโจทย์การพัฒนาประเทศ เป็นผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมของประเทศไทยล่าช้า ไม่ทันต่อการพัฒนาเทคโนโลยีของโลก ตลอดจนมีการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ในระดับต่ำ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมุ่งให้ความสำคัญกับการเพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมของประเทศ และการเพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยมีเป้าหมายดังนี้

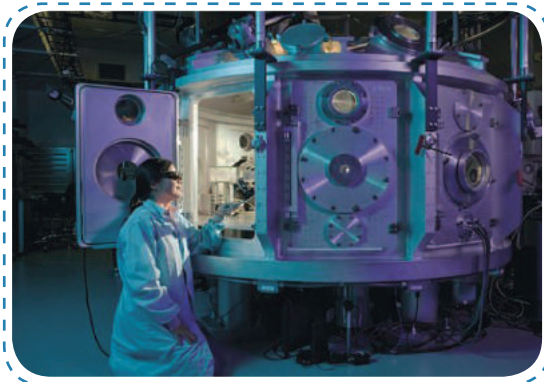
เป้าหมาย

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมาย 1 เพิ่มความเข้มแข็งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ ตัวชี้วัด 1.1 สัดส่วนการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาเพิ่มสุทธียอด 1.5 ของ GDP ตัวชี้วัด 1.2 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐเพิ่มเป็น 70 : 30 ตัวชี้วัด 1.3 สัดส่วนการลงทุนวิจัยและพัฒนาในอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์และเป้าหมายของประเทศ : งานวิจัยพื้นฐานเพื่อสร้าง/สะสมองค์ความรู้ : ระบบโครงสร้างพื้นฐาน บุคลากร และระบบมาตรฐาน เพิ่มเป็น 55 : 25 : 20 และตัวชี้วัด 1.4 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนาเพิ่มเป็น 25 คนต่อประชากร 10,000 คน และเป้าหมาย 2 เพิ่มความสามารถในการประยุกต์ใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน ตัวชี้วัด 2.1 อันดับความสามารถในการแข่งขันโครงสร้างพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์ และด้านเทคโนโลยีจัดโดย IMD อยู่ในลำดับ 1 ใน 30 ตัวชี้วัด 2.2 ผลงานวิจัยและเทคโนโลยีที่ถูกนำไปใช้ในการสร้างมูลค่าเชิงพาณิชย์มีจำนวนไม่น้อยกว่าร้อยละ 30 ของผลงานทั้งหมด ตัวชี้วัด 2.3 มูลค่าการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลสำหรับค่าใช้จ่ายวิจัยและพัฒนา มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ต่อปี และตัวชี้วัด 2.4 นวัตกรรมทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการที่ผลิตได้เองภายในประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 1 เท่าตัว

แนวทางการพัฒนาสำคัญประกอบด้วย

1. เร่งส่งเสริมการลงทุนวิจัยและพัฒนา และผลักดันสู่การใช้ประโยชน์

ในเชิงพาณิชย์และเชิงสังคม อาทิ ลงทุนวิจัยและพัฒนาในกลุ่มเทคโนโลยีที่ประเทศไทยมีศักยภาพพัฒนาได้เอง และกลุ่มเทคโนโลยีที่นำไปสู่การพัฒนาแบบก้าวกระโดด ลงทุนวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน เร่งรัดการถ่ายทอดผลงานวิจัยและพัฒนา และเทคโนโลยีสู่เกษตรกรรายย่อยวิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พัฒนาตลาดเทคโนโลยีและนวัตกรรมไทย และเสริมสร้างระบบการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2. พัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี

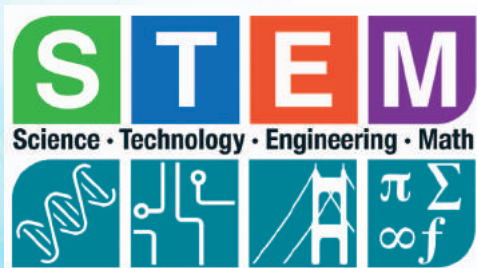
อาทิ ส่งเสริมผู้ประกอบการให้มีบทบาทหลักด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี และร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนานวัตกรรม ส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรมด้านการออกแบบ และการจัดการธุรกิจที่ผสมการใช้เทคโนโลยีให้แพร่หลายในกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจของไทย สนับสนุนการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับธุรกิจเกิดใหม่และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ที่ต้องการพัฒนาหรือทำธุรกิจฐานเทคโนโลยี สร้างบรรยากาศและสภาวะที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ลงสู่พื้นที่และชุมชน และรณรงค์ปลูกฝังวัฒนธรรมการวิจัยและค่านิยมการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

3. พัฒนาสภาวะแวดล้อมของการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ดังนี้

3.1 ด้านบุคลากรวิจัย อาทิ เร่งการผลิตบุคลากรสายวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับ

ความต้องการโดยเฉพาะในสาขา STEM เร่งสร้างนักวิจัยมืออาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิศวกรรมการผลิตขั้นสูง แพทยศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ข้อมูล นักออกแบบ และในสาขาที่ขาดแคลนและสอดคล้องกับการเติบโตของอุตสาหกรรมเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาประเทศ รวมทั้งบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม พัฒนาศักยภาพนักวิจัยให้มีความรู้และความเข้าใจในเทคโนโลยี รวมทั้งดึงดูดบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ นักวิจัย และนักวิทยาศาสตร์ในต่างประเทศที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับในสาขาอุตสาหกรรมเป้าหมายของไทยให้มาทำงานในสถาบันวิจัยของภาครัฐและภาคเอกชนในประเทศไทย

3.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อาทิ ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการวิจัยเพื่อรองรับเทคโนโลยีสำคัญให้เกิดประสิทธิภาพยกระดับโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด ส่งเสริมการพัฒนาระบบคุณภาพและมาตรฐาน และระบบมาตรวิทยาแห่งชาติ เร่งสร้างความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเต็มศักยภาพของภาครัฐ สนับสนุนเครื่องมือทางการเงินใหม่ๆ และหลากหลายเพื่อเป็นกลไกระดมทุนที่ช่วยกระตุ้นการสร้างนวัตกรรมและผลักดันผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ สนับสนุนให้เกิดการทำงานและแบ่งปันทรัพยากรด้านอุปกรณ์เครื่องมือ และห้องปฏิบัติการทดลองระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา ภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งผลักดันและเร่งรัดให้มีกฎหมายเพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ผลงานวิจัยในเชิงพาณิชย์

3.3 ด้านการบริหารจัดการ อาทิ ส่งเสริมการปรับโครงสร้างและบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพในการดำเนินงาน ปรับระบบการบริหารจัดการงบประมาณจากการจัดสรรตามภารกิจไปสู่การจัดสรรตามแผนงาน/โครงการ เพื่อให้เกิดการบูรณาการแผนงาน/โครงการ และงบประมาณระหว่างหน่วยงานต่างๆ จัดให้มีระบบประเมินความสามารถด้านนวัตกรรมของสถาบันวิจัย สนับสนุนการจัดทำแผนที่นำทางด้านเทคโนโลยี (Technology Roadmap) และแผนปฏิบัติการวิจัยและนวัตกรรมรายสาขา สนับสนุนให้มีการทำวิจัยที่สอดคล้องกับศักยภาพและความต้องการของพื้นที่เพื่อสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัด และส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนและพัฒนาความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมเชิงลึกผ่านทางกลไกที่มีอยู่

บทสรุปและผลลัพธ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

แนวทางการพัฒนาในช่วงระยะเวลา 5 ปีตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มุ่งให้เกิดการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรมที่เข้มข้น ซึ่งจะส่งผลกระทบสูงในเชิงเศรษฐกิจและสังคม นำไปสู่สังคมที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้และนวัตกรรม โดยผลลัพธ์สำคัญที่คาดว่าจะเกิดขึ้น อาทิ

1. การพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศลดลงและมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมของไทยเอง

โดยเฉพาะในกลุ่มที่ไทยมีศักยภาพ อาทิ กลุ่มอาหารและเกษตร การแพทย์ สิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรมสร้างสรรค์และวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาเป็นฐานเศรษฐกิจ

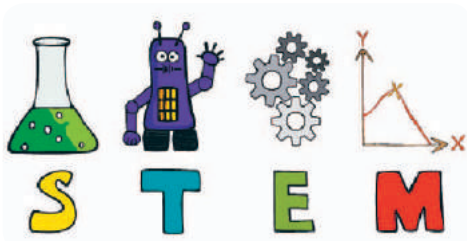

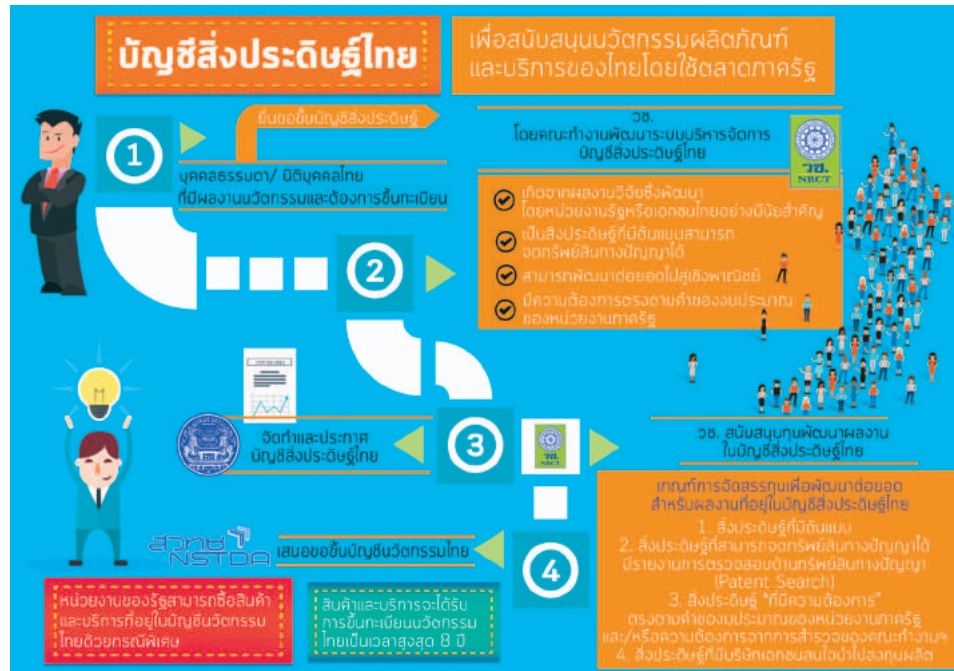
2. งานวิจัยที่มีจุดมุ่งเน้น 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย อาทิ เทคโนโลยีทางการแพทย์ครบวงจร เทคโนโลยีชีวภาพ (ยาชีววัตถุ เภสัชพันธุศาสตร์ อาหารแปรรูป เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ พลังงานทางเลือก) หุ่นยนต์และเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ ยานยนต์สมัยใหม่ (รถยนต์ไฟฟ้า รถยนต์ไฮบริด) ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ ดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและบังคับอุปกรณ์ต่างๆ ปัญญาประดิษฐ์และเทคโนโลยีสมองกลฝังตัว และเทคโนโลยีระบบรางและการบิน

3. ตลาดเทคโนโลยีเพื่อรองรับนวัตกรรมของไทย ผ่านกลไกระบบบัญชีนวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ไทยที่นำไปสู่การจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างแท้จริง เพื่อเสริมสร้างโอกาสการพัฒนาเทคโนโลยีของประเทศและทดแทนการนำเข้า

4. สังคมผู้ประกอบการเทคโนโลยีและบุคลากรที่มุ่งสร้างสังคมนวัตกรรม ตั้งแต่ในระดับ SMEs รวมถึงสร้างบุคลากรสาย STEM และการดึงดูดผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศ

5. โครงสร้างพื้นฐานใหม่ๆ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีในอนาคต อาทิ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีกราฟีน (Graphene) เทคโนโลยีทางการศึกษา เทคโนโลยีที่รองรับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างประชากร และเพิ่มคุณภาพชีวิต (เทคโนโลยีสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ) เทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร เทคโนโลยีการขนส่งและโลจิสติกส์ เทคโนโลยีด้านพลังงานสีเขียว เทคโนโลยีแห่งอนาคต

6. โครงสร้างและกลไกการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม ความเป็นเอกภาพ ทั้งหน่วยงานที่กำหนดนโยบาย หน่วยงานสนับสนุนทุนวิจัย หน่วยงานวิจัยหลัก และหน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง รวมถึงหน่วยงานจัดการความรู้จากการวิจัย

7. ระบบบริหารงบประมาณแบบ Program-based Budgeting เพื่อความต่อเนื่องในการดำเนินแผนงาน/โครงการสำคัญๆ

8. ความร่วมมือระหว่างรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และชุมชน โดยให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีบทบาทหลักและกำหนดทิศทางการพัฒนา

การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

สำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาพื้นที่ และสำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง

บทนำ

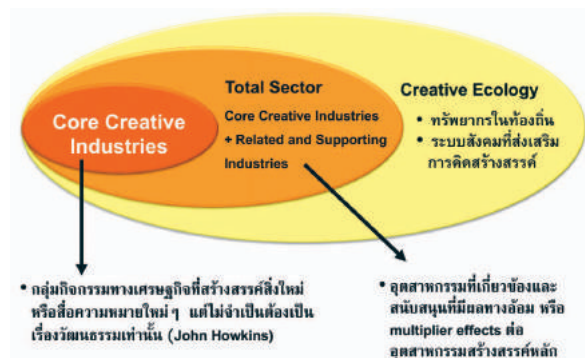
การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจเป็นการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในทุกมิติของการพัฒนาทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความมั่นคง นอกจากนี้ ในพื้นที่ชายแดน ความร่วมมือระหว่างประเทศ และการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของการพัฒนาในประเทศเพื่อนบ้านเป็นอีกประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ ที่ผ่านมามีการกระตุ้นของการพัฒนาที่อยู่ในกรุงเทพฯ และภาคกลาง การขยายตัวของประชากรในเขตเมือง การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาประเทศของประเทศเพื่อนบ้าน และการเลื่อนไหลของกระแสวัฒนธรรมโลกก่อให้เกิดโอกาสและ ภาวะคุกคามต่อการพัฒนาของประเทศไทย ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของฐานการผลิตและบริการเดิม และการขยายฐานการผลิตและบริการใหม่ การพัฒนาเมืองสำคัญให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเล ตะวันออก การบริหารจัดการพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพกลไกการขับเคลื่อนการพัฒนาภาคและเมือง

แนวทางการพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์การพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจได้กำหนดแนวทางการพัฒนาในแต่ละพื้นที่ โดย

การพัฒนาภาค เพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง

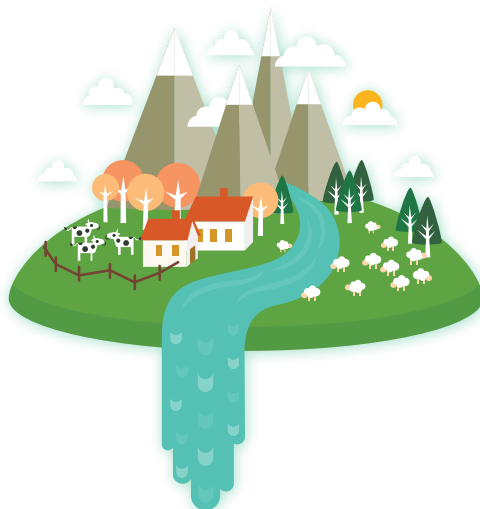
ภาคเหนือ ให้เป็นฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูง: พัฒนาให้เป็น ฐานเศรษฐกิจสร้างสรรค์มูลค่าสูงในด้านการท่องเที่ยวและบริการ เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ และการดูแลผู้สูงอายุ โดยพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ และมีธุรกิจบริการต่อเนื่องที่มีมาตรฐานและผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์มูลค่าเพิ่มสูง เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรโดยเฉพาะเกษตรปลอดภัยและเกษตร อินทรีย์ ส่งเสริมการสร้างรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุ และพัฒนานวัตกรรม การดูแลผู้สูงอายุระยะยาว รวมทั้งฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติโดยการฟื้นฟูและ

อนุรักษ์ป่าต้นน้ำในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน การบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบในกลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน และการแก้ไขปัญหาหมอกควันในภาคเหนือตอนบนและจังหวัดตาก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้หลุดพ้นจากความยากจนสู่เป้าหมาย

การพึ่งตนเอง: พัฒนาให้เป็นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูงภายใต้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารและพลังงานทดแทนของประเทศ แหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์ อารยธรรมขอม วัฒนธรรมประเพณี แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงกีฬาระดับนานาชาติ รวมทั้งเป็นแหล่งผลิตสินค้าและบริการที่

เชื่อมโยงกับระเบียงเศรษฐกิจอนุภูมิภาคกลุ่มน้ำโขง โดยพัฒนาพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ให้เป็นฐานการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพสูงภายใต้มาตรฐานเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัย พัฒนานครราชสีมาเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปและอาหาร เพิ่มศักยภาพการผลิตพลังงานทดแทนในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางและตอนล่าง และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประเพณีในทุกพื้นที่ พัฒนาเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน (อาทิ สี่เหลี่ยมวัฒนธรรมล้านช้าง เลย - อุดรธานี - หอนงบัวลำภู - หอนงคาย - สปป.ลาว) รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการน้ำและฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้

ภาคกลาง ให้เป็นฐานเศรษฐกิจชั้นนำ: พัฒนาเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจชั้นนำในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฐานการผลิต

อาหารและสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และได้มาตรฐานโลก ศูนย์รวมการท่องเที่ยวของเอเชียที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ โดยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมเดิมและส่งเสริมอุตสาหกรรมแห่งอนาคตให้เป็นฐานรายได้ใหม่ (เช่น ยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี ชลบุรี และระยอง ให้เป็นกลุ่มอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและอุตสาหกรรมแห่งอนาคต) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการผลิตอาหารและสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นสากล ปรับปรุงมาตรฐานสินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและภาพลักษณ์ที่ได้มาตรฐานสากล รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการน้ำ

แนวคิด การปรับปรุงผังเมืองรวมใหม่ กทม.

ภาคใต้ ให้เป็นฐานการสร้างรายได้ที่หลากหลาย:

พัฒนาเป็นแหล่งผลิตภัณฑ์ยางพาราและปาล์มน้ำมันที่สำคัญของประเทศ ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปปาล์มน้ำมัน ครบวงจรและศูนย์กลางไบโอดีเซล ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราครบวงจร แหล่งผลิตภัณ์อาหารทะเลที่ได้มาตรฐานสากล และฐานการผลิตโคเนื้อที่มีเนื้อคุณภาพสูงและได้มาตรฐาน โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งภาคการเกษตร ให้เติบโตอย่างเต็มศักยภาพของห่วงโซ่มูลค่า และยกระดับรายได้จากการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างต่อเนื่องและกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวสู่พื้นที่เชื่อมโยงรวมทั้งชุมชนและท้องถิ่นอย่างทั่วถึง โดยส่งเสริมและพัฒนาการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างแหล่งท่องเที่ยวระดับนานาชาติในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามันและอ่าวไทย และแหล่งท่องเที่ยวบนบกบริเวณตอนในที่มีศักยภาพสูง รวมทั้งพัฒนาเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจเฉพาะภายใต้โครงการพัฒนาเมืองต้นแบบ “สามเหลี่ยมมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยนำร่องใน 3 อำเภอ ได้แก่ เบตง หนองจิก และ สุโงโก-ลก และวางระบบป้องกันและแก้ไขปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การพัฒนาเมือง เพื่อพัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดและเมืองสำคัญให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

เมืองศูนย์กลางของจังหวัด: พัฒนาเมืองศูนย์กลางของจังหวัดให้เป็นเมืองนำอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยพัฒนาสภาพแวดล้อมเมือง ส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองอย่างมีบูรณาการ พัฒนาระบบขนส่งสาธารณะในเขตเมือง รักษาอัตลักษณ์ของเมือง และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเมือง

เมืองสำคัญ: พัฒนาเมืองสำคัญ เช่น กรุงเทพฯ ให้เป็นเมืองศูนย์กลางการติดต่อธุรกิจระหว่างประเทศ ศูนย์กลางการศึกษา การบริการด้านการแพทย์และสุขภาพระดับนานาชาติ เมืองปริมณฑลให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งและโลจิสติกส์ ศูนย์บริการด้านสุขภาพ การศึกษา และเมืองที่อยู่อาศัย เมืองเชียงใหม่ เมืองพิษณุโลก เมืองขอนแก่น และเมืองนครราชสีมาให้เป็นศูนย์กลางการค้า การบริการสุขภาพและการศึกษา เมืองภูเก็ตและเมืองหาดใหญ่ให้เป็นเมืองนำอยู่และเอื้อต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจ รวมทั้งพื้นที่รอบสถานีขนส่งระบบรางในเมืองที่มีศักยภาพ อาทิ เมืองอยุธยา เมืองนครสวรรค์ เมืองทุ่งสง และบริเวณเมืองชายแดนที่มีศักยภาพ รวมทั้งบริเวณใกล้พื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน (อาทิ เมืองเบตง เมืองสะเดา เมืองพุน้ำร้อน เมืองอรัญประเทศ เมืองนครพนม เมืองหนองคาย เมืองเชียงทอง) โดยใช้แนวทางการจัดรูปที่ดิน การวางผังเมืองควบคู่กับการพัฒนาเมืองแบบประหยัดพลังงาน

การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก และพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดน

พื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก: พัฒนาเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมหลักของประเทศที่ขยายตัวอย่างมีสมดุล มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่

ปัจจุบันพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออกเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจเชื่อมโยงการค้าการลงทุนกับทั่วโลก และเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมหลักโดยเฉพาะอุตสาหกรรมปิโตรเคมีที่ใหญ่ติดอันดับ 1 ใน 5 ของเอเชีย เป็นฐานการผลิตยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญของโลก มีท่าเรือน้ำลึกและโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัย รวมทั้งเป็นแหล่งพลังงานและวัตถุดิบสำหรับการผลิต อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วและการควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและ

ความเชื่อมั่นของประชาชน ดังนั้น ในยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจจึงได้เร่งรัดการแก้ปัญหาอุปสรรคและสิ่งแวดลอม สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดลอม และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดลอมที่ได้มาตรฐาน

นอกจากนั้น รัฐบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) เพื่อพัฒนาต่อยอดการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันออก (จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา) ให้เป็นเขตเศรษฐกิจชั้นนำของอาเซียน สนับสนุนการปรับตัวเข้าสู่ยุคอุตสาหกรรม 4.0 ที่ขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีเข้มข้น ดิจิทัล และนวัตกรรม รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และยกระดับคุณภาพชีวิตและรายได้ของประชาชน โดย 1) ยกระดับอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดลอม และต่อยอดอุตสาหกรรมด้วยนวัตกรรมและการวิจัย รวมทั้งพัฒนาอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต เช่น บริเวณสนามบินอู่ตะเภาพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ ศูนย์ธุรกิจการบิน และอุตสาหกรรมชิ้นส่วนอากาศยาน 2) ขยายระบบคมนาคมและโลจิสติกส์อย่างครบวงจร ทันสมัยและได้มาตรฐานสากล 3) พัฒนาระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โครงข่ายน้ำ ระบบพลังงานและไฟฟ้า รวมทั้งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้มีคุณภาพและเพียงพอต่อความต้องการของกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเพิ่มขึ้นและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น 4) พัฒนาเมืองใหม่และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบวงจรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยว และ 5) เร่งรัดการแก้ปัญหาอุปสรรคและสิ่งแวดลอมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดน: พัฒนาเป็นพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนและเป็นประตูเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ในพื้นที่เป้าหมายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน 10 พื้นที่ ได้แก่ ตาก สระแก้ว สงขลา หนองคาย นครพนม มุกดาหาร ตราด กาญจนบุรี เชียงราย และนราธิวาส

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 การพัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษชายแดนได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุน สนับสนุนและยกระดับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดลอมและสอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ ส่งเสริมให้ภาคประชาชนและภาคีการพัฒนาเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการพัฒนา และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดลอมภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วม

ที่ผ่านมาภาครัฐได้ให้การสนับสนุนองค์ประกอบหลักที่จำเป็นในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ได้แก่ 1) สิทธิประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุนในระดับสูงสุดของประเทศ ทั้งมาตรการทางภาษีและมิใช่ภาษี การให้สินเชื่อเพื่อการลงทุนหรือขยายกิจการ และการจัดตั้งศูนย์บริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จด้านการลงทุน 2) การพัฒนาด้านศุลกากรและโครงสร้างพื้นฐานให้ครบสมบูรณ์ได้มาตรฐานเพื่อเชื่อมโยงกับพื้นที่เศรษฐกิจหลักในประเทศและประเทศเพื่อนบ้าน 3) การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้สามารถทำงานในเขตพัฒนา

เศรษฐกิจพิเศษในลักษณะไป - กลับ และการจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จด้านแรงงาน พัฒนากิจกรรมฝีมือแรงงาน รวมทั้งป้องกันและเฝ้าระวังโรคติดต่อข้ามพรมแดน 4) การจัดหาพื้นที่เพื่อพัฒนาเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมและบริการ 5) การพัฒนาด้านสังคม การศึกษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการบริหารจัดการความมั่นคงชายแดนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และ 6) การทำการตลาดและประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อดึงดูดการลงทุนจากในและต่างประเทศ

บทสรุป

ในการขับเคลื่อนการพัฒนาภาค เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับหลายภาคส่วนของภาคีการพัฒนา จึงควรต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความต้องการของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นการขับเคลื่อนการพัฒนายังต้องการ

การบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานมีการประสานและผลักดันการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาได้สำเร็จผลตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และเนื่องจากเงื่อนไขของการพัฒนามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ประเทศไทยจะต้องรู้ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มที่จะเกิดขึ้น และปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์และพัฒนาไปในทิศทางที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564). 2559.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. การค้าชายแดนและการค้าผ่านแดนกับประเทศเพื่อนบ้าน ปี 2558. 2559.

ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

สำนักงานยุทธศาสตร์และประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

กระแสโลกาภิวัตน์ที่เข้มข้นและการเปลี่ยนแปลงชั่วอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นหลายศูนย์กลางโดยที่อำนาจทางเศรษฐกิจของภูมิภาคเอเชียมีพลังเพิ่มมากขึ้น นับเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยมีบทบาทที่โดดเด่นมากขึ้น ประกอบกับการเชื่อมโยงและการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มระหว่างไทยกับนานาประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชียทวีความสำคัญมากขึ้น และเป็นปัจจัยบวกที่จะทำให้ไทยสามารถสร้างอำนาจต่อรองกับประเทศคู่ค้านอกกลุ่มอื่นๆ ได้ ดังนั้น ประเทศไทยจึงได้มุ่งเน้นการเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและภูมิภาคอาเซียน ภายใต้การดำเนินนโยบายส่งเสริมการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาสร้างความพร้อมภายในประเทศเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างเต็มศักยภาพ นอกจากนี้ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการมีบทบาทนำด้านเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคในรูปแบบพันธมิตรการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่ชัดเจนมากขึ้น โดยผ่านการให้ความช่วยเหลือทางการเงินและวิชาการด้านการศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือด้านสังคมและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ

การพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศของไทยในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลักคิดเสรี เปิดเสรี และเปิดโอกาส โดยอาศัยจุดเด่นของทำเลที่ตั้งของประเทศเป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญของแนวระเบียงเศรษฐกิจต่างๆ มุ่งเน้นการพัฒนาและขยายความร่วมมือทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และอื่นๆ กับมิตรประเทศเพื่อเพิ่มบทบาทที่สร้างสรรค์ของไทยในเวทีโลก เสริมสร้างบรรยากาศในการประกอบธุรกิจ ดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกในการแสวงหาตลาดใหม่ๆ ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทย

ไปลงทุนในต่างประเทศ และส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับประเทศในอนุภูมิภาคและภูมิภาครวมทั้งประเทศนอกภูมิภาค ส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมจากการเรียนรู้ภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ อาทิ กรูเปียบ ภาครัฐที่โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และการปฏิรูปภาคบริการ การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานตามมาตรฐานสากล มาตรฐานและแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดด้านการพัฒนาที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทุนมนุษย์ เป็นต้น โดยการพัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญ ดังนี้

1. ขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนกับมิตรประเทศ และแสวงหาตลาดใหม่สำหรับสินค้าและบริการของไทย โดยการผลักดันให้สามารถใช้ประโยชน์จากความตกลงทางเศรษฐกิจที่ดำเนินการอยู่แล้วให้เกิดผลเต็มที่ และขยายความร่วมมือกับตลาดเกิดใหม่ที่มีศักยภาพ ทั้งความร่วมมือในรูปทวิภาคีและพหุภาคี ควบคู่ไปกับการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุกโดยความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการแสวงหาตลาดใหม่และพันธมิตรทางการค้าใหม่ๆ

2. พัฒนาความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโทรคมนาคมในกรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค ภายใต้แผนงาน GMS, ACMECS, IMT - GT, BIMSTEC และ JDS และภูมิภาคอาเซียนเพื่ออำนวยความสะดวกและลดต้นทุนด้านโลจิสติกส์ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่จากการเป็นศูนย์กลางความเชื่อมโยงในภูมิภาค รวมทั้งช่วยกระจายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมสู่ภูมิภาคและท้องถิ่น โดย 1) **พัฒนาความเชื่อมโยงในอาเซียนให้มีความต่อเนื่องและ**

เป็นโครงข่ายที่สมบูรณ์ รวมทั้งเชื่อมโยงระบบขนส่งและโลจิสติกส์ของอนุภูมิภาคในอาเซียนและอนุภูมิภาคข้างเคียง โดยรัฐเป็นผู้ลงทุนนำในโครงการที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศในแต่ละแนวกว่าพื้นที่เศรษฐกิจควบคู่ไปกับการส่งเสริมการร่วมลงทุนจากภาคเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม 2) **พัฒนารูปแบบและบริการการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐานสากล** ตลอดจนการพัฒนาด้านศุลกากร ขยายแดนและการอำนวยความสะดวกการผ่านแดนที่รวดเร็ว ทั้งการขนส่งคนและสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน 3) **ปรับปรุง**

กฎระเบียบการขนส่งคนและสินค้าที่เกี่ยวข้อง

โดยเร่งรัดการดำเนินงานตามความตกลงว่าด้วยการขนส่งข้ามพรมแดนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง (Cross Border Transport Agreement: CBTA) ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ประกอบด้วยการดำเนินงาน ณ ด้านนําร่องระหว่างไทย - สปป.ลาว - เวียดนาม ณ ด้านมุกดาหาร - สะหวันนะเขต การดำเนินงานระหว่างไทย - กัมพูชา ณ ด้านอรัญประเทศ - ปอยเปต การดำเนินงานระหว่างไทย - สปป.ลาว - จีน ณ ด้านเชียงของ - ห้วยทราย การเจรจากับเมียนมาเพื่อให้สามารถดำเนินการภายใต้ CBTA ในด้านนําร่องแม่สอด - เมียวดี และแม่สาย - ท่าขี้เหล็ก และเพิ่มด่านพุน้ำร้อน

- ทวาย และด่านสิงขร - มะริด การเจรจาความตกลงขนส่งข้ามพรมแดนทวิภาคีระหว่างไทย - เมียนมา และการเจรจาความตกลงขนส่งข้ามพรมแดนทวิภาคีระหว่างไทย - กัมพูชา

4) **พัฒนาบุคลากรในธุรกิจการขนส่งและบริการโลจิสติกส์** เพื่อเพิ่มศักยภาพเอกชนไทยให้สามารถเพิ่มมูลค่าธุรกิจขนส่งและโลจิสติกส์ได้ตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทานทั้งภายในและระหว่างประเทศ และ 5) **เชื่อมโยงการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวกว่าพื้นที่ชายแดน เขตเศรษฐกิจชายแดน พื้นที่ตอนในของประเทศ โดย**

เชื่อมโยงไปยังแหล่งปัจจัยการผลิต ฐานการผลิต ตลอดห่วงโซ่การผลิตระหว่างประเทศ และประตูส่งออกตามมาตรฐานสากลอย่างมีประสิทธิภาพ บนพื้นฐานของการใช้ประโยชน์จากศักยภาพของบริการหลายสาขาของประเทศไทยและจากมาตรการส่งเสริมการเป็นที่ตั้งของบริษัทแม่หรือศูนย์ปฏิบัติการประจำภูมิภาคในประเทศไทยที่ได้ประกาศใช้ไปแล้วให้เต็มศักยภาพ

3. พัฒนาและส่งเสริมให้ไทยเป็นฐานของการประกอบธุรกิจ การบริการ และการลงทุนที่โดดเด่นในภูมิภาค ทั้งการให้บริการทางการศึกษา การเงิน สุขภาพ โลจิสติกส์ และการลงทุนเพื่อการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเป็นฐานความร่วมมือในเอเชีย โดยอาศัยจุดเด่นด้านภูมิศาสตร์ที่ตั้งของประเทศไทยในการเป็นศูนย์กลางของความร่วมมือและการเชื่อมต่อห่วงโซ่มูลค่า ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศในภูมิภาคอาเซียน (ไทยบวกหนึ่ง) โดยสนับสนุนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดนร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมการค้าและการบริการชายแดน เพื่อสนับสนุนการเชื่อมโยงเศรษฐกิจภูมิภาคกับเศรษฐกิจโลก และผลักดันการบูรณาการแผนการพัฒนาพื้นที่เชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อผลประโยชน์ด้านความมั่นคงและเสถียรภาพของพื้นที่ และเพื่อให้เกิดการพัฒนาจากระบบการผลิตร่วมที่สร้างสรรค์ประโยชน์ที่ทัดเทียมระหว่างกัน โดยอาจพัฒนาไปสู่การเป็นคลัสเตอร์การผลิตและบริการร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านที่คำนึงถึงอุปทานในตลาดอนุภูมิภาคและตลาดเป้าหมายเป็นหลัก

4. ส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ (Outward Investment) ของผู้ประกอบการไทย เพื่อสร้างผลตอบแทนจากสาขาการผลิตและบริการที่ไทยมีขีดความสามารถโดดเด่น และสนับสนุนการพัฒนาไปสู่การเป็นชาติการค้า โดยสนับสนุนให้ผู้ประกอบการไทยมีขีดความสามารถในการผลิตได้และค้าขายเป็น พัฒนาความเป็นสากล และสร้างนักการค้าอัจฉริยะ

ผู้เยี่ยมเยียนทางธุรกิจ (Business Visitor)

(Smart Trader) ที่สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการบริหารจัดการการค้าในภูมิภาค และการส่งเสริมการค้าที่ขับเคลื่อนหรือนำโดยความต้องการในตลาด โดย 1) พัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถพัฒนาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการของไทยในระดับสากล ขณะเดียวกันก็ให้การสนับสนุนทางวิชาการกับประเทศเพื่อนบ้านในการพัฒนากระบวนการด้านธุรกิจการขนส่งและโลจิสติกส์ในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา 2) พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม

ส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีความรู้เรื่องเทคโนโลยีและนวัตกรรม และมุ่งเน้นการวิจัยพัฒนา การบริหารจัดการ การสร้างแบรนด์ เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าให้กับธุรกิจ สินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจและสนับสนุนการดำเนินงานโดยกลไกสภาธุรกิจภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ อาทิ การปรับปรุงกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคทางการค้า การลงทุน รวมถึงการผลักดันนโยบายการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้เป็นรูปธรรม และ 4) สนับสนุนแหล่งเงินทุนและแหล่งข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับฐานการผลิตในต่างประเทศ โดยเฉพาะเรื่องกฎระเบียบที่มีความแตกต่างกัน รวมทั้งการใช้ความร่วมมือของรัฐและเอกชนในการเข้าถึงตลาด และองค์ความรู้เกี่ยวกับความต้องการในตลาด

5. เปิดประตูการค้าและพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในลักษณะหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ทั้งในระดับอนุภูมิภาคและภูมิภาคที่มีความเสมอภาคกัน เพื่อสร้าง

ความไว้วางใจ เชื่อใจ ส่งผลให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน โดยการผลักดัน การให้ความช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน เทคนิค และวิชาการ แก่ประเทศเพื่อนบ้าน และการขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ โดยกำหนดรูปแบบความร่วมมือในตลาดเป้าหมายแต่ละ ประเภท โดยคำนึงถึงความสำคัญทางการค้าต่อประเทศไทย และระดับการเจริญเติบโตหรือพัฒนาการทางเศรษฐกิจของ ตลาดนั้นๆ

6. สร้างความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาประเทศ ในอนุภูมิภาค ภูมิภาค และนานาชาติ ทั้งในระดับทวิภาคี พหุภาคี และต่อยอดความร่วมมือกับประเทศยุทธศาสตร์/ มีศักยภาพและประเทศในอนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความมั่นคงใน อนุภูมิภาค ภูมิภาค และในระดับโลก และความเจริญก้าวหน้า และลดความเหลื่อมล้ำอย่างยั่งยืนร่วมกันในทุกมิติ โดยเพิ่ม บทบาทและการมีส่วนร่วมของไทยในองค์การระหว่างประเทศ ในการผลักดันการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค รวมทั้ง ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่นๆ โดยเฉพาะการขับเคลื่อน การพัฒนาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน การแก้ปัญหา ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ การสร้างโอกาสและที่ยืน ในสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส สตรี และผู้สูงอายุ การบริหารจัดการ ภัยพิบัติ การสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน อาหาร น้ำ และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น และเพิ่มบทบาทของไทยในการให้ความช่วยเหลือ ทางการพัฒนาแก่ประเทศกำลังพัฒนาในการ พัฒนาความเชื่อมโยงด้านต่างๆ การวิจัยและพัฒนา และการพัฒนาทุนมนุษย์ ควบคู่กันไปกับการขยาย ความร่วมมือระหว่างอนุภูมิภาคและภูมิภาคกับ ประเทศนอกภูมิภาคบนหลักการรักษาดุลยภาพ ของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มมหาอำนาจต่างๆ

7. เข้าร่วมเป็นภาคีความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยมีบทบาทที่สร้างสรรค์ เพื่อรักษาสมดุลในปฏิสัมพันธ์ ระหว่างไทยและมหาอำนาจต่างๆ ทั้งในระดับโลกและภูมิภาค และประโยชน์อื่นๆ ของประเทศทั้งในด้านการค้า ความมั่นคง ของอาหารและพลังงาน โอกาสทางการตลาด โอกาสในการ เข้าถึงตลาดเงินและตลาดทุนที่ทันสมัย โดย 1) รักษาบทบาท ของไทยในการมีส่วนร่วมกำหนดยุทธศาสตร์ของกรอบ ความร่วมมือที่ดำเนินอยู่ รวมทั้งติดตามพัฒนาการและพิจารณา เข้าร่วมกรอบที่เป็นทางเลือกใหม่ ตลอดจนศึกษาความเป็นไปได้ ในการจัดทำเขตการค้าเสรีกับประเทศคู่ค้าใหม่ๆ เพื่อเปิดโอกาส ทางการค้าและการลงทุนของไทยออกสู่ตลาดโลก 2) รักษา ดุลยภาพของปฏิสัมพันธ์กับมหาอำนาจทางเศรษฐกิจเดิม และมหาอำนาจใหม่ เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ อย่างยั่งยืน โอกาสในการเข้าถึงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่ และนวัตกรรม และ 3) ยกระดับมาตรฐานของไทยให้สอดคล้อง กับมาตรฐานและบรรทัดฐานสากลตามพันธกรณีระหว่าง ประเทศ โดยให้สามารถปรับตัวตามกลไก กฎระเบียบทั้งใน ระดับภูมิภาคและในระดับโลก และมาตรฐานสากลต่างๆ อาทิ กฎการค้ามนุษย์และการใช้แรงงานทาส มาตรฐานและกฎ ระเบียบการบินตามที่กำหนดโดยองค์การการบินระหว่าง ประเทศ (International Civil Aviation Organization: ICAO) รายงานสถานการณ์การค้ามนุษย์ (Trafficking in Person Report: TIP Report) ระเบียบการทำประมงที่ผิด กฎหมาย (Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing) กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง

สภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 21 (COP21) และข้อตกลงยอมรับร่วมของอาเซียน (ASEAN Mutual Recognition Agreement: MRA) รวมทั้งกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเอื้ออำนวยให้ไทยมีบทบาทสำคัญและสร้างสรรค์ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

8. ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคและนานาชาติ
ในการสร้างความมั่นคงในทุกด้านที่เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ทั้งความมั่นคงด้านพลังงาน ด้านอาหาร ด้านสิ่งแวดล้อม และการบริหารจัดการภัยพิบัติในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการป้องกันภัยในทุกรูปแบบ อาทิ ภัยจากการก่อการร้าย และภัยในโลกไซเบอร์

9. บูรณาการภารกิจด้านความร่วมมือระหว่างประเทศและด้านการต่างประเทศ โดยปรับกลไกภายในประเทศให้สนับสนุนการดำเนินงานด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในทุกด้านและทุกระดับอย่างมีบูรณาการ บนพื้นฐานของการสร้างความเข้าใจร่วมกันของหน่วยงานไทยถึงเป้าหมายและการกำหนดตำแหน่งเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศ โดยให้มีลักษณะการดำเนินงานภายใต้ทีมไทยแลนด์ เพื่อให้ความร่วมมือระหว่างประเทศในด้านต่างๆ มีลักษณะที่สอดคล้องและส่งเสริมกันและกัน อันจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการต่างประเทศ และให้ความรู้ความเข้าใจด้านการต่างประเทศ ตลอดจนผลประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาประเทศต่อภาคส่วนต่างๆ และสาธารณชนไทย รวมทั้งดำเนินการเชิงรุกในการสร้างความเข้าใจ ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดี และศักยภาพทางเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ของประเทศไทย

10. ส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวภายในประเทศที่สำคัญ ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรการรองรับผลกระทบในทางลบจากนโยบายทางการค้าการลงทุนต่อกลุ่มต่างๆ ในสังคมเพื่อป้องกันปัญหาความเหลื่อมล้ำและไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากนโยบายการค้าการลงทุนเสรีและความร่วมมือระหว่างประเทศ 2) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของไทยให้มีความเป็นสากล ทั้งด้านความสามารถทางภาษา การเสริมสร้างศักยภาพ และมีทัศนคติที่เปิดกว้างและมองอนาคต สอดคล้องกับเป้าหมายความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก โดยประเทศไทยมีบทบาทนำในเวทีนานาชาติตามที่กำหนดภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และ 3) การปรับเปลี่ยนทัศนคติและการสร้างความรู้และความเข้าใจของประชาชนไทยจากมุมมองของผลประโยชน์ร่วมกัน การสร้างสรรค์ความร่วมมือการพัฒนาในอนุภูมิภาคและภูมิภาค รวมทั้งภายใต้กรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในวงที่กว้างขึ้น

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่

12

5

ปีแห่งการ
วางรากฐาน

ให้เข้มแข็งสู่การบรรลุ
เป้าหมายในอนาคต

Milestones

ที่สำคัญในช่วง 5 ปี

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร 10100

โทรศัพท์ 0 2628 2847 โทรสาร 0 2628 2846 Email : pr@nesdb.go.th

www.nesdb.go.th

ส่วนภูมิภาค

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคกลาง

88/38 หมู่ที่ 4 ตำบลลาดขวาง

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000

โทรศัพท์ 0 2526 7074-5 โทรสาร 0 2526 2467

Email : CESO-Group@nesdb.go.th

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคเหนือ

ศูนย์ราชการจังหวัดเชียงใหม่ ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ 0 5311 2689-92 โทรสาร 0 5311 2693

Email : NESO-Group@nesdb.go.th

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

119/157 หมู่ที่ 14 ถนนมิตรภาพ ตำบลในเมือง

อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

โทรศัพท์ 0 4323 6784 โทรสาร 0 4323 9912

Email : NEESO-Group@nesdb.go.th

สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคใต้

170/8 ถนนกาญจนาภิเษก ตำบลเวรุเปา

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โทรศัพท์ 0 7431 2702 โทรสาร 0 7431 1594

Email : SESO-Group@nesdb.go.th